

<http://www.jyu.fi/library/tutkielmat/350/>

MUSIIKKIIN ERIKOISTUNUT LUKIO
- musiikinopettajien, oppilaiden ja opetussuunnitelmien näkökulmasta

Pro gradu -tutkielma
Jyväskylän yliopisto
Musiikkitieteen laitos
Kesä 1997

Kirsi Kokkonen
Inka Nissinen

Jyväskylän yliopisto

Tiedekunta HUMANISTINEN	Laitos Musiikkitieteen laitos
Tekijä Kirsi Kokkonen ja Inka Nissinen	
Työn nimi MUSIIKKIIN ERIKOISTUNUT LUKIO - musiikinopettajien, oppilaiden ja opetussuunnitelmien näkökulmasta	
Oppiaine Musiikkikasvatus	Työn laji Pro gradu -tutkielma
Aika Kesä 1997	Sivumäärä 91
Tiivistelmä - Abstract <p>Tutkimuksen päämääränä on kartoittaa musiikkiin erikoistuneiden lukioiden toimintaa musiikinopettajien, oppilaiden ja musiikin opetussuunnitelmien näkökulmasta. Tutkimus selvittää kuinka musiikinopettajat kokevat musiikkiin erikoistuneet lukiot ja kuinka monipuolinen musiikkiin erikoistuneen lukion musiikkikurssitarjonta on. Lisäksi tutkimuksessa selvitetään oppilaiden näkemyksiä kyseisen koulun musiikinopetuksesta, kartoitetaan oppilaiden musiikillisia taustoja ja harrastuksia.</p> <p>Kyselytutkimuksen kohderyhmänä on viisi musiikkiin erikoistunutta lukiota eri puolilta Suomea. Kyselyyn vastasi 98 oppilasta ja neljä musiikinopettajaa.</p> <p>Tutkimustuloksista ilmenee, että musiikkiin erikoistuneet lukiot ovat kurssitarjonnaltaan monipuolisia ja sekä musiikinopettajat että oppilaat arvostavat kyseisiä kouluja. Musiikkiin erikoistuneet lukiot puoltavat paikkaansa osana maamme musiikkikoulutusorganisaatiota.</p>	
Asiasanat Musiikkiin erikoistunut lukio, musiikin harrastus, opetussuunnitelma	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopiston kirjasto, musiikkitieteen laitoksen kirjasto	
Muita tietoja	

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	TUTKIMUKSEN KESKEISTEN KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELY	3
2.1	Musiikkiin erikoistunut lukio	3
2.1.1	Musiikkipainotteinen lukio	5
2.1.2	Musiikkilinja	5
2.2	Musiikin harrastus	5
2.3	Opetussuunnitelma	7
2.3.1	Musiikinopetus lukiossa	7
2.4	Projektityöskentely	8
3	TUTKIMUSASETELMA	9
3.1	Tutkimusongelmat	9
3.2	Tutkimusmenetelmän valinta	10
3.3	Tutkimuksen kohderyhmä ja toteutus	11
3.4	Lomakkeiden laadinta ja sisältö	13
3.5	Tutkimuksen luotettavuus	17
4	TUTKIMUSKOULUJEN MUSIIKIN OPETUSSUUNNITELMIEN ESITTELY ..	20
4.1	Tiirismaan lukio	20
4.2	Tapiolan lukio	22
4.3	Vaasan yhteislukio	24
4.4	Vaskivuoren lukio	26
4.5	Linnan lukio	29
4.6	Tutkimuskoulujen musiikkikurssit	31

5	TUTKIMUSTULOKSET	37
5.1	Opettajien vastaukset	37
5.1.1	Luokan opetusvälineet ja niiden käyttö musiikkitunneilla	38
5.1.2	Integroinnin määrä ja toteutuvuus	42
5.1.3	Tuntityöskentelyn työtavat ja sisällöt	44
5.1.4	Vapaa-ajan musiikkiharrastukset	46
5.2	Oppilaiden vastaukset	48
5.2.1	Kodin musiikillinen tausta	48
5.2.2	Hakeutuminen musiikkiin erikoistuneeseen lukioon	52
5.2.3	Instrumenttiopinnot	55
5.2.4	Osallistuminen koulun valinnaisille musiikkikursseille ja muuhun musiikkitoimintaan sekä toivomuksia niiden kehittämiseksi	63
5.2.5	Musiikkituntiaiheiden ja työtapojen kiinnostavuus	71
5.2.6	Vapaa-ajan musiikkiharrastukset	73
5.2.7	Oppilaiden mieltymys eri musiikkityylejä kohtaan	78
5.2.8	Tulevaisuuden suunnitelmat musiikin suhteen	79
6	TULOSTEN TARKASTELU	82
7	POHDINTA	87

LÄHTEET

LIITTEET

1 JOHDANTO

Ajatus pro gradu -tutkielman aiheesta syntyi tehtyämme proseminarityöme musiikkipainotteisen lukion ja yleislukion välisistä eroista ja yhtäläisyyksistä. Meitä kiinnosti musiikkiin erikoistuneiden lukioiden toiminta sekä se, minkälaiset oppilaat hakeutuvat musiikkiin erikoistuneisiin lukioihin. Tutkimuksen tekeminen tästä aiheesta on ajankohtaista ja perusteltua, koska nykyisin koulut erikoistuvat yhä enemmän. Siksi kartoittamekin, millaisia musiikkiin erikoistuneet lukiot ovat ja miksi ne puoltavat paikkaansa osana maamme musiikkikoulutusorganisaatiota.

Aikaisempia tutkimuksia musiikkiin erikoistuneista lukioista ei ollut muuta kuin vuonna 1996 tekemämme proseminarityö Jyväskylän yliopistossa. Sen sijaan tavallisten koulujen opetussuunnitelmien toiminnasta on tehty lukuisia tutkimuksia. Uusimpina mainittakoon Tiitan (1995) ja Lintulan (1995) pro gradu -tutkimukset, jotka käsittelevät vuoden 1994 opetussuunnitelmauudistuksen vaikutuksia musiikinopettajan arkeen ja opettajien kokemuksia uudistuksista. Metsämuuronen on vuonna 1995 väitöskirjassaan tutkinut harrastuksia yleensä. Kososen lisensiaattityö (1996) soittoharrastuksien motivaatiotekijöistä sivuaa tutkimusaihettamme. Se käsittelee muun muassa soitonopiskelua, musiikkimakua ja musiikkiharrastuksia soittajien perheissä.

Työmme lähtöajatuksena oli selvittää, kuinka oppilaat ja opettajat kokevat musiikkiin erikoistuneen lukion. Opettajia tärkeämpiä tutkimuskohteita ovat oppilaat, joita myös määrällisesti osallistui kyselyymme enemmän kuin opettajia. Tutkimusaineistomme perustuu kyselykaavakkeisiin sekä koulukohtaisiin musiikin opetussuunnitelmiin. Kyselykaavakkeita lähetimme viiteen musiikkiin erikoistuneeseen lukioon. Teoreettista pohjaa rakentaessamme perehdyimme alan kirjallisuuteen.

Päätarkoituksenamme oli oppilaiden kohdalla kartoittaa seuraavia seikkoja: Miten oppilaat harrastavat musiikkia koulun ulkopuolella, miten he suhtautuvat koulun musiikinopetukseen, millaisen musiikillisen taustan he ovat saaneet kotoaan ja kuinka tärkeä asema musiikilla on oppilaiden tulevaisuuden suunnitelmissa.

Opettajan kyselylomakkeella haimme vastauksia siihen, minkälaiset puitteet ja millainen asema musiikinopetuksella kyseisissä kouluissa on. Kartoitamme myös sitä, mitä opettajat painottavat musiikkitunneillaan sekä kuinka he itse harrastavat musiikkia vapaa-aikanaan. Tarkastelimme työssämme myös musiikkiin erikoistuneiden koulujen musiikin opetussuunnitelmia. Tarkoituksenamme oli vertailla niitä toisiinsa ja löytää siten yhtenäistä linjaa tai eroavaisuuksia kyseisten koulujen musiikinopetuksen välillä.

2 TUTKIMUKSEN KESKEISTEN KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELY

2.1 Musiikkiin erikoistunut lukio

Musiikkiin erikoistunut lukio tarkoittaa oppilaitosta, joka yleissivistävien oppiaineiden lisäksi tarjoaa oppilaalle mahdollisuuden harrastaa monipuolisesti musiikkia ja kehittää musiikillisia tietoja ja taitoja. Musiikkiin erikoistunut lukio -nimitystä käytetään tässä tutkimuksessa yleisnimityksenä sekä musiikkilukiolle että musiikkipainotteiselle lukiolle. Vuonna 1993 Suomessa toimi seitsemän musiikkilukiota. Musiikkipainotteisten lukioden määrä ei ole virallisesti tiedossa, koska niitä ei rekisteröidä.

Lukiolaista ilmenee, että koulun tehtävänä on jatkaa peruskoulun kasvatustehtävää muiden keskiasteen oppilaitosten tavoin. Lukion yleissivistävä opetus antaa jatkokelpoisuuden korkeakouluopintoihin ja muihin lukiopohjaisiin koulutuksiin. (Ranta 1994, 37.) Laki määrittelee taiteen perusopetuksen tehtäväksi sen tavoitteellisen kehittämisen. Opetuksessa tulisi huomioida oppilaiden persoonallinen kehitys ja antaa heille taiteenalan perustaitoja. Opetuksen tulisi antaa oppilaille resurssit jatkokoulutukseen niin ammatillisessa koulutuksessa kuin korkeakouluasteellakin. (Luhtanen 1994, 91 - 92.) Musiikkiin erikoistunut lukio täyttää sekä lukion yleiset vaatimukset että antaa taiteen perusopetusta.

Lukion erikoistumiseen vaikuttavat paikkakunnan elinkeinorakenne, sijainti ja harrastusmahdollisuudet sekä koulussa toteutettavat arvot ja perinteet, koulun tilat ja opettajakunnan erityistaipumukset. Myös paikkakunnalla vallitseva kilpailu oppilaista lisää koulujen halukkuutta erikoistumiseen. Vuonna 1993, vahvistettaessa tuntijakoa, haluttiin erikoistumiselle antaa hyvät mahdollisuudet. Tällöin varattiin parikymmentä kurssia nimenomaan erikoistumisainetta varten. Tiettyyn oppiaineeseen painottuminen vaatii ylimääräisten resurssien suuntaamista kyseiseen oppiaineeseen. (Apajalahti 1994, 50.)

Kursseja valitessaan musiikkiin erikoistuneen lukion oppilaan on huomioitava, että ylioppilastutkinnon vaatimat kurssimäärät täyttyvät. Esimerkiksi Vaskivuoren lukion opinto-ohjelman mukaan oppiaineiden pakollisista kursseista voi vähentää puolet lukuunottamatta luonnontieteitä. Niitä on opiskeltava vähintään kolmea oppiainetta. (Vaskivuoren lukio)

Joissakin erikoistuneissa lukioissa toimii musiikin ohella toinenkin painotettava aine. Esimerkiksi Tiirismaan lukiossa koulun erityisalueina painottuvat kuvaamataito ja musiikki; ne luovat koululle sen tunnusomaiset piirteet. Nämä aineet näkyvät selvästi koulun arjessa ja juhlassa. Koulua tehdään tunnetuksi painotettavien aineiden kautta sekä kunnallisesti että valtakunnallisesti. Erityisen tärkeässä asemassa ovat koulun bändit, kuorot ja orkesterit, jotka esiintymisillään tekevät koulua tunnetuksi. (Tiirismaan lukio 1996/2, 3.)

Musiikkiin erikoistuneisiin lukioihin haetaan pääsykokeiden kautta. Lisäksi oppilaat voivat hankkia yläasteen musiikinopettajalta lausunnon sopivuudestaan musiikkiin erikoistuneeseen lukioon. Saimme Tapiolan lukiosta kaavakkeen, jonka lukioon hakevat voivat liittää hakemukseensa pyrkiessään kyseiseen lukioon. Sen täyttää oppilaan yläasteen musiikinopettaja, ja kaavake toimii suosituskirjeenä. Siitä ilmenee tärkeitä musiikillisia taustatietoja, jotka ovat edellytyksenä kouluun pääsulle. Kaavakkeessa tiedustellaan, kuinka paljon oppilaalla on ollut musiikinopetusta ennen lukiota ja onko oppilas osallistunut vapaaehtoiseen musiikkitoimintaan kuten esimerkiksi kuoroon, orkesteriin, yhtyeisiin tai bändeihin. Opettajan on annettava lausunto myös oppilaan musiikillisesta menestyksestä. Laulua ja soittoa sekä tietoa arvioidaan asteikolla erinomainen - tyydyttävä. Samalla tavalla arvioidaan oppilaan taitoja ryhmäopetustilanteissa sekä hänen tulevaa menestystään musiikkiopinnoissa. Musiikkiin erikoistuneeseen lukioon pyrittäessä oppilaalle on etua siitä, jos hän on koulun ulkopuolella opiskellut tai harrastanut musiikkia. (Tapiolan lukio, musiikinopettajan lausuntokaavake.)

2.1.1 Musiikkipainotteinen lukio

Tässä tutkimuksessa musiikkipainotteisella lukiolla tarkoitetaan koulua, jossa musiikki saa koulun opetussuunnitelmassa tärkeämmän merkityksen kuin muut oppiaineet. Koulu ei kuitenkaan ole niin sanottu musiikkilukio, jonka opetussuunnitelma puolestaan suunnitellaan täysin musiikin ehdoilla.

2.1.2 Musiikkilinja

Musiikkilinja -nimitystä käytetään musiikkiin erikoistuneissa lukioissa, joissa toimii myös yleislukio tai jokin muu erikoislinja. Musiikkilinjan oppilailla on mahdollisuus sisällyttää opinto-ohjelmaansa enemmän musiikkikursseja kuin yleislinjalla.

Tapiolan lukion esite kuvaa musiikkilinjaa seuraavasti: ”Musiikkilinja tarjoaa mahdollisuuden yhdistää lukio-opinnot tiiviiseen musiikinopiskeluun ja tekemiseen. Linjalle valitaan vuosittain 40 oppilaan luokallinen innokkaita ja taitavia muusikkoja valintakokeen perusteella. Perusedellytyksenä on lukiokelpoisuus...”. Toisessa Tapiolan lukion esitteessä musiikkilinjan kerrotaan eroavan yleislukion tuntijaosta siten, että pakollisen musiikin osuutta on lisätty 12 kurssia. Nämä kurssit on mahdollisuus vähentää reaalinaineista. (Tapiolan lukio)

2.2 Musiikin harrastus

Musiikin harrastus on usein elinikäistä. Lapsi, joka saa kotoaan musiikkiin kasvattavan mallin, harrastaa sitä todennäköisesti myös aikuisiässä. Kotona olevalla musiikkiin kannustavalla ilmapiirillä saattaa olla vaikutusta siihen, hakeutuuko lapsi musiikkiin erikoistuneeseen kouluun tai pyrkiikö hän myöhemmin jopa musiikilliselle alalle. Pohdittavaksi

kuitenkin jää, voiko musiikkia harrastavan kodin lapselle muodostua musiikin harrastamiseen kielteinen vastareaktio, mikäli hänet miltei pakotetaan siihen.

Harrastusten on katsottu vähenevän ja eriytyvän lapsen iän karttuessa. Tällöin lapselle mieleisten harrastusten asema vahvistuu, ja muut harrastukset osittain syrjäytyvät. Harrastaminen vaatii tiettyjä ominaisuuksia, jotka kehittyvät ja luovat uusia edellytyksiä harrastuksen jatkamiselle. (Heinonen 1976, 226 - 229.)

Monet ulkoiset tekijät vaikuttavat harrastusten laatuun. Merkittävä vaikutus lasten harrastusmahdollisuuksiin on kodin sijainnilla. Maaseudun lapset harrastavat kotipiiriin liittyviä harrastuksia, kun taas kaupungeissa asuvat lapset harrastavat kodin ulkopuolella. (Heinonen 1976, 230.) Maaseudulta kulkuyhteydet kaupunkeihin ovat usein huonot, jolloin lapsilla ei ole yhtä hyviä mahdollisuuksia käydä soittotunneilla kuin kaupunkilaislapsilla.

Heinosen mukaan (1976) yhteiskuntaluokat vaikuttavat myös lasten harrastusmahdollisuuksiin. Kodin taloudellinen asema ei voi olla vaikuttamatta harrastusten monipuolisuuteen. Sisarusten sukupuolella ja vanhempien iällä katsotaan myös olevan vaikutusta harrastustoimintaan. Mikäli perheessä on sekä tyttöjä että poikia, on lapsilla usein enemmän harrastuksia kuin samaa sukupuolta olevilla sisaruksilla. (Heinonen 1976, 230 - 231.) Nuorilla vanhemmilla saattaa olla samanlaisia harrastuksia kuin heidän lapsillaan, jolloin he ymmärtävät heitä paremmin. Nuoret vanhemmat saattavat ymmärtää esimerkiksi rockmusiikin harrastamista, koska he itsekkin ovat todennäköisesti muutamia vuosia aikaisemmin kuunnelleet rockia.

Musiikki motivoi harrastajaa. Musiikki palkitsee harrastajaa miellyttävillä kokemuksilla ja synnyttää emootioita. Siuralan mukaan (1991) kaupunkinuorison suosituin harrastusmuoto on musiikki. Varsinkin soittaminen ja laulaminen ovat nuorten luovista harrastuksista

suosituimpia. Musiikin kuuntelu edellisiin liitettyinä osoittaa, että musiikki vie suuren osan nuorten vapaa-ajasta. Nuorten keskuudessa yksin soittaminen on selvästi yleisempää kuin bändissä tai orkesterissa soittaminen. Bändi-instrumenttien soittajat ovat yleisesti huonosti koulussa menestyviä poikia, kun taas hyvin menestyvät tytöt soittavat klassisia instrumentteja. (Siurala 1991, 8 ja 16.)

2.3 Opetussuunnitelma

Opetushallituksen julkaisemassa Lukion opetussuunnitelman perusteissa vuodelta 1994 opetussuunnitelmaa luonnehditaan seuraavasti: ”Opetussuunnitelma antaa opiskelijalle ja hänen kotiyhteisölleen tietoa muun muassa lukion tavoitteista, toimintamuodoista ja niistä valinnoista, joita opiskelijan on mahdollista tehdä.” Opetussuunnitelma yhtenäistää koulun toimintaa ja sitä on kehitettävä jatkuvasti koulun uudistuessa. Uudistaminen edellyttää yhteistyötä kodin, työelämän sekä muiden keskeisten oppilaitosten kanssa. (Opetushallitus 1994, 19.)

Lukion Opetussuunnitelman perusteet 1994 määrittelee opetussuunnitelman elementit seuraavasti: ”Opetussuunnitelmasta tulee käydä ilmi muun muassa koulun toiminta-ajatus, koulun tuntijako, opetuksen tavoitteet sekä kaikkien koulun opetusohjelmaan kuuluvien kurssien tavoitteet ja sisällöt, opetusjärjestelyjä koskevat seikat, kurssien suoritus- ja arvosteluohjeet sekä koulun itsearviointia ja jatkuvaa kehittämistä koskevat suunnitelmat.” (Opetushallitus 1994, 19.) Opetussuunnitelma laaditaan koulukohtaisesti koulun tarve ja oppilasaines huomioiden.

2.3.1 Musiikinopetus lukiossa

Lukiossa musiikinopetuksella pyritään kehittämään oppilaan musiikillista ajattelua ja viestintää. Samalla tarkoituksena on opettaa oppilas arvostamaan musiikkia, musisoimaan

aktiivisesti sekä yksilönä että ryhmässä ja kehittämään luovaa ilmaisuja. Lukion musiikinopetus antaa taiteellisen yleissivistyksen ja tarjoaa hänelle elämyksiä musiikin parissa. Musiikki auttaa häntä myös tunne-elämän ja arvomaailman kehittymisessä. (Opetushallitus 1994, 101.)

Musiikinopetuksella halutaan opettaa nuori ymmärtämään eri musiikkikulttuureja. Oppilaan tulisi saada valmiudet arvioida musiikkia ja tehdä valintoja sen suhteen. Lukion musiikinopetuksessa pyritään myös eri aineiden väliseen integraatioon. (Opetushallitus 1994, 101.)

2.4 Projektityöskentely

Projektityöskentely tapahtuu yleensä ryhmässä. Ryhmätyöskentely vaikuttaa myönteisesti oppilaan minäkuvaan, mikäli ryhmän jäsenet kannustavat toinen toisiaan työskentelyn edetessä. Ryhmän toimiminen vaatii jäsenten välistä vuorovaikutusta ja yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi tiettyä työnjakoa sekä toimintamalleja. (Koppinen & Pollari 1993, 37 ja 28.)

Apajalahti jakaa (1994) projektityöskentelyn suunnitteluvaiheeseen, suunnitelman toteuttamiseen ja tuloksen arvioimiseen. Projektit voivat olla eri laajuisia. Projekteja voidaan toteuttaa eri suuruisissa ryhmissä. Jokaisen ryhmän jäsenen on kuitenkin työskenneltävä tulosvastuullisesti. (Apajalahti 1994, 42.) Projektin edetessä on tarkoitus saavuttaa jokin konkreettinen kokonaisuus. Musiikillisia projekteja voivat olla muun muassa näytelmä tai juhlaohjelma. Projekteja toteutettaessa oppilaan omatoimisuus kehittyy, jolloin hän oppii vastuullisuuteen ja osaa koota opittavista asioista kokonaiskuvan. Yhteistoiminnallisuudella oppija saa monipuolisen ja rikkaan käsityksen tehtävästä työstä. (Koppinen & Pollari 1993, 51.)

3 TUTKIMUSASETELMA

3.1 Tutkimusongelmat

Tutkimme musiikkiin erikoistuneita lukioita sekä musiikinopettajien, oppilaiden että musiikin opetussuunnitelmien näkökulmasta. Tutkimuksemme voidaan jakaa seuraaviin tutkimusongelmiin.

1. Millaiset ovat tutkimukseen osallistuneiden musiikkiin erikoistuneiden lukioiden musiikin opetussuunnitelmat?

Musiikkiin erikoistuneiden lukioiden musiikin opetussuunnitelmista tutkimme, kuinka monipuolista musiikinopetusta kyseiset koulut tarjoavat. Koska opetussuunnitelmat ovat nykyisin koulukohtaisia, oli mielenkiintoista selvittää, kuinka musiikinopetus on järjestetty musiikkiin erikoistuneissa lukioissa ja kuinka ne eroavat toisistaan.

2. Miten musiikinopettaja toimii musiikkiin erikoistuneissa lukioissa ja kuinka hän kokee kyseisen koulun?

Tutkimme, kuinka musiikinopettajat painottavat musiikintyötapoja ja sisältöjä musiikinopetuksessaan. Musiikinopettajan didaktiseen toimintaan vaikuttavat ratkaisevasti musiikkiluokasta löytyvät opetusvälineet ja instrumentit, joten oli perusteltua tiedustella opettajilta soittimien ja opetusvälineiden monipuolisuutta ja laatua.

3. Miten oppilaat kokevat musiikkiin erikoistuneen lukion?

Lähtökohtana tämän tutkimusongelman kohdalla tiedustelimme oppilaiden lukiovalintoihin vaikuttaneita syitä. Lisäksi halusimme saada tietoa oppilaiden mieltymyksistä

musiikintuntien sisältöjä sekä tunneilla toteutettavia työtapoja kohtaan. Selvitimme myös sitä, millaisessa koulun musiikkitoiminnassa oppilaat haluavat olla mukana ja millaisia toivomuksia heillä on opetuksen ja muun musiikkitoiminnan monipuolistamisen suhteen.

4. Minkälaiset oppilaat hakeutuvat musiikkiin erikoistuneisiin lukioihin?

Halusimme tutkia, millainen musiikillinen tausta musiikkiin erikoistuneisiin lukioihin hakeutuvilla oppilaille on. Musiikillista taustaa selvitimme tiedustelemalla oppilaiden vanhempien musiikkiharrastuksia sekä sitä, millaisia soittimia heillä kotonaan on. Tutkimme oppilaiden musiikillisia harrastuksia vapaa-aikana. Samalla selvitimme, mitä instrumentteja oppilaat soittavat ja missä oppilaitoksissa he saavat soitonopetusta. Tutkimme myös oppilaiden musiikillisia tulevaisuuden suunnitelmia ja jopa heidän mahdollisia ammattisuunnitelmia musiikin suhteen.

3.2 Tutkimusmenetelmän valinta

Kyselymenetelmä soveltuu ja toimii hyvin tutkittaessa koulu yhteisöä. Pidimme tärkeänä saada ajankohtaista käytännön tietoa kyseisistä kouluista. Kyselylomakkeiden avulla tehty tutkimus on ainoa tapa saada todellista tietoa kentältä. Haastattelujen tekeminen ei olisi ollut mahdollista, koska tutkimusjoukko oli niin suuri.

Tutkimusta tehdessämme käytimme kvalitatiivista tutkimusotetta, joka toteutettiin osittain kyselylomaketta käyttäen. Alasuutarin mukaan (1994) kvalitatiivinen tutkimus voidaan jakaa kahteen eri vaiheeseen: havaintojen pelkistämiseen ja arvoituksen ratkaisemiseen. Havaintojen pelkistämisen ensimmäisessä vaiheessa kerättyä aineistoa tarkastellaan jonkin teoreettis-metodologisen näkökulman avulla. Tarkoituksena on löytää olennaiset seikat tutkimusaineistosta. Havaintojen pelkistämisen toisessa vaiheessa havaintomäärää supistetaan yhdistelemällä niitä toisiinsa. Jotta yhteinen nimittäjä löytyisi,

joutuu tutkija etsimään seikkoja, jotka yhdistävät koko aineistoa. Laadullisessa analyysissä pyritään muodostamaan koko joukkoon päteviä sääntöjä. Sen tarkoituksena ei ole määritellä tyyppitapauksia tai keskiwertoyksilöitä. Tutkimuksessa havaitut erot ihmisten välillä muodostuvat tärkeiksi tekijöiksi laadullisessa analyysissä. (Alasuutari 1994, 30 - 34.)

Laadullisen analyysin arvoituksen ratkaisemisvaiheesta käytetään myös tulosten tulkintanimitystä. Siinä tulkitaan tutkimustulosten pohjalta tehtyjä päätelmiä. Tässä vaiheessa on tarkoitus hyödyntää kirjallisuutta ja muuta asiaan liittyvää aineistoa. Lähteistä saatu tieto kertoo usein samoista asioista mutta tuo esiin uusia näkökulmia. (Alasuutari 1994, 34 - 35, 37 ja 39.)

Valitsimme kvalitatiivisen tutkimusmenetelmän saadaksemme todellista tilannetietoa musiikkiin erikoistuneista lukioista Suomessa. Halusimme tietoa koulusta, oppilaista ja opettajista. Kaavakkeen laadintavaiheessa saimme palautetta useilta henkilöiltä, jotka perehtyivät kaavakkeeseen. Palautteen mukaan kehitimme kysymyslomakkeita. Proseminarityötä varten vuonna 1996 teimme myös oppilaille ja opettajille kyselykaavakkeen. Kyseisestä tutkimuksesta saamamme kokemukset ja tutkimustulokset antoivat myös suuntaa ja ideoita tämän tutkimuksen kyselykaavakkeiden suunnittelua varten.

3.3 Tutkimuksen kohderyhmä ja toteutus

Tutkimus toteutettiin kevään 1997 aikana. Lähetimme viidelle musiikkiin erikoistuneelle lukiolle kullekin 20 vastauskaavaketta oppilaille ja erilliset kaavakkeet musiikinopettajille. Koulujen yhtenä valintakriteerinä pidimme sitä, että tutkimuskoulut sijaitsivat eri puolilla maata. Halusimme saada siten laajemman näkemyksen Suomen musiikkiin erikoistuneista lukioista. Tärkeäksi katsoimme myös sen, että koululla oli tarjota tutkimusryhmäksi tutkimustamme ajatellen sopivan kokoinen musiikinryhmä eli noin 20 oppilasta. Op-

pilaiden tuli olla mahdollisimman tarkkaan selvillä koulunsa musiikkitoiminnasta, eli heidän tuli olla mieluiten lukion toista vuosikurssia vastaavalla tasolla. Tutkimuksessa mukana olleet koulut täyttivät kaikki nämä kriteerit.

Tutkimukseemme osallistuivat Etelä-Suomesta Vantaan Vaskivuoren lukio, Espoon Tapiolan lukio ja Lahdesta Tiirismaan lukio. Pohjois-Suomen lukioista mukana oli Kajaanin Linnan lukio. Länsi-Suomesta saimme tutkimukseemme mukaan Vaasan yhteislukion. Vaskivuoren lukio, Tapiolan lukio, Tiirismaan lukio ja Linnan lukio ovat musiikkilukioita, ja Vaasan yhteislukio on musiikkipainotteinen lukio.

Valitessamme tutkimuskouluja, käytimme apuna valintaoppaita, joissa oli mainittu kunkin koulun painotusalue. Tutkimuksessamme mukana olleilla kouluilla saattoi olla toinenkin painotusalue kuin musiikki, mutta kyselyymme vastasivat ainoastaan musiikkilinjalla olevat oppilaat. Yksi oppilas oli tosin kuvaamataitolinjalla, mutta hän oli valinnut niin paljon musiikkikursseja, että soveltui hyvin tutkimukseen.

Ennen kaavakkeiden lähettämistä soitimme kouluille ja kerroimme tutkimuksestamme. Kaikki lukiot lupautuivat osallistumaan tutkimukseemme, mutta yhtä opettajan vastauskaavaketta emme uuden kaavakkeen lähettämisestä huolimatta saaneet takaisin.

Koska oppilaat täyttivät kaavakkeet musiikintunneilla, pystyi opettaja valvomaan, että jokainen täytti sen huolellisesti. Linnan lukiosta tutkimukseen osallistui 25 Tapiolan lukiosta 20, Vaasan yhteislukiosta 15, Tiirismaan lukiosta 19 ja Vaskivuoren lukiosta 19 oppilasta. Tutkimukseemme osallistui siis yhteensä 98 oppilasta ja neljä opettajaa. Olimme pyytäneet opettajia valitsemaan vastaajiksi oppilaita, jotka olivat opiskelleet koulussa jo sen verran, että heille oli muodostunut selkeä kuva koulun toimintaperiaatteista. Pääosa vastaajista oli lukion toisen vuosikurssin oppilaita.

Saimme tutkimusaineiston takaisin kouluilta toukokuun yhdeksänten päivään mennessä, jonka jälkeen tutustuimme siihen. Koska kysymyskaavakkeet sisälsivät sekä monivalintatehtäviä että avoimia kysymyksiä, käytimme aineistoa purkaessamme taulukointia, avoimien vastausten tulkintaa ja suoria lainauksia. Pyrimme tekemään kuvaajia mieltämme tärkeistä tutkimustuloksista. Taulukoita tulkitsemalla teimme johtopäätöksiä muun muassa oppilaiden musiikkimausta sekä musiikkitunneilla käytettävien työtapojen eroavaisuuksista.

3.4 Lomakkeiden laadinta ja sisältö

Seuraavassa selostetaan kyselylomakkeiden sisältöä ja perustellaan kysymysten tarkoitusta tutkimuksen kannalta. Kysymyksillä haettiin tietoa musiikkiin erikoistuneista kouluista sekä musiikinopettajan että oppilaan näkökulmasta.

Opettajien vastauslomake jakautui seuraaviin osa-alueisiin:

Henkilökohtainen tausta - työpaikka, sukupuoli, koulutus	kysymykset 1 - 3
Musiikinopetuksen resurssit - opetusvälineet ja niiden kunto - integrointi	kysymykset 4 - 6 ja 8
Opettajan didaktinen toiminta - työtavat ja sisällöt - opettajan kokemukset yleislukiosta verrattuna musiikkiin erikoistuneeseen lukioon	kysymykset 7 - 8

Musiikki vapaa-aikana

kysymykset 9 - 10

- musiikkiharrastukset
- paikkakunnan harrastemahdollisuudet

Kysymyksillä 1 - 3 halusimme saada selville, millaiset henkilöt ovat hakeutuneet opettajiksi musiikkiin erikoistuneisiin lukioihin. Selvitimme oliko musiikinopettajilla mahdollisesti jokin muu koulutus musiikinopettajatutkinnon lisäksi.

Kysymyksillä 4 - 6 ja 8 halusimme kartoittaa sitä, millainen asema musiikinopetuksella on tutkimuskouluissamme. Musiikinopetuksen resursseja kuvastaa hyvin se, millaiset opetusvälineet kouluilla on. Sen vuoksi tiedustelimme opettajilta koulujen opetusvälineitä ja niiden kuntoa. Lisäksi halusimme tietää, kuinka paljon mahdollisuuksia esimerkiksi integroinnille annetaan.

Opettajan didaktisesta toiminnasta kertoo se, miten ja kuinka paljon hän käsittelee eri musiikin osa-alueita. Kysymyksillä 7 - 8 selviteltiin myös opettajan käsityksiä yleislukioiden ja musiikkiin erikoistuneiden lukioiden ja niiden oppilaiden välisistä eroista.

Katsoimme aiheelliseksi tutkia musiikinopettajien vapaa-ajan musiikkiharrastuksia, jotta voimme vertailla mahdollisia yhtäläisyyksiä opettajien musiikkiharrastusten ja tuntipainotusalueiden välillä. Paikkakunnan musiikkiharrastusmahdollisuuksia tiedustelimme saadaksemme selville, kuinka hyvät mahdollisuudet sekä oppilailta että opettajilla oli musiikin harrastamiseen koulun ulkopuolella.

Oppilaiden vastauskaavake sisälsi seuraavat osa-alueet:

Taustatiedot

- sukupuoli ja koulu kysymykset 1 - 2 ja 11
- perustelut kouluvalinnalle

Instrumenttiopinnot

kysymykset 3 - 6

- nykyinen ja aikaisempi soittoharrastus
- soitto/lauluopetus sekä oppilaitokset
- instrumenttivalinnat

Koulun musiikkitoimintaan osallistuminen

kysymykset 7 - 10

- valinnaiset musiikkikurssit
- muu koulun musiikkitoiminta ja uudistustoiveet
- musiikkituntiaiheiden ja -työtapojen kiinnostavuus

Musiikki vapaa-aikana

kysymykset 12 - 14

- musiikkiharrastukset
- musiikkilehdet
- musiikkimaku

Tulevaisuuden suunnitelmat

kysymykset 15 - 16

- musiikki ammatinvalintavaihtoehtona
- musiikkiharrastukset koulun jälkeen

Kodin vaikutus musiikkiin suuntautumiseen

kysymykset 17 - 19

- vanhempien musiikkiammatit
- vanhempien vapaa-ajan musiikkiharrastukset
- kodin soitinvalikoima

Kysymyksillä 1 - 2 ja 11 selvitimme, millaiset oppilaat olivat hakeutuneet musiikkiin erikoistuneeseen lukioon ja miksi. Lisäksi halusimme saada selville hakeutuuko musiikkiin erikoistuneisiin lukioihin enemmän tyttöjä vai poikia. Katsoimme tärkeäksi, että oppilaat saivat vapaasti kertoa lukiovalintaperusteluistaan. Siten saimme tietoa oppilaiden ennakkokäsityksistä musiikkiin erikoistuneista lukioista.

Instrumenttiopintoja tiedustelimme saadaksemme selville, miten paljon musiikin harrastaminen liittyy instrumenttiopintoihin ja missä oppilaitoksissa musiikkiin erikoistuneiden lukioiden oppilaat saavat instrumenttiopetusta. Kysymyksillä 3 - 6 halusimme saada selville myös sitä, millainen asema oppilaan oman koulun soitinopetuksella on hänen musiikkiharrastuksissaan. Instrumenttivalintoja tiedustellessamme halusimme selvittää, keskittyvätkö oppilaiden soittoharrastukset tiettyihin soittimiin vai valitsevatko he instrumentteja ennakkoluulottomasti. Tämä ilmeni myös siinä, mitkä uudet soittimet kiinnostivat oppilaita. Halusimme kartoittaa myös sitä, miksi osa oppilaista oli lopettanut soitto- tai lauluharrastuksen.

Kysymykset 7 - 10 antoivat tietoa koulun musiikkitoiminnasta. Saamiamme tietoja oppilaiden valitsemista musiikkikurssista voimme vertailla koulun musiikinopetussuunnitelman tarjoamiin mahdollisuuksiin. Samalla saimme tietoa myös oppilaiden koulujansa kohtaan esittämistä uudistustoiveista sekä siitä, mitkä musiikintyötävät kiinnostivat heitä eniten musiikintunneilla.

Musiikkitoimintaa vapaa-aikana selvittelimme kysymällä oppilailta heidän musiikkiharrastuksista ja musiikkimausta. Näitä seikkoja tiedustelemalla, kysymyksillä 12 - 14, halusimme saada kokonaiskäsityksen oppilaiden musiikkitoiminnasta vapaa-aikana.

Oppilaiden suhtautumista musiikkiin tulevaisuudessa tutkimme kysymyksillä 15 - 16. Tulevaisuuden suunnitelmia selvittelimme sekä ammatillisessa että harrastusmielessä. Kysymyksillä 17 - 19 kartoitimme kodin antamaa musiikillista mallia. Halusimme saada tietoa siitä, kuinka suuri merkitys kodilla on oppilaiden musiikillisiin harrastuksiin ja musiikkiin suhtautumiseen.

3.5 Tutkimuksen luotettavuus

Reliabiliteetilla tarkoitetaan tutkimustulosten toistettavuutta. Jos tutkimuksen reliabiliteetti on ollut hyvä, saavutetaan samanlaisia tuloksia, mikäli tutkimus suoritetaan uudelleen. Tulokset eivät siis saa olla satunnaisia. Näitä satunnaisvirheitä saattaa esimerkiksi kyselytutkimuksessa syntyä, jos vastaaja muistaa kysytyn asian väärin tai ei ymmärrä tutkijan asettamaa kysymystä. Virheitä voi sattua myös, mikäli vastaaja merkitsee vastauksen väärin. Vaikka reliabiliteetti ei olisi hyvä, ei se merkitse sitä, että tutkimus olisi epäonnistunut. Reliabiliteettia on kyettävä arvioimaan jo tutkimusta tehtäessä. (Uusitalo 1995, 84.)

Tässä tutkimuksessa reliabiliteettia lisää huolellinen tutustuminen alan kirjallisuuteen. Koska esimerkiksi opetussuunnitelmauudistus on ollut viime aikoina paljon esillä, löytyy aiheesta paljon kirjallisuutta ja erilaisia julkaisuja. Tutustuimme myös viime aikoina julkaistuihin opetussuunnitelmia käsitteleviin pro gradu -tutkielmiin. Viimeisintä tietoa saimme myös hankkimistamme koulukohtaisista musiikin opetussuunnitelmista. Reliabiliteettia lisäsi aineiston tulkinnassa käytetyt tarkat tilastolliset menetelmät. Avomien

vastausten käsittelyssä liitimme tutkimusraporttiin sekä suoria lainauksia että niiden tulkintoja. Pyrimme tekemään kyselylomakkeet niin selkeiksi, ettei väärinkäsityksiä vastaajille pääsisi syntymään.

Tämän tutkimuksen tulokset ovat toistettavissa. Kyselykaavakkeet oli laadittu niin selkeiksi, että satunnaisvirheiden esiintyminen ei ollut todennäköistä. Saimme useilta ihmisiltä kommentteja kaavakkeiden laadintavaiheessa. Toisaalta vuotta aiemmin toteutettu proseminarikysely antoi suuntaa kaavakkeiden laatimiseen. Tutkimuksen reliabiliteettia lisää sekin, että tutkimusjoukko oli vastannut hyvin asetettuihin kysymyksiin, ja vastaamatta jääneitä kysymyksiä oli äärimmäisen vähän. Lisäksi tutkimuksen toteutus musiikkituntien aikana opettajan valvonnassa esti tyhjiä kaavakkeiden esiintymisen. Kaavakkeessa vastaajille annettiin myös mahdollisuus perustella mielipiteitään. Reliabiliteettiä lisäsi myös se, että tutkimuksen aihepiiri oli vastaajille läheinen, joten heidän oli helppo vastata esitettyihin kysymyksiin.

Jotta validiteetti toteutuisi, on tutkijan kysymyksiä asetellessaan huomioitava, että ne vastaavat tutkimuksessa olennaisiin tutkimusongelmiin. Mikäli teoreettinen ja operationaalinen määritelmä vastaavat toisiaan, on validiteetti onnistunut. Jos validiteetti puuttuu täysin, on tutkimus arvoton. Sellaisessa tapauksessa ei tutkija ole saanut esittämillään kysymyksillä vastauksia tutkimusongelmiin. Reliabiliteetin puute alentaa tutkimuksen validisuutta. Vaikka tutkimus olisi reliaabeli, ei se takaa tutkimuksen validisuutta. (Uusitalo 1995, 84 - 86.)

Tutkimuksen validiteetti toteutui, koska saimme esittämillämme kysymyksillä vastaukset haluttuihin tutkimusongelmiin. Vastauksista pystyimme myös muodostamaan yhtenäisiä linjoja musiikkiin erikoistuneiden koulujen välillä. Tiettyjä yhteneväisyyksiä oli havaittavissa eri koulujen oppilaiden välillä sekä musiikinopettajien toiminnassa. Koska tutkielmaseminaariryhmä oli tutustunut kaavakkeisiin ennen niiden lähettämistä kouluihin,

pystyttiin kysymykset suunnittelemaan tutkimusongelmia vastaaviksi. Koska tutkimusjoukko oli suuri, voitiin vastausten perusteella päättellä ilmiöiden todenperäisyys.

4 TUTKIMUSKOULUJEN OPETUSSUUNNITELMIEN ESITTELY

Musiikkiin erikoistuneiden lukioiden tarkastelun lähtökohdaksi pyysimme tutkimuksemme mukana olleita kouluja toimittamaan meille musiikin opetussuunnitelmansa. Niitä vertailemalla halusimme selvittää, kuinka kunkin koulun musiikin opetus on järjestetty ja kuinka tärkeä asema musiikilla on koulun toiminnassa.

4.1 Tiirismaan lukio

Lahden Tiirismaan lukiossa yleisenä opetuksen päämääränä on kulttuuritietoisuuden syventäminen sekä kansallisen ja kansainvälisen kulttuuriperinnön vaaliminen. Tiirismaan lukio painottaa tuntijaossaan sekä musiikkia että kuvaamataitoa. (Tiirismaan lukio 1996/2, 3.)

Tiirismaan lukion musiikkilinjan oppilaiden on opiskeltava viisi pakollista kurssia. Musiikkiopiston musiikkitieto 1- kurssi korvaa kurssin 2 sekä vuosisatamme ismit kurssista 4. Näiden kurssien aikana on tarkoitus omaksua musiikin yleistiedot ja -taidot. Oppilaiden tulisi myös kehittää laulutaitoaan sekä tutustua eri soittimiin ja kokoonpanoihin. *Musiikin työpaja* -kurssilla musisoidaan monipuolisesti sekä seurataan ajankohtaisia musiikkitapahtumia. Kurssin tavoitteena on myös perehtyä musiikin perusaineisiin. *Suomalaisena musiikin maailmassa* -kurssin aikana oppilas tutustuu oman maamme musiikkiin ja sen kehitykseen. Suomen musiikkielämän monipuolisen tarkastelun lisäksi kurssin tarkoitus on perehdyttää oppilas eurooppalaiseen taidemusiikkiin. (Tiirismaan lukio 1996/2, 39 - 40.)

Kolmas pakollinen kurssi Tiirismaan lukion musiikin opetuksessa antaa oppilaalle yleiskatsauksen 1900- luvun sekä klassisesta että populaarimusiikista. Kurssin tarkoitus on myös saada oppilaat musisoimaan itse sekä tutustuttaa heidät ulkoeurooppalaisiin

musiikkikulttuureihin. Neljännellä kurssilla syvennetään näyttämömusiikin perustietoja. Tarkoituksena on myös seurata oman paikkakunnan sekä median musiikkitarjontaa. Myös tällä kurssilla oppilaan aktiivinen musisoiminen on tärkeällä sijalla. Viimeisellä pakollisella musiikin kurssilla on soitin- ja laulumusiikkiin tutustumisen ohessa tarkoitus laatia kurssityö. (Tiirismaan lukio 1996/2, 40.)

Valinnaisina kursseina Tiirismaalla oppilaat voivat valita seuraavista kursseista. *Säveltäminen ja musiikin teoria* käsittää 4 - 6 kurssia, joilla käsitellään 3/3 kurssitutkinnon ja/tai säveltäminen 1 - 2 kurssitutkinnon vaatimia asioita. *Kuorotoiminnan* laajuus on kuusi kurssia. Niiden tarkoituksena on kehittää äänenmuodostusta ja yhteislaulutaitoa. Musiikkilinjan oppilaat voivat valita kursseja myös *Yksinlaulusta* joko suuntautumalla klassiseen tai pop-lauluun. Yksinlaulusta on mahdollista suorittaa musiikkioppilaitosten virallisia kurssitutkintoja. (Tiirismaan lukio 1996/2, 40 - 41.)

Soitinopetuksessa oppilaalla on mahdollisuus opiskella 1 - 4 kurssia valitsemassaan soittimessa. Tavoitteena on lisätä oppilaiden ilmaisullisia ja teknisiä valmiuksia instrumentin soitossa. Myös soiton osalta on mahdollisuus suorittaa kurssitutkintoja. Soitinopetus toteutetaan joko henkilökohtaisesti tai pienryhmäopetuksessa. *Orkesteritoimintaan* voi osallistua kolmesta viiteen kurssin verran edellyttäen, että oppilaalla on 2/3 kurssitutkintoa vastaavat taidot. Orkesteriopetuksen päämääränä on tutustuttaa oppilaat ja koko henkilökunta eri vuosisatojen orkesterimusiikkiin. Tällä tavoin orkesterimusiikkitraditiota voidaan vahvistaa myös koulun sisällä. *Vapaan säestyksen* laajuus on 1 - 4 kurssia. Kursseilla pyritään opettamaan soinnutusta, transponoimista, säestystä korvakuvulta sekä tyylin mukaisen säestyksen hallintaa. Tarkoituksena on myös perehtyä uusimpaan kosketinsoitintekniikkaan. Opetusmateriaalina käytetään muun muassa oppikirjojen sisältämää melodia-aineistoa. (Tiirismaan lukio 1996/2, 42 - 43.)

4.2 Tapiolan lukio

Espoossa sijaitsevan Tapiolan lukion yleislinjan oppilaiden on valittava yksi tai kaksi musiikin pakollista kurssia. Musiikkilinjan opetussuunnitelma on jaksotettu kolmelle vuodelle, ja se sisältää 12 pakollista kurssia. Ensimmäinen vuosi käsittää kurssit *Musiikin työpaja 1* ja *Suomalaisena musiikin maailmassa*, jotka sisältävät samoja asioita kuin edellä mainitut Tiirismaan lukion vastaavat kurssit. *Musiikki ja kuva*-kurssilla on tarkoitus keskittyä äänen ja kuvan yhteisiin elementteihin. Lisäksi perehdytään lavastus-, valo- ja varjoharjoitelmiin. (Tapiolan lukio, 1.)

Toisena vuonna on Tapiolan lukiossa valittavana kurssi *Musiikki meillä ja muualla*, jolla käsitellään sekä Suomen että muiden maiden musiikin tuntemusta. Kurssi sisältää aktiivista musisointia ja sen aikana pyritään lisäämään oppilaiden tuntemusta taiteiden ja tieteiden yhteyksistä. Lisäksi voidaan laajentaa erilaisten musiikkiproduktioiden tuntemusta kurssilla *Musiikki taiteiden välisessä vuorovaikutuksessa 1*. Kurssin aikana järjestetään opintokäyntejä esimerkiksi musiikkiteatterissa ja multimediakeskuksessa. Kolmantena vuonna kurssilla *Musiikki aikansa kuvastajana* voidaan opiskella sitä, mikä musiikin merkitys on ollut kautta aikojen. Näiden kurssien lisäksi musiikkilinjalainen valitsee kaksi kurssia seuraavista vaihtoehdoista: kuoro, orkesteri tai yhtye. (Tapiolan lukio, 1 - 2.)

Syventäviä kursseja Tapiolassa on mahdollisuus valita seuraavista vaihtoehdoista: *Musiikin työpaja 2*, *Musiikki ja ilmaisukasvatus 1*, *Musiikki ja ilmaisukasvatus 2*, *Musiikki taiteiden välisessä vuorovaikutuksessa 2* ja *Musiikki; media ja viestintä*. Nämä kurssit syventävät jo yhteisillä kursseilla opittuja asioita. *Musiikki ja ilmaisukasvatus* -kurssilla harjoitetaan jokaisen oppilaan persoonallista ilmaisukykyä. Kurssin tarkoituksena on poistaa esiintymisjännityksiä ja valmistaa oppilas musiikilliseen tai muuhun taiteelliseen ilmaisuun. *Musiikki; media ja viestintä* -kurssilla pohditaan, kuinka musiikki vaikuttaa

ihmiseen. Oppilas saa tietoa siitä, kuinka musiikkia käytetään esimerkiksi mainoksien, elokuvan ja musiikkivideoitten osana. (Tapiolan lukio 2.)

Soveltavat kurssit Tapiolan lukiossa koostuvat soitinopetuksesta, musiikin teknologiasta sekä yhtye-, kuoro- ja orkesteritoiminnasta. Lisäksi soveltaviksi kursseiksi on suunniteltu *Musiikkiteatterikurssi*, *Produktiotoiminta*, *Musiikin teoria ja säveltapailu/rock-jazz* sekä *Sovitus* ja *Studioteknikka*. Muun muassa soitinopetukseen kuuluvalla kitaran jatkoktasolla on tarkoituksena improvisoida. *Musiikin teknologian* kurssilla perehdytään sekvensseriohjelmien opiskeluun ja MIDI:n peruskäsitteistöön. Jatkokursseilla laajennetaan tietoutta nuotinnusohjelman perusteisiin sekä tehdään erilaisia multimediasovelluksia. Jotta oppilas hyväksyttäisiin lauluyhtyeeseen, on hänellä oltava nuotinlukutaito, kokemusta moniäänisestä laulamisesta sekä hänen on osallistuttava äänenkäytön yksittäisopetukseen. Lauluyhtye-esiintymisillä luodaan esiintymistottumusta ja motivaatiota opiskeluun. (Tapiolan lukio 2 - 4.)

Yhtyesoitossa on tavoitteena luoda hyviä bändejä ja esiintyä mahdollisimman paljon. *Kuoroista* voi valita joko sekakuoron, mieskuoron tai kamarikuoron. Tärkeimmäksi tavoitteeksi asetetaan terve äänenmuodostus. *Orkesteritoiminnassa* käydään läpi erilaisia musiikin lajeja, ja sitä käytetään musiikkiteatteri- ja produktio-orkesterina. *Musiikkiteatteritoimintaa* voi valita jopa yhdeksän kurssia. Oppilaat voivat alusta lähtien olla itse mukana tekemässä sävellyksiä, tekstejä, dramaturgiaa, koreografioita ja lavastuksia. *Produktiokursseilla* oppilaille annetaan mahdollisuus olla mukana lastenkonsertin, taiteiden yön, rockkonsertin, multimediateoksen, soivan taidenäyttelyn, tanssiteatteriesityksen tai musiikkivideosarjan valmistamisessa. Joka vuosi oppilas voi olla mukana kolmessa produktiossa. (Tapiolan lukio, 4 - 5.)

Musiikinteoria ja säveltapailu 1 -kurssin jälkeen oppilaan tulisi hallita nuottikirjoitus, sävellaji ja asteikot, tahtilajit ja intervallit, soinnutus sekä eri muotorakenteet. Lähtökoh-

tana niiden opetteluun pidetään kuuntelua. Toisella kurssilla laajennetaan soinnutustaitoa sekä harjoitellaan opittuja asioita erityylisten musiikin avulla. Lisäksi aineistona käytetään rockia ja jazzia. Mahdollisuus on myös aloittaa omien sovitusten tekeminen. Kolmannella musiikinteorian ja säveltapailun kurssilla tehdään transkriptioita oppilaan taitoja vastaavista kappaleista. Niitä kokeillaan bänditunneilla. Sovituksen kolmella varsinaisella kurssilla hyödynnetään sovitusten teossa musiikkiteknologiaa. Teokset on tarkoitus esittää koulun järjestämässä tilaisuuksissa. *Studioteknikka* käsittää 1 - 3 kurssia. Sen jälkeen oppilailla tulisi olla näkemys äänitystekniikasta sekä taidot äänitysten tekemiseen. Jo kurssin aikana tehdään äänityksiä sekä tutustumiskäynti musiikkistudioon. Arvostelu- perusteena käytetään harjoitustyötä. (Tapiolan lukio, 5 - 6.)

4.3 Vaasan yhteislukio

Vaasan yhteislukion musiikin opetuksen tavoitteiksi määritellään perustiedot ja kokonaisnäkemys musiikin asemasta. Musiikin opetuksen tehtävänä on antaa valmiudet musiikin harrastamiseen sekä musiikkikulttuurin kehittämiseen. Oppilaalle tarjotaan perustiedot ja -taidot länsimaisesta musiikista, musiikkikulttuureista, musiikin eri perusaineksista sekä perehdytetään hänet tavallisimpien luokkasoittimien soittamiseen. Hänelle annetaan valmiudet myös monipuolisen lauluohjelmiston esittämiseen. (Vaasan yhteislukio, 74.)

Pakollisia musiikin kursseja Vaasan yhteislukiossa on kaksi. *Musiikki ja me* - kurssin yhtenä tavoitteena on antaa oppilaalle valmiudet yhteistoimintaan musiikissa. Kurssin aikana tutustutaan Vaasan musiikkielämään ja harrastusmahdollisuuksiin. *Musiikin aikakaudet* kurssi antaa mahdollisuuden ymmärtää oman kulttuuriperinnön merkityksen. (Vaasan yhteislukio, 74.)

Vaasan yhteislukion syventävillä kursseilla opiskellaan seuraavanlaisia kokonaisuuksia: *Suomen musiikki, Vanhat ja uudet musiikkikulttuurit, Musiikin lajien kehitys ja Taiteen*

tuntemus. Soveltavia kursseja on tarjolla neljä kappaletta. Niihin kuuluvat *Yhteismusiikki 1 ja 2*, *Kamarimusiikki* sekä *Akustinen kitara ja bändisoittimet*. (Vaasan yhteislukio, 75 - 76.)

Suomen musiikin tavoite on opettaa oppilaat kunnioittamaan kansallista musiikkikulttuuria sekä antamaan historiallinen katsaus maamme musiikkielämästä. Tarkoituksena on, että oppilaat saavat tietoa Suomessa tapahtuvasta musiikinopetuksesta sekä ammatti- että harrastustasolla. Oppilaille pyritään antamaan mahdollisimman monipuolinen kuva Suomen musiikista. Vanhat ja uudet musiikkikulttuurit -oppijaksolla tutustutaan vieraisiin musiikkikulttuureihin. Lisäksi perehdytään vuosisatamme musiikkiin ja huomioidaan musiikin ja joukkoviestinnän yhteydet. (Vaasan yhteislukio, 74 - 75.)

Musiikin lajien kehityksessä opitaan ymmärtämään eri aikakausina musiikin asemassa ja merkityksissä tapahtuneet muutokset. Tarkoituksena on myös kehittää oppilaiden kriittistä suhtautumista eri musiikin lajeihin. Kurssilla tutustutaan tunnettuihin teoksiin laulu- ja soitinmusiikin alalta. Taiteen tuntemus -kurssi antaa mahdollisuuden käydä musiikkitalaisuuksissa ja perehdyttää oppilas tarkemmin yhteen tyylikauteen. Kurssin aikana toteutetaan integrointia yhteistaideteoksen muodossa. (Vaasan yhteislukio, 75.)

Yhteismusiikkikursseilla tehdään ääniharjoituksia ja harjoitellaan yksiäänistä laulua sekä kaanoneita. Kuorolaulun yhteydessä kokeillaan useampia stemmoja ja kerätään ohjelmistoa eri tyylikausilta. *Kamarimusiikki* -kurssilla jakaannutaan eri kokoiisiin yhtyeisiin ja ohjelmistoa hankitaan eri tyylikausilta. Säestyskompeja, soitusoittoa ja yhtyesovellutuksia harjoitellaan akustisen kitaran ja bändisoittimien kurssilla. (Vaasan yhteislukio, 75 - 76.)

4.4 Vaskivuoren lukio

Vaskivuoren lukiossa musiikkilinjalla opiskelevan on valittava pakollisena yhteensä 12 musiikin kurssia. Heille pakolliset musiikin kurssit ovat *Musiikin työpaja, Suomalaisena musiikin maailmassa, Musiikkia maailmalla ja Musiikkia näyttämöllä*. Pakollisista kursseista heti opiskelujen aluksi on suoritettava Musiikin työpajakurssi. Kurssien yhteydessä toteutetaan integraatiota äidinkielen, kuvaamataidon, maantiedon, ilmaisutaidon ja historian kanssa. Pakolliset valittavat ja soveltavat kurssit ovat *Kuoro, Yhtylaulu, Yhteissoitto, Soitonopetus, Yksinlaulu, Äänitystekniikka, Tietokoneavusteinen musiikki* sekä *Musiikinteoria ja säveltäminen*. Syventäviksi kursseiksi on mahdollista valita *Musiikin lajeja, Musiikkia konserttiin ja Musiikin ylioppilasdiplomikurssi*. Viimeksi mainittu kurssi suoritetaan siten, että oppilas kokoaa lukioaikaisesta materiaalistaan näytökansion diplomia varten. (Vaskivuoren lukio 1996.)

Kaikkien musiikkilinjalaisten tulee opiskella neljä kurssia *Musiikkitietoa ja -historiaa*. Niitä voi lisäksi valita syventäviksi kursseiksi. Jokaisen pitää ottaa opinto-ohjelmaansa vähintään kolme kurssia *Yhteissoittoa*. Pääosin kurssit arvioidaan numeroin. Musiikkitiedon ja -historian kursseja arvosteltaessa otetaan huomioon oppilaan kokonaisvaltainen osallistuminen tuntityöskentelyyn. Arvostelussa otetaan huomioon kyseisellä tunnilla annettu näyttö sekä asennoituminen oppiaineeseen. (Vaskivuoren lukio)

Musiikkitiedon ja historian kurssit ovat miltei samat kuin yleislukiossa. Kuitenkin kurssisisällöt käsitellään laajemmin kuin yleislukiossa, koska monet asiat ovat jo tuttuja musiikkilinjalaisille. Yleislukiosta eroavasti ei teoreettisilla tunneilla korosteta aktiivista musisointia kuten yleislukiossa. Kurssien yhteydessä voidaan toteuttaa integraatiota kuvaamataidon, historia ja äidinkielen kanssa. (Vaskivuoren lukio)

Musiikin työpaja on ensimmäinen musiikkitiedon ja -historian kurssi. Kurssilla musisoidaan monipuolisesti ja opettaja voi muodostaa kuva opiskelijoiden taidoista ja suuntautuneisuudesta. Kurssi sisältää kotiseudun musiikkielämään sekä mediaan tutustumista. Kurssilla käydään läpi musiikin perusasioita myös muiden musiikkikulttuurien perspektiivistä. Tarkoitus on myös opettaa musiikillista ilmaisua ja ohjata oppilaita jatkokurssien valinnassa. (Vaskivuoren lukio)

Suomalaisena musiikin maailmassa -opintojaksolla käsitellään samoja asioita kuin muissakin musiikkiin erikoistuneissa lukioissa. Vaskivuoren koulussa kuitenkin pyritään kurssiin sisällyttämään integraatiota. Oppilaalla on mahdollisuus saada kurssisuoritus musiikkiopiston vastaavasta peruskurssista. 1900 -luvun kevyeen musiikkiin ja muihin musiikkikulttuureihin paneudutaan *Musiikkia maailmalla* -kurssilla. *Näyttämömusiikin* kurssilla perehdytään muun muassa opintokäyntien avulla erilaisiin näyttämömusiikin lajeihin. Integraatioajatusta toteutetaan molemmilla kursseilla. (Vaskivuoren lukio)

Vaskivuoren lukiossa *Musiikin lajeja* -kurssi perehdyttää oppilaat johonkin soitin- tai laulumusiikin lajiin. Se edellyttää myös kurssityön valmistamista. Opiskelija pääsee suunnittelemaan taitojensa mukaisesti jonkin esittävän kokonaisuuden *Musiikkia konserttiin* -opintojaksolla. Tarkoituksena olisi huomioida muitakin taiteenlajeja. (Vaskivuoren lukio)

Soveltavista kursseista *Kuorolaulussa* koetaan elämyksiä, kehitetään musiikillisia taitoja sekä äänenmuodostusta ja opitaan sosiaalisia taitoja. Kurssiin kuuluvat esiintymiset koti- ja ulkomaisilla kuoro-ohjelmistoilla. *Yhtyelaulu* kehittää kuorolaulun tavoin musiikillisia taitoja sekä äänenmuodostusta ja sosiaalisia kykyjä. Suoritustavat ovat samat kuin kuorolaulussa. Yhtyelaulua opiskellaan pakollisena 1 - 3 ja kuorolaulua 2 - 5 kurssia. Soveltavina kurssimäärä on oppilaan valittavissa. (Vaskivuoren lukio)

Yhteissoiton voi suorittaa big bandissä, rockin yhteissoittona tai kamarimusiikkina. Jokin edellä mainituista kursseista on oppilaalle pakollinen, mutta hän voi myös valita soveltaviksi kursseiksi jonkin muun näistä kursseista. Elämysten, musiikillisten ja sosiaalisten taitojen kartuttaminen on näidenkin kurssien tavoitteena. Kamarimusiikkiin ja rockbändiin voi osallistua 1 - 3 kurssin ajan. Big bandia voi valita jopa viisi kurssia. (Vaskivuoren lukio)

Soitonopetusta ei ole pakko valita musiikkilinjalla. Opetuksessa huomioidaan opiskelijan lähtötaso sekä tavoitteet instrumentin suhteen. Oppilaille annetaan mahdollisuus suorittaa kurssitutkintoja Suomen Musiikkioppilaitosten Liiton tai Oulunkylän Pop/Jazzkonservatorion vaatimusten mukaisesti. Instrumenttivalikoima on laaja ja oppilas voi vapaasti valita haluamansa kurssimäärän. Opetusta voi saada myös muualla kuin omassa koulussa, jolloin opetus on maksullista. Yksinlaulua voi opiskella joko klassisena tai poplauluna. Siinäkin voi suorittaa soitinopintojen tavoin kurssitutkintoja. Yksinlauluopintoihin kuuluvat esiintymiset. Mikäli yksinlaulua opiskellaan soveltavana sitä voi ottaa jopa kuusi kurssia. Pakollisena opintoina sitä on enintään kolmen kurssin verran. (Vaskivuoren lukio)

Vaskivuoren lukion musiikkilinjalla *Musiikinteoria ja säveltäminen* on joko pakollinen tai soveltava kurssi. Näillä kursseilla opitaan perusasioita musiikinteoriasta ja pyritään siten helpottamaan musisointia. Kurssitutkintojen suorittaminen on mahdollista ja kurssit valitaan oppilaan lähtötason mukaan. Kenraalibasson hallinta on korkein tavoite. Enintään opetusta annetaan neljä kurssia. (Vaskivuoren lukio)

Äänitystekniikka on kaikille soveltava kurssi. Se antaa tietoa äänestä, sähköisestä äänentuottamisesta ja tallentamisesta. Ensimmäisellä kurssilla painotetaan äänentoistoa ja toisella äänitystä. Toiselle kurssille pääseminen edellyttää ensimmäisen kurssin suoritta-

mista. *Tietokoneavusteinen musiikki* -opintojaksolla tutustutaan musiikin tekemiseen tietokoneen avulla. Kursseja on vain yksi. (Vaskivuoren lukio)

4.5 Linnan lukio

Linnan lukion musiikinopetuksen päämääränä on vahvistaa oppilaan taiteellista yleissivistystä, ohjata häntä musiikin arvostamiseen ja jatkuvaan harrastamiseen sekä musiikkikulttuurin kehittämiseen. Tämän lisäksi musiikilla on tärkeä merkitys nuorten tunne-elämän ja arvomaailman tasapainoisessa kehittämisessä. (Linnan lukio 1995, 85.) Koulussa toimii sekä yleislukio että taidepainotteinen lukio. Taidepainotteisessa lukiossa musiikin pakollisia kursseja on kahdeksan kappaletta. Kuten muissakin tutkimuskouluissamme myös Linnan lukion pakollisiin kursseihin kuuluu *Musiikin työpaja, Suomalaisena musiikin maailmassa, Länsimaisen musiikin historia, 1900-luvun musiikki, Tämän vuosisadan kevyttä musiikkia, Maailman musiikkikulttuurit 1, Yhtyesoitto ja -laulu 1 ja Äänenmuodostus 1*. Taideopetukseen kuuluu myös kuvaamataidon yksi pakollinen kurssi. (Linnan lukio 1995, 88 - 89.)

Aktiivinen musisoiminen ja työtapojen monipuolinen käyttö on Musiikin työpaja -kurssilla keskeisellä sijalla. Tarkoitus on tehdä selkoa musiikillisista perusaineksista ja niiden ilmaissumahdollisuuksista. Kurssin tavoitteena on antaa oppilaille edellytykset musiikilliseen yhteistoimintaan. Suomalaisena musiikin maailmassa -kurssilla oppilaille annetaan kuva suomalaisesta musiikista verrattuna muun maailman musiikkiperinteeseen. Länsimaisen musiikin historian kurssilla oppilaille annetaan monipuolinen ja laaja näkemys musiikin lisäksi myös muista taiteista keskiajalta 1800 -luvun loppuun. Jatkoa edelliselle kurssille antaa *1900-luvun musiikki*, joka antaa oppilaille perustiedot sen ajan musiikillisista ilmiöistä. *Tämän vuosisadan kevyttä musiikkia* -opintojaksolla perehdytään kevyen musiikin virtauksiin, ja yritetään ymmärtää musiikin merkitystä yhteiskunnallisena vaikuttajana ja

viestintävälineenä sekä terapeuttisena vaikuttajana ja kansainvälisenä ilmiönä. (Linnan lukio 1995, 88.)

Syventävät kurssit Linnan lukiossa ovat *Suomen musiikkielämän vaiheita*, *Yhtyesoitto ja -laulu 2*, *Afroamerikkalainen musiikki*, *Maaailman musiikkikulttuurit 2 ja 3*, *Kuoro ja Orkesteri*. Soveltaviin kursseihin kuuluvat *Tietokonemusiikki*, *Taiteen tuntemus*, *Elokuva- ja näyttämömusiikki* ja *Musiikkiliikunta*. Kaikilla kursseilla pyritään käyttämään mahdollisimman monipuolisia työtapoja. (Linnan lukio 1995, 89 - 91.)

Suomen musiikkielämän vaiheita -kurssilla opiskelijalle muodostetaan käsitys suomalaisen musiikin asemasta kansainvälisessä musiikkitoiminnassa. Tarkoituksena on herättää oppilaat arvostamaan suomalaista musiikkia. *Yhtyesoitossa ja -laulussa* opetellaan perustietoja soittamisesta ja laulamisesta. Kurssin aikana tehdään myös omia sävellyksiä ja sovituksia. *Afroamerikkalaisen musiikin kurssille* tullessa oppilaalla on oltava suoritettuina molemmat yhtyesoitto ja -laulukurssit. Tarkoituksena on kuunnellen ja musisoiden ja itse musiikkia luoden tutustua afroamerikkalaiseen musiikkiin. Monipuolinen ja perusteellinen musiikkikulttuureihin tutustuminen on *Maaailmanmusiikkikulttuurit*-kurssin tavoitteena. Sekä *Orkesteri-* että *Kuorokurssilla* tehdään ohjelmia koulun tilaisuuksiin. Soittamalla ja laulamalla tutustutaan eri tyylikausien orkesteri- ja kuoromusiikkiin. (Linnan lukio 1995, 89 - 91.)

Projektiluontoista *Tietokonemusiikkikurssia* suoritetaan koulussa Tietotekniikan ja osittain ulkopuolisen avustuksen kanssa. Siellä perehdytään muun muassa sekvensseriohjelman käyttöön. *Taiteen tuntemus* -kurssin tarkoituksena on syventyä johonkin musiikin jaksoon integroimalla sitä kuvaamataidon kanssa. Integrointia toteutetaan myös elokuva- ja näyttämömusiikin jaksolla, jolloin kuvaamataidon ja ilmaisutaidon kanssa yhdessä tehdään vaikkapa musikaali. *Musiikkiliikunnassa* opetetaan oppilasta kokemaan musiikkia laaja-alaisesti ja tehdään yhteistyötä liikunnan kanssa. (Linnan lukio 1995, 91.)

4.6 Tutkimuskoulujen musiikkikurssit

Seuraavassa erittelemme koulukohtaisesti jokaisen tutkimuskoulumme musiikkikurssit. Kurssit on jaoteltu kyseisten koulujen käyttämien nimitysten mukaan. Pakolliset kurssit on jokaisen oppilaan suoritettava. Pakolliset valittavat kurssit merkitsevät kokonaisuuksia, joita oppilaan on sisällytettävä opinto-ohjelmaansa. Syventävillä musiikkikursseilla tarkoitetaan oppijaksoja, joilla pakollisten kurssien tietoja syvennetään. Soveltavat kurssit ovat osin erikoiskursseja ja vaativat aikaisempien kurssien aikana saatujen tietojen soveltamista.

Vaasan yhteislukio

Pakolliset kurssit

1. *Musiikki ja me*
2. *Musiikin aikakaudet*

Syventävät kurssit

3. *Suomen musiikki*
4. *Vanhat ja uudet musiikkikulttuurit*
5. *Musiikin lajien kehitys*
6. *Taiteiden tuntemus*

Soveltavat kurssit

7. *Yhteismusiikki 1*
8. *Yhteismusiikki 2*
9. *Kamarimusiikki*
10. *Akustinen kitara ja bändisoittimet*

(Vaasan yhteislukio)

Linnan lukio**Pakolliset kurssit**

1. *Musiikin työpaja*
2. *Suomalaisena musiikin maailmassa*
3. *Länsimaisen musiikin historia*
4. *1900 -luvun musiikki*
5. *Tämän vuosisadan kevyttä musiikkia*
6. *Maailman musiikkikulttuurit 1*
7. *Yhtyesoitto ja -laulu 1*
8. *Äänenmuodostus 1*

Syventävät kurssit

9. *Suomen musiikkielämän vaiheita*
10. *Yhtyesoitto ja -laulu 2*
11. *Afroamerikkalainen musiikki*
12. *Maailman musiikkikulttuurit 2*
13. *Maailman musiikkikulttuurit 3*
14. *Kuoro*
15. *Orkesteri*

Soveltavat kurssit

16. *Tietokonemusiikki*
17. *Taiteen tuntemus*
18. *Elokuva- ja näyttämömusiikki*
19. *Musiikkiliikunta*

(Linnan lukio)

Tapiolan lukio**Pakolliset kurssit**

1. *Musiikin työpaja 1*
2. *Suomalaisena musiikin maailmassa*
3. *Musiikki ja kuva*
4. *Musiikki meillä ja muualla*
5. *Musiikki taiteiden välisessä vuorovaikutuksessa 1*
6. *Musiikki aikansa kuvastajana*

Syventävät kurssit

7. *Musiikin työpaja 2*
8. *Musiikki ja ilmaisukasvatus 1*
9. *Musiikki ja ilmaisukasvatus 2*
10. *Musiikki taiteiden välisessä vuorovaikutuksessa 2*
11. *Musiikki; media ja viestintä*

Soveltavat kurssit

12. *Yksinlaulu 1*
13. *Yksinlaulu 2*
14. *Yksinlaulu 3*
15. *Vapaa säestys (1 - 3 kurssia)*
16. *Kitara (1 - 3 kurssia)*
17. *Basso (1 - 3 kurssia)*
18. *Musiikin teknologia 1*
19. *Musiikin teknologia 2*
20. *Musiikin teknologia 3*
21. *Lauluyhtye (1 - 12 kurssia)*
22. *Bändi (1 - 6 kurssia)*

23. *Kamariyhtye* (1 - 6 kurssia)
24. *Sekakuoro* (1 - 6 kurssia)
25. *Mieskuoro* (1 - 6 kurssia)
26. *Kamarikuoro* (1 - 6 kurssia)
27. *Orkesteritoiminta* (1 - 6 kurssia)
28. *Musiikkiteatteri* (1 - 9 kurssia)
29. *Produktio* (1 - 9 kurssia)
30. *Musiikin teoria ja säveltapailu 1*
31. *Musiikin teoria ja säveltapailu 2*
32. *Musiikin teoria ja säveltapailu 3*
33. *Sovitus* (1 - 3 kurssia)
34. *Studiotekniikka* (1 - 3 kurssia)

(Tapiolan lukio)

Tiirismaan lukio

Pakolliset kurssit

1. *Musiikin työpaja*
2. *Suomalaisena musiikin maailmassa*
3. *Mu3* (yleiskatsaus 1900-luvun klassiseen ja populaarimusiikkiin)
4. *Mu4* (näyttämömusiikin perustietojen syventäminen)
5. *Mu5* (soitin- ja laulumusiikin tuntemuksen laajentaminen)

Valinnaiset kurssit

6. *Säveltapailu ja musiikinteoria* (4 - 6 kurssia)
7. *Kuorotoiminta* (6 kurssia)
8. *Yksinlaulu* (1 - 3 kurssia voi sisällyttää pakollisiin kursseihin)
9. *Soitinopetus* (1 - 4 kurssia)
10. *Orkesteritoiminta* (3 - 5 kurssia)

11. *Vapaa säestys* (1 - 4 kurssia)

(Tiirismaan lukio)

Vaskivuoren lukio**Pakolliset kurssit**

1. *Musiikin työpaja*
2. *Suomalaisena musiikin maailmassa*
3. *Musiikkia maailmalla*
4. *Musiikkia näyttämöllä*
5. *Musiikkitieto ja -historia*

Pakolliset valittavat kurssit

6. *Kuorolaulu* (2 - 5 kurssia)
7. *Yhtyelaulu* (1 - 3 kurssia)
8. *Yhteissoitto* (big band 1 - 5 kurssia tai kamarimusiikki 1 - 3 kurssia tai rockbändi 1 - 3 kurssia)
9. *Soitonopetus* (1 - 3 kurssia)
10. *Yksinlaulu* (1 - 3 kurssia)
11. *Musiikinteoria ja säveltapailu* (1 - 4 kurssia)

Syventävät kurssit

12. *Musiikin lajeja*
13. *Musiikkia konserttiin*

Soveltavat kurssit

14. *Kuorolaulu* (kurssimäärä oppilaan valinnan mukaan)
15. *Yhtyelaulu* (kurssimäärä oppilaan valinnan mukaan)

16. *Yhteissoitto* (big band 1 - 5 kurssia, kamarimusiikki 1 - 3 kurssia tai rockbändi 1 - 3 kurssia)
17. *Soitonopetus* (kurssimäärä oppilaan valinnan mukaan)
18. *Yksinlaulu* (1 - 6 kurssia)
19. *Musiikinteoria ja -säveltäminen*
20. *Äänitystekniikka* (1 - 2 kurssia)
21. *Tietokoneavusteinen musiikki*
22. *Musiikin ylioppilasdiplomikurssi*

(Vaskivuoren lukio)

5 TUTKIMUSTULOKSET

5.1 Opettajien vastaukset

Kaikki tutkimukseemme osallistuneet opettajat olivat miehiä. Heillä kaikilla oli pohjakoulutuksena ylempi korkeakoulututkinto, mutta tutkinnon nimike vaihteli sen mukaan, missä opinnot oli suoritettu. Lisäksi yhdellä opettajalla oli ylimääräisinä opintoina diplomilaulajan tutkinto ja peruskoulun luokanopettajan tutkinto. Tutkimuksemme musiikinopettajista kolmella oli kokemuksia sekä yleislukion että musiikkiin erikoistuneen lukion musiikinopettajan tehtävistä.

Tutkimukseemme osallistuneet musiikinopettajat määrittelivät musiikkiin erikoistuneen lukion ja yleislukion eroa muun muassa siten, että yleislukiossa musiikkia harrastetaan, mutta musiikkilukiossa tehdään töitä. Se osoittaa, että musiikkiin erikoistuneessa koulussa musiikkiin ja sen tekemiseen suhtauduttiin vakavammin kuin yleislukiossa. Musiikkiin erikoistunutta lukiota pidettiin erittäin mielekkäänä työpaikkana musiikinopettajalle, koska siellä ehditään perehtyä musiikin tekemiseen syvällisemmin kuin yleislukiossa. Opettajien vertaillessa musiikkiin erikoistunutta lukiota ja yleislukiota kävi ilmi, että yleislukion tuntien vähyyden vuoksi musiikinopettaja ei pääse käyttämään ammattitaitoaan koulutustaan vastaavalla tavalla.

Ruismäki toteaa (1991), että musiikinopettajan työ koetaan itsenäisenä ja luovana sekä vaihtelevana. Yleislukion musiikinopettajien mainitsemia epäkohtia työssään olivat muun muassa suuret oppilasryhmät, vähäinen tuntimäärä, työrauhahäiriöt sekä puutteellinen välineistö. (Ruismäki 1991, 264.) Musiikkiin erikoistuneissa lukioissa ei edellisen kaltaisia ongelmia juuri ilmene. Oppilaiden motivaatio musiikkia kohtaan poistaa työrauhaongelmat. Koska musiikinopetukselle on musiikkiin erikoistuneessa lukiossa varattu

paljon tunteja, ehtii opettaja toteuttaa miltei kaikki suunnittelemansa opetuskokonaisuuudet.

Merkittävänä erona yleislukion ja musiikkiin erikoistuneen lukion välillä mainittiin erot oppilaiden motivaatiossa. Koska kyseiseen lukioon pääsee ainoastaan pääsykokeiden kautta, on oppilaan oltava tosissaan musiikin suhteen, mikäli hän aikoo tulla valituksi. Lahdeksen mukaan (1986) mikäli oppilas on sisäisesti motivoitunut, hän haluaa itse ottaa asioista selvää ja toiminnan palkitseminen tapahtuu oppilaasta käsin eikä ulkoisesti. Se on tehokkaampaa ajatellen kokonaisoppimista. (Lahdes 1986, 268.)

Lukiossa, jossa toimii rinnakkain sekä yleislukio että musiikkiin erikoistunut lukio, annetaan opettajan mukaan myös yleislinjan musiikinopetukselle paremmat resurssit kuin tavallisessa lukiossa. Onhan selvää, että yleislinjan musiikinopetuksessa on mahdollista hyödyntää musiikkilinjan käyttöön hankittuja opetusvälineitä.

Opettaja, joka oli työskennellyt aikaisemmin tavallisessa lukiossa, kertoi, että musiikkiin erikoistuneessa lukiossa suhtaudutaan myönteisesti musiikinopetuksen kehittämiseen. Opetuksen kehittäminen on aiheellista, koska se lisää oppilaiden mielenkiintoa oppiainetta kohtaan ja ylläpitää opettajan ammattitaitoa ja työmotivaatiota. Musiikille annetaan riittävästi tilaa kurssivalikoimassa, ja oppilaat ovat musiikkitunneilla selvästi aktiivisempia kuin yleislukiossa.

5.1.1 Luokan opetusvälineet ja niiden käyttö musiikkitunneilla

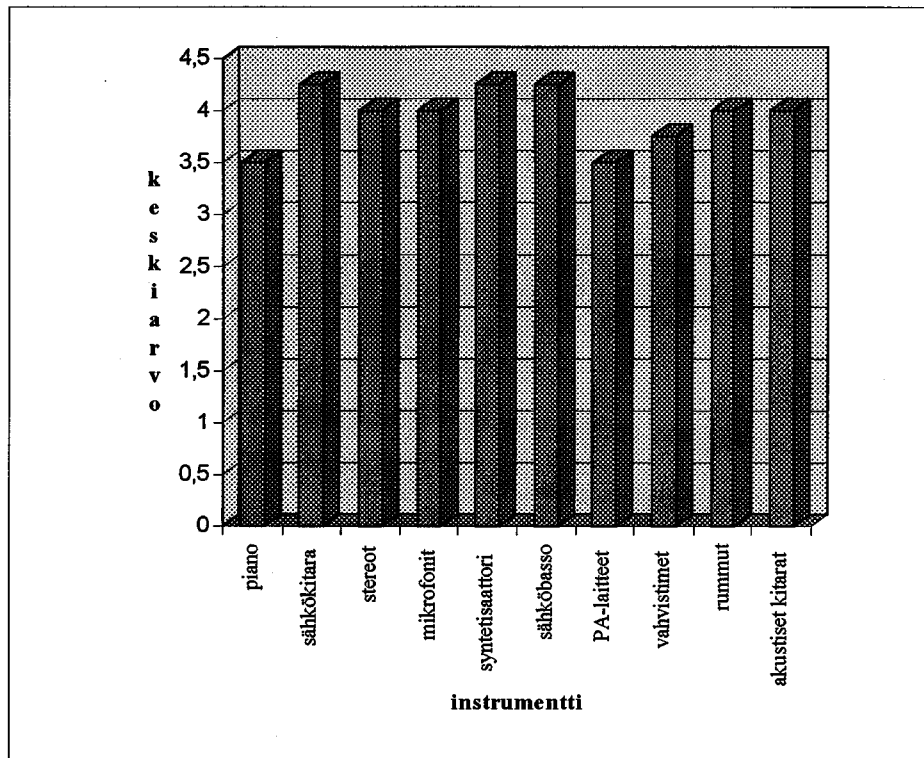
Halusimme tutkia, millaiset mahdollisuudet musiikinopetukseen musiikkiin erikoistuneissa lukioiden annetaan musiikkivälineiden suhteen. Koska instrumenttien ja muiden opetusvälineiden käyttö vaikuttaa musiikkituntien monipuolisuuteen ja opettajan työ-

viihtyvyyteen, oli perusteltua selvittää opetusvälineresursseja. Oletimme, että musiikkiin erikoistuneissa lukioissa kiinnitetään huomiota opetusvälineiden määrään ja laatuun.

Tiedustelimme opettajilta, mitä opetusvälineitä heidän luokassaan on, mikä on niiden kunto ja kuinka usein he käyttävät niitä tunneillaan. Annoimme opettajille mahdollisuuden mainita muitakin soittimia, joita koululla on. Kukaan opettajista ei kuitenkaan tehnyt lisäyksiä luetteloomme.

Yleisesti ottaen jokaisesta koulusta löytyi keskeiset soittimet ja opetusvälineet. Tämä oli luonnollista, koska kyseessä olivat musiikkiin erikoistuneet lukiot. Piano oli kaikissa musiikkiluokissa, mutta sen kunto vaihteli välillä erittäin hyvä ja huono. Yllättävää kyllä, vain yhdessä koulussa piano oli erittäin hyvä. Syntetisaattorit olivat hieman paremmassa kunnossa kuin pianot. Kahdessa koulussa syntetisaattori oli erinomainen. Vaikka pianot eivät olleet tasoltaan kovin hyviä, mutta siitä huolimatta opettajat käyttivät niitä opetuksessaan miltei joka tunti. Vain yksi vastaajista ilmoitti, ettei tarvinnut pianoa jokaisella tunnilla. Syntetisaattoria opettajat käyttivät ainakin joka päivä.

Bändisoittimista sähköbasso, sähkökitara, rummut ja akustiset kitarat löytyivät joka koululta. Sähkökitara ja -basso olivat yleisesti ottaen hyvässä kunnossa. Rummut olivat kohtalaisessa kunnossa, tosin eräässä koulussa niiden suhteen oli toivomisen varaa. Akustiset kitarat olivat opettajien mukaan hyvässä soittokunnossa jokaisessa koulussa. PA-laitteet ja vahvistimet sekä mikrofonit olivat koulukohtaisesti vaihtelevassa kunnossa. Vain yhdessä tutkimukseemme osallistuneista kouluista ne olivat erinomaisessa kunnossa.

Kuvio 1. Musiikkiin erikoistuneiden lukioiden soittimien kunto. (5 = erittäin hyvä, 4 = hyvä, 3 = melko hyvä, 2 = tyydyttävä, 1 = huono)

Rumpuja, sähkökitaraa ja bassoa käytettiin tutkimuskouluissamme vähintään joka päivä. Akustisia kitaroita opettajat käyttivät tunneillaan melkein joka päivä, mutta yksi opettajista ilmoitti käyttävänsä niitä vain kerran viikossa. PA-laitteet olivat käytössä yhtä koulua lukuun ottamatta joka päivä. Vahvistimia tarvittiin opetuksessa joka tunti. Mikrofonit olivat käytössä kaikissa tutkimuskouluissa ainakin joka päivä. Vain yksi opettaja ilmoitti käyttävänsä niitä harvemmin. Havaitimme, että opettajat olivat huomioineet soitinhankinnoissaan oppilaiden yhä kasvavan kiinnostuksen bändisoittoa kohtaan.

Kaikissa kouluissa oli stereot. Tässä yhteydessä stereoilla tarkoitamme laitteistoa, jossa on radio, CD- ja levysoitin sekä kasettinauhuri. Stereot olivat opettajien mukaan keskimäärin tyydyttävässä kunnossa. Hieman yllättävää oli, ettei televisiota ja videoita

löytynyt kaikista luokista. Myöskään midilaitteistoa ei ollut yhdessä tutkimukseemme osallistuneessa koulussa. Stereot olivat käytössä tasaisesti joko joka tunti tai joka päivä. Televisiota ja videota sen sijaan käytettiin harvemmin kuin kerran viikossa tai ei koskaan. Midilaitteita käytettiin yleisesti ottaen harvemmin kuin muita musiikkiluokan opetusvälineitä. Midilaitteiden hyödyntäminen musiikinopetuksessa saattaa olla vielä sen verran uutta, että niiden käyttö ei ole vakiintunut.

Nokkahuilut ja lyömäsoittimet löytyivät kolmesta tutkimuskoulusta, ja kunnoltaan ne olivat keskinkertaisia. Nokkahuilut ja kanteleet eivät tuntuneet olevan lukiossa yleisesti käytettäviä soittimia. Lyömäsoittimet kuuluivatkin musiikinopetukseen joko joka päivä tai kerran viikossa. Lyömäsoittimia voidaan käyttää monipuolisesti tunnilla, jolloin oppilaat saadaan aktiivisesti mukaan ja soitosta tulee värikästä.

Musiikkiin erikoistuneilla kouluilla oli kaiken kaikkiaan melko hyvät opetusvälineet. Vain yhden koulun opetusvälineet olivat miltei kaikin puolin erinomaiset, koska sieltä puuttuivat ainoastaan laattasoittimet ja kanteleet. Yllätykseksemme havaitsimme, että vain yhdessä koulussa olivat kanteleet ja laattasoittimet.

Koska opetusharjoittelukouluillamme Jyväskylän normaalikoululla ja Kuokkalan yläasteella laattasoittimet oli todettu sekä oppilaita kiinnostaviksi että opetusta elävöittäviksi opetusvälineiksi, ihmettelimme, miksei laattasoittimia käytetty musiikkiin erikoistuneissa lukioissa lainkaan. Muita instrumentteja ja opetusvälineitä käytettiin aktiivisesti. Hyvänä tuloksena pidimme sitä, ettei mikään soitin saanut huomattavan suurta korostusta muihin soittimiin nähden. Koulussa tapahtuvan musiikinopetuksen tulisi antaa oppilaille mahdollisimman monipuolinen kuva musiikista ja sen mahdollisuuksista.

5.1.2 Integroinnin määrä ja toteutuvuus

Integrointi kuuluu koulun yhteistoiminnallisiin työtapoihin. Niiden avulla kehitetään sosiaalisia taitoja, joita ovat sekä yksilön omat sosiaaliset taidot että ryhmän sisäiset toiminnan taidot (Apajalahti 1994, 41). Toimittaessa suuressa ryhmässä jokaisen oppilaan tulisi olla toiminnassa hyvin mukana siten, että oppilaiden erilaiset oppimistavat pystyttäisiin sovittamaan yhteen (Koppinen & Pollari 1993, 37). Integraatiotilanteessa toimitaan suuressa ryhmässä, jonka päämääränä on toteuttaa yhteinen projekti.

Tässä tutkimuksessa integroinnilla tarkoitetaan musiikin ja muiden oppiaineiden esimerkiksi liikunnan, äidinkielen ja kuvaamataidon kanssa tehtävää yhteistyötä. Kouluissa integraatio usein käytännössä tarkoittaa yhteisten juhlien järjestämistä tai suurempien produktioiden toteuttamista. Vaattovaaran tutkimuksen (1988) mukaan peruskoulun yläasteen musiikin- ja kuvaamataidonopettajat olivat olleet aktiivisimmin mukana koulujen juhlien järjestämisessä. Tutkimukseen osallistuneiden opettajien mielestä musiikinopettaja on tärkeä henkilö koulujen juhlien järjestämisessä. (Vaattovaara 1988, 93 - 98.)

Musiikkiin erikoistunut lukio on otollinen koulu muun muassa musiikinäytelmien tekemiseen. Tämän tekee mahdolliseksi se, että resursseja on suunnattu enemmän juuri taideaineisiin. Koululla on monipuoliset välineet ja erinomaiset puitteet erilaisten produktioiden tekoon. Samoin se seikka, että koulussa toimii monta musiikinopettajaa, antaa koululle paremmat mahdollisuudet panostaa monipuolisempaan musiikkitoimintaan kuin yleislukiossa. Saman alan opettajat voivat toimia yhteistyössä keskenään. Jokainen musiikinopettaja voi siten antaa oman panoksensa produktioiden tekemiseen.

Koulujen opetussuunnitelmien mukaan integrointia pyritään toteuttamaan useiden kurssien yhteydessä ja mahdollisimman monen oppiaineen välillä. Myös musiikin eri kurs-

sien välinen integrointi on mahdollista. Integrointia toteutettiin kaikissa kyselyymme vastanneissa musiikkiin erikoistuneissa lukioissa.

Musiikkiin erikoistuneissa lukioissa integraatiota musiikinopetuksen yhteydessä hyödynnettiin kuukausittain tai sitä harvemmin. Integrointia käytettiin usein koulun juhlien suunnittelussa ja toteutuksessa. Musiikkitetteriesitysten yhteydessä integrointi tuntui toimivan hyvin. Myös muut esitykset sekä näyttelyt mahdollistivat eri oppiaineiden välisen yhteistyön.

Integrointia toteutettiin kuvaamataidon, ilmaisutaidon ja äidinkielen kanssa. Lisäksi integrointia sovellettiin myös yhdistämällä eri musiikkikursseja keskenään. Esimerkiksi äänitystekniikan opetus ja kurssi, jolla opetettiin tekemään musiikkia tietokoneen avulla, toimivat hyvin yhdistettynä. Koulussa toimivien muiden erityisluokkien kanssa tehdyistä yhteistyöprojekteista oli myös hyviä kokemuksia. Kansainväliset luokat yhdessä musiikkiluokkien kanssa oli hyvintoimiva yhteistyöryhmä. Kansainvälisten luokkien panos integrointiin on varmasti tervetullut. Se tuo produktioihin lisäväriä, ja samalla musiikkiin erikoistuneen lukion oppilaat voivat tutustua vieraiden maiden kulttuureihin.

Vaattovaaran tutkimuksesta (1988), joka käsittelee yläasteella toteutettua integrointia musiikin ja muiden oppiaineiden välillä, ilmenee, että musiikinopettajista 7,5 % piti integrointia erittäin tärkeänä ja jopa 80 % melko tarpeellisena. Varsinkin kuvaamataidon ja liikunnan kanssa musiikinopettajat halusivat tehdä yhteistyötä. Kaikilla musiikinopettajilla ei Vaattovaaran mukaan ollut mielestään valmiuksia integroinnin toteuttamiseen. Osittain opettajat olivat kehittäneet integrointitaitoja vapaa-ajallaan. (Vaattovaara 1998, 78 - 79.) Tästä tutkimuksesta puolestaan ilmeni, että musiikinopettajat toivoivat integrointia toteutettavan nykyistä enemmän ja tehostetummin. Lukion kova työtahti oli osittain syynä siihen, että integrointia ei ollut mahdollisuus aina toteuttaa.

Integrointi näytti toimivan tutkimuskouluissa hyvin. Se on luonnollista, koska kouluissa toimii sekä ammattitaitoiset opettajat että motivoituneet oppilaat. Integroinnilla tapahtuva yhteistyö vaatii koko ryhmän aktiivista toimintaa. Integrointi on työskentelymuoto, joka hyvin suunniteltuna antaa mukavia lopputuloksia ja kehittää sekä opettajien että oppilaiden yhteistyökykyä. Integrointi piristää usein yksitoikkoiseksi muodostuvaa tuntityöskentelyrutiinia ja on sikälkin kehittämisen arvoinen asia muuallakin kuin musiikkiin erikoistuneissa lukioissa.

5.1.3 Tuntityöskentelyn työtavat ja sisällöt

Musiikkiin erikoistuneiden lukioiden musiikinopettajien työtapoja ja sisältöjä tutkimalla selvitimme heidän eniten käyttämiään painotusalueita. Tutkimukseemme osallistuneiden musiikkiin erikoistuneiden lukioiden opettajat pitivät opetuksessaan tärkeimpinä osa-alueina soittamista ja laulamista. Soittamista painotti erittäin paljon kaksi opettajaa ja kaksi opettajaa painotti sitä paljon. Soittamista painotettiin sen motivoivan vaikutuksen vuoksi. Kososen varhaisnuoria koskevan tutkimuksen (1996) mukaan soittamiseen liittyy positiivisia merkityksiä. Tutkimuksesta ilmenee, että kymmenesosalle varhaisnuorista soittamiseen liittyy vahvoja merkityksiä, ja soittamisen motivaatiotaso on hyvä. (Kosonen 1996, 79.)

Kolme opettajaa painotti laulamista erittäin paljon ja yksi paljon. Laulun painottamista perusteltiin sillä, että laulaessa oppilaat saavat toteuttaa itseään. Musiikin kuuntelu oli opettajien mielestä seuraavaksi tärkein musiikin osa-alue, sillä kaikki neljä opettajaa painottivat sitä opetuksessaan paljon. Kuuntelua ja laulamista arvostettiin sen vuoksi, että kaikki oppilaat voivat siten osallistua musiikkituntityöskentelyyn.

Käytännön työtapojen käyttöä perusteltiin myös siten, että niiden kautta voidaan edetä esimerkiksi historian ja teorian opetukseen. Keskeisenä pidettiin sitä, että oppilaat saavat

tunneilla puuhata heille mieleisten ja aktivoivien työtapojen parissa. Kuuntelemaan opettaminen on tärkeä osa-alue musiikkitunneilla, koska oppilaiden tulisi kehittyä aktiiviseksi musiikin kuluttajiksi. Oppilaita kasvatetaan ymmärtämään erilaista musiikkia ja sen myötä eri kulttuureja. Kuuntelulla haluttiin antaa oppilaille laaja-alainen musiikintuntemus ja opettaa heitä hyväksymään erilaisia musiikkityylejä. Samalla he oppivat suhtautumaan musiikkiin kriittisesti.

Musiikin historian opettamisen opettajat kokivat melko tärkeäksi. Teoriaa musiikinopetuksessa ei painotettu kovinkaan paljon. Musiikinopettajat käyttivät musiikkiliikuntaa opetuksessaan vaihtelevasti. Osa opettajista ei käyttänyt musiikkiliikuntaa lainkaan, mutta jotkut hyödynsivät sitä paljonkin. Musiikkiliikunnan käyttöä perusteltiin siten, että liikuminen musiikin avulla antaa kaikille oppilaille mahdollisuuden kokea musiikkia. Musiikkiliikunta kehittää myös oppilaiden luovaa ilmaisua. Videoita ei sitä vastoin koettu musiikinopetuksessa kovin keskeisiksi tai tärkeiksi.

Opettajien omat vapaa-ajan musiikkiharrastukset näkyivät osittain heidän tuntisisällöissään. Innokkaasti laulu- ja kuorotoimintaa harrastava opettaja piti sitä myös tärkeänä musiikin osa-alueena opetuksessa. Oppilaiden työskentelytapamieltymykset ja opettajien painotusalueet osuvat yksiin ainakin soittamisen ja laulamisen suhteen. Näistä molemmista alueista oppilaat pitivät selvästi eniten; vain harva ilmoitti, ettei pidä lainkaan laulamisesta ja soittamisesta.

Opettajat olivat onnistuneet hyvin tavoitteessaan aktivoida oppilaitaan musisoimaan. Tutkimuksen mukaan oppilaat tuntuivat pitävän yhteismusisoinnista. Musiikkiin erikoistuneisiin lukioihin hakeutuu musiikin yhdessä tekemisestä innostuneita oppilaita. Tämä seikka oli osaltaan vaikuttanut heidän lukiovalintaan. Aktiivista yhteistoiminnan suosiota kuvasi myös se, että oppilaat eivät olleet erityisen kiinnostuneita musiikkivideoiden

käytöstä musiikin tunneilla, eivätkä opettajatkaan suosineet musiikkivideoita opetuksessaan.

Tiitan mukaan (1995, 54) musiikinopettajat käyttävät opetuksessaan hyödyksi vapaammin omia vahvuuksia ja mieltymyksiä huomioiden samalla myös oppilaiden mielipiteitä. Myös Lintula toteaa (1995, 76) opettajien suunnittelevan musiikkikurssit opettajan omien tiedollisten ja taidollisten sekä oppilaiden toivomusten mukaan. Myös meidän tutkimuksemme mukaan musiikinopettajilla omat vahvuusalueet näkyivät heidän tuntityöskentelyssä ja tuntisisällöissä.

Musiikkiin erikoistuneiden musiikinopettajilla oli melko yhteneväiset musiikinopetuksen sisällöt ja painotusalueet. Aktivoivat työtavat näyttivät olevan suosituimpia. Musiikinopettajilla tuntui olevan myös hyvä oppilastuntemus, koska he olivat osanneet tuntisisällöissään huomioida oppilaiden mieltymykset.

5.1.4 Vapaa-ajan musiikkiharrastukset

Tiedustelimme opettajilta koulupaikkakuntien musiikkiharrastusmahdollisuuksia, koska halusimme tietää, millaiset mahdollisuudet niin opettajilla kuin oppilaillakin on harrastaa musiikkia vapaa-aikanaan. Koska valitsemistamme kouluista kaksi sijaitsi pääkaupunkiseudulla ja muutkin koulut sijaitsivat melko suurissa kaupungeissa, oli luonnollista, että kyseisiltä paikkakunnilta löytyi monipuolista musiikkitarjontaa. Kaikilla tutkimuspaikkakunnilla oli kansalaisopisto tai työväenopisto, musiikkikoulu tai musiikkiopisto, nuorison bänditilat, musiikkikirjasto, konserttisali ja tanssikoulu. Opettajat olivat hyvin huomioineet paikkakunnilta löytyvän musiikkitarjonnan liittämällä musiikkikursseihin opintokäyntimahdollisuuksia. Kahdelta paikkakunnalta puuttuivat ooppera- ja musiikkilitoiminta. Musiikinopettajat mainitsivat muiksi musiikkitoiminnoiksi tai -paikoiksi big bandin, orkesterin ja teatterin.

Tutkimukseemme osallistuneet opettajat harrastivat vapaa-aikanaan musiikkia vaihtelevasti. Joillekin musiikki oli tärkeä vapaa-ajan harrastusmuoto, mutta toisille musiikin harrastaminen vapaa-aikana ei ollut mieluista. Syynä saattoi olla myös ajanpuute tai opettajan mielenkiinto jotain muuta harrastusta kohtaan. Vastapainona musiikinopettajan työlle on mielekästä vapaa-aikana harrastaa muuta kuin musiikkia.

Musiikinopettajien mieluisimmaksi vapaa-ajan musiikkiharrastukseksi osoittautui kuuntelu. Bändissä tai orkesterissa soittamista opettajat harrastivat harvoin. Kuoro- ja laulutoimintaa opettajat näyttivät harrastavan vaihtelevasti. Joukosta löytyi kaksi opettajaa, jotka olivat mukana kuorossa kerran viikossa, mutta kaksi opettajaa ei harrastanut lainkaan kuorolaulua. Tuloksista havaitsimme, että opettajat, jotka lauloivat kuorossa, harrastivat myös yksinlaulua useammin kuin opettajat, jotka harrastivat kuorolaulua harvemmin tai eivät koskaan. Kuoron tai muun laulutoiminnan harrastaminen näkyi myös opetussisällöissä.

Elävän musiikin tapahtumiin musiikinopettajat osallistuivat kuukausittain tai harvemmin. Opettajia, jotka eivät lainkaan osallistuneet kyseisiin musiikkitapahtumiin ei ollut joukossa yhtään. Musiikkilehtiä tutkimuksemme musiikinopettajat lukivat joko viikottain tai harvemmin. Musiikkivideot eivät tuntuneet olevan kovin suosittuja musiikinopettajien keskuudessa. Olimme positiivisesti yllättyneitä siitä, että tanssia harrastettiin jopa kuukausittain.

Vaikutelmaksi jäi, että musiikinopettajat halusivat myös vapaa-aikanaan ylläpitää ja kehittää musiikillisia taitojaan. Samalla he toimivat hyvänä esimerkkinä oppilaille. Musiikinopettajien vapaa-aika jakaantui useiden eri musiikkiharrastusten kesken.

5.2 Oppilaiden vastaukset

5.2.1 Kodin musiikillinen tausta

Halusimme selvittää, onko oppilaiden kodista saamalla musiikillisella esimerkillä yhteyksiä hänen musiikilliseen harrastustoimintaan tai lukiovalintaan. Musiikillisella esimerkillä tarkoitetaan joko pelkästään vanhempien antamaa kannustusta musiikkiin tai suoranaista mallia musiikilliseen ammattiin hakeutumiseen. Tutkimuskoulujen oppilaiden vanhemmista 13 % oli musiikkialalla, ja 87 % jollakin muulla kuin musiikkialalla. Lähellä musiikkialaa toimivia tosin oli muutamia. Oppilaiden mielestä lähellä musiikkia olevia ammatteja olivat esimerkiksi lastentarhanopettaja ja luokanopettaja. Vanhempien musiikkiammatteja olivat trumpetinsoiton opettaja, musiikkikapteeni, musiikinopettaja, huilun- ja klarinetinsoiton opettaja, muusikko, pianonsoiton opettaja, kitaransoiton opettaja, oopperalaulaja, musiikkiopiston rehtori, pianisti ja musiikkimanageri. Useimmiten juuri oppilaan isä toimi musiikkialalla.

Kuvio 2. Oppilaiden vanhempien toimiminen musiikkialalla.

Soitinvalintoihin oli vanhempien ammateilla joissakin tapauksissa selvästi ollut vaikutusta. Esimerkiksi pianistin tytär soitti itsekin pianoa, ja trumpetin soiton opettajan tytär soitti samaa instrumenttia kahdeksatta vuotta. Kyseinen tyttö soitti muitakin puhaltimia ja aikoi itse musiikkialalle. Lasten aktiivisiin musiikin harrastuksiin olivat ehkä joissain tapauksissa vaikuttaneet vanhempien musiikilliset ammatit. Musiikilliselle alalle hakeutumiseen oli useimmiten mallina äidin tai isän esimerkki. Vanhempien vaikutus näkyi esimerkiksi erään musiikinopettajan pojan kohdalla siten, että hän aikoi muusikoksi. Myös sisarusten esimerkki näkyi joissakin tulevaisuuden musiikillisissa suunnitelmissa. Musiikinopettajan ammattiin tähtäävän nuoren isä toimi muusikkona.

Ruismäki mainitsee (1991), että musiikinopettajakoulutukseen hakeutuvien opiskelijoiden vanhemmat harrastivat muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta musiikkia vapaa-aikanaan. Opiskelijat saivat mallin musiikin harrastamiseen ja opiskelemiseen jo kotona. (Ruismäki 1991, 173.)

Oppilaiden vanhemmat harrastivat vapaa-aikanaan monipuolisesti musiikkia. Kuuntelua harrastivat melkein kaikkien vanhemmat. Kososen varhaisnuoria koskeneen tutkimuksen (1996) mukaan soittamista harrastavien nuorten kotona kuunnellaan musiikkia monipuolisemmin kuin niiden nuorten kotona, jotka eivät soita mitään instrumenttia. Kodit, joissa harrastetaan soittamista ovat musiikillisesti muita aktiivisempia. (Kosonen 1996, 94.)

Kuorolaulu oli monien vanhempien aktiivinen musiikkiharrastus. Tavanomaista tuntui olevan myös kotipiirissä tapahtuva musisointi, joka yleensä keskittyi laulamiseen. Laulamista harrastettiin myös yhdessä perheen kanssa. Kouluissa tehtävät produktiot ja konsertit kiinnostivat vanhempia, ja lastensa saavutuksia seuraamalla he tukivat lastensa harrastuksia. Heinosen mukaan nuori harrastaa sitä, mistä häntä palkitaan, ja jo varhaislapsuudessa tämän ehdollistumisen kautta kehittyi yhteyksiä kykyjen ja

harrastusten välillä (Heinonen 1976, 229). Näin ollen mikäli vanhemmat osoittavat kiinnostusta lastensa musiikkiharrastuksiin, vaikuttaa se lasten mielenkiintoon musiikin harrastetta kohtaan.

Jotkut vanhemmista harrastivat lavatansseissa käyntiä tai kävivät silloin tällöin klassisen musiikin konserteissa. Joukosta löytyi myös aktiivisesti soittokeikoilla käyviä ja bändisoittoa tosissaan harrastavia isiä. Musiikkiyhdistystoiminta tuntui olevan myös eräs musiikin harrastusmuoto, ja jonkin verran vanhempien harrastuksista löytyi säveltämistä ja sovittamista.

Soittimia oppilaiden kodeista löytyi melko paljon. Yleisimmät kotona olevat instrumentit olivat piano, kitara, nokkahuilu ja viulu. Vanhempien aktiivinen vapaa-ajan musiikillinen harrastuneisuus näkyy selvästi kotiin hankituissa monipuolisissa soitinvalikoimissa. Musiikkien ja musiikinopettajien perheistä löytyi paljon erilaisia soittimia. Esimerkkinä mainittakoon koti, josta löytyi rummut, flyygeli, kontrabasso, sähköbasso, sähkökitara, kaksi akustista kitaraa, alttosaksofoni, huilu, sähköpiano, kanteleita, nokkahuiluja, huuliharppu, maracasseja, tamburiineja ja kapuloita. Yllättävää oli, että kotona saattoi olla paljonkin erilaisia soittimia, vaikka vanhemmat eivät erityisesti musiikkia harrastaneetkaan.

Seuraavassa oppilaiden vanhempien musiikkiharrastukset on jaoteltu kahteen ryhmään. Musiikin luovalla harrastamisella tarkoitamme tässä yhteydessä laulamista, soittamista tai muuta vastaavaa musiikillista toimintaa, joka tuottaa musiikkia ja vaatii harrastajan asiaan paneutumista. Vanhempien musiikkia luovista harrastuksista tutkimuksemme oppilaat kertoivat seuraavaa:

"Äiti soittaa jonkin verran pianoa. Isä laulaa kuorossa."

"Isä soittaa kosketinsoittimia omaksi ilokseen."

"Isä säveltää, tekee soittokeikkoja, laulaa kotona."

"Isä soittaa pianoa, kitaraa, laulaa, johtaa erilaisia laulukokoonpanoja."

"Isä tekee sovituksia."

"Soittavat päivittäin. Laulamme kotona yhdessä."

"Käyvät tanssimassa."

"...osallistumalla yhdistystoimintaan."

Tutkimustuloksista ilmeni, että joidenkin oppilaiden vanhemmat eivät itse luo musiikkia, vaan kuuluvat musiikin kuluttajiin. He siis kuuntelevat, käyvät konserteissa ja lukevat musiikkilehtiä. Seuraavassa poimintoja oppilaiden vastauksista.

"Soittavat CD:tä ja levareita."

"Kuuntelevat radiota, katsovat televisiosta konsertteja yms."

"...aktiivisesti seuraa jälkikasvunsa musiikkiharrastusta."

"...lukemalla musiikkilehtiä."

"He käyvät klassisen musiikin konserteissa. Äiti käy kirkossa kuuntelemassa musiikkia. Isä kuuntelee iskelmämusiikkia radiosta."

"Käyvät ehkä kerran vuodessa klassisessa konsertissa."

"He käyvät katsomassa koulussa tekemiämme produktioita ja konsertteja yms."

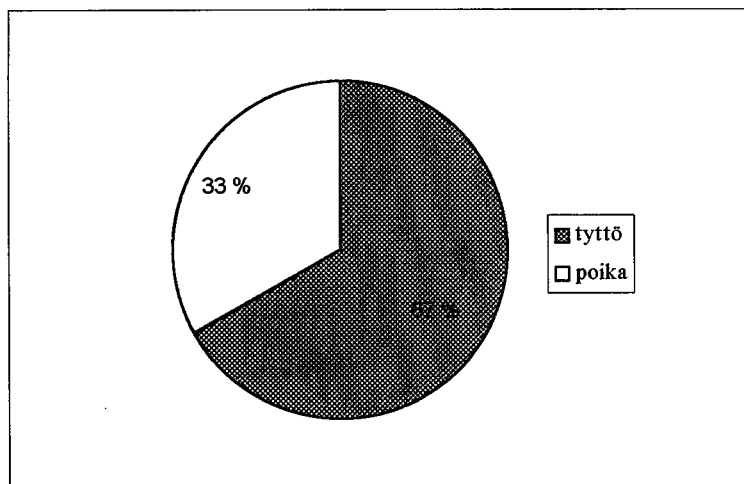
Oppilaiden vanhemmat olivat kiinnostuneita käyttämään vapaa-aikaansa lastensa musiikkiharrastusten seuraamiseen. Osalla vanhemmista näytti olevan itsellään niin paljon musiikkiharrastuksia, että vapaa-ajasta suurin osa kului musiikin parissa. Koska vanhemmat harrastivat musiikkia näin laajasti, on oletettavaa, että he ovat myös taloudellisesti valmiita tukemaan lastensa musiikkiopintoja. Hyvänä tutkimustuloksena

pidimme sitä, että joissain perheissä musisoitiin yhdessä. Se antaa nuorelle parhaan mahdollisen tuen hänen musiikkiharrastuksilleen ja kannustaa jatkamaan vaativan harrastuksen parissa.

5.2.2 Hakeutuminen musiikkiin erikoistuneeseen lukioon

Peruskoulun jälkeen nuorilla on monipuoliset valintamahdollisuudet jatko-opintojen suhteen. Yhtenä vaihtoehtona ovat erikoislukiot. Halusimme selvittää, miksi oppilaat olivat valinneet juuri musiikkiin erikoistuneen lukion ja oliko niissä enemmän tyttöjä vai poikia. Vastauksista ilmeni myös se, minkälaisia odotuksia oppilailla oli kyseisestä koulusta.

Kyselyymme osallistuneista musiikkiin erikoistuneiden lukioiden oppilaista 67 % oli tyttöjä ja 33 % poikia. Tämän suuntainen tulos oli odotettavissa, koska lukioon yleensäkin hakeutuu enemmän tyttöjä kuin poikia. Toisena tekijänä saattoi olla se, että tytöt suhtautuivat musiikin opiskeluun vakavammin ja päämäärätietoisemmin kuin pojat. (Kokkonen & Nissinen 1996, 26).

Kuvio 3. Tyttöjen ja poikien väliset erot hakeutumisessa musiikkiin erikoistuneeseen lukioon.

Musiikkiin erikoistunut lukio oli ollut monille oppilaille luonnollinen jatko lapsuudessa alkaneelle musiikin harrastukselle. Useat oppilaat olivat olleet musiikkiluokilla kolmannelta luokasta lähtien. Seuraavassa poimintoja tekijöistä, jotka olivat vaikuttaneet oppilaiden lukiovalintaan.

"Olin peruskoulussa musiikkiluokalla ja kiinnostusta riitti sen verran, että jatkoin taidepainotteisessa musiikkilinjalla."

"Koska olen harrastanut musiikkia jo pienestä pitäen (1.luokasta asti) ja ajattelin tämän olevan hyvä jatko musiikkiluokkien jälkeen..."

"Musiikki on tärkeä osa jokapäiväistä elämäni, en pystyisi elämään ilman musiikkiharrastuksiani."

Musiikkiin erikoistuneeseen lukioon oli hakeuduttu myös paljolti sen vuoksi, että koulusta odotettiin löytyvän samanhenkisiä ystäviä. Musiikin harrastaminen on hyvin sosiaalista, ja siten nuori voi tutustua mielestään itsensä kaltaisiin toisiin nuoriin ja saada hyväksyntää omalle toiminnalleen. Oppilaat olivat ilmaisseet lukiovalintaan vaikuttaneen halun toimia muiden muusikoiden kanssa seuraavasti:

"On kiva olla porukassa muiden musiikin harrastajien kanssa."

"Saadakseni samanhenkisiä tovereita."

"Koulussa on samanhenkisiä ja aktiivisia henkilöitä."

"Tapaa muusikkotovereita..."

"Myös samanhenkisten ihmisten kanssa on mukava opiskella..."

Monet oppilaista olivat kiinnostuneita ja innostuneita musiikkiin erikoistuneista lukioista myös niiden toteuttamien musiikkiproduktioiden vuoksi. Koulun maine hyvien musiikki tapahtumien järjestäjänä oli kantautunut oppilaiden korviin jo yläasteaikana. Esimerkiksi

Tapiolan lukion esitteen mukaan koulun perusajatuksena on learning by doing, joka korostaa tekemistä. Useassa tapauksessa tällä tarkoitetaan juuri yhdessä tekemistä. Koulussa on myös valittavana soveltavia kursseja vaikkapa taito- ja taideaineiden projektien muodossa. (Tapiolan lukio) Monilla oppilailla oli myös halu päästä näyttämölle ja esiintymään, kuten seuraavista vastauksista ilmenee:

"Halusin myös osallistua erilaisiin produktioihin ja olla mukana musiikin tekemisessä."

"...olin kuullut paljon koulumme tarjonnasta mm, musaproduktioista. Kuulostivat jutuilta, joissa halusin olla mukana!"

"...on kiva olla myös tekemässä musikaaleja ja konsertteja."

Hakeutuessaan musiikkiin erikoistuneeseen lukioon nuori odotti usein myös saavansa monipuolisen ja kattavan musiikkikoulutuksen. Luonnollista oli myös, että hän halusi tehdä musiikkia tavallista enemmän kuin ehkä yleislukiossa.

" Musiikkilukiossa on hyvät mahdollisuudet kehittää itseään ja taitojaan ja kokeilla kaikkea uutta."

" Haluan kehittää tietämystäni musiikista ja parantaa soittotaitoani."

" Luulin saavani paljon valinnanvaraa musiikissa."

" Saisin tehdä enemmän musiikkiin liittyviä asioita. Soittaa, laulaa, kuulla muiden soittajien soittoa, oppia uusia asioita musiikin alalta."

" Olen kiinnostunut musiikista ja halusin opiskella sitä enemmän."

" Täällä on paremmat mahdollisuudet."

Lukiolaiset olivat suorittaneet kouluvalintansa osittain myös tulevaisuuden ammattia ajatellen. Seuraavista vastauksista ilmenee, että musiikkiin erikoistunut lukio nähtiin hyvänä välivaiheena kohti musiikillista ammattia.

"...toivon siitä olevan hyötyä tulevaisuudessa ammattia valitessa."

" Uskon, että tästä on hyötyä tulevaisuudessa kun aion musiikkialalle."

" Olen kiinnostunut musiikista ja haluan valmistua myöhemmin johonkin musiikkiammattiin."

Nuori, joka haluaa lähteä hakemaan itselleen monipuolista musiikkiin suuntautuvaa koulutusta, päätyy usein juuri musiikkiin erikoistuneeseen lukioon. Kyseisen lukion musiikinopetus vastaa musiikista innostuneen oppilaan tarpeita, koska hän tavallisesti myös jatkaa musiikkitoimintaa lukion jälkeen joko harrastusmielessä tai ammattina. Erilaiset musiikkiopistot tai muut vastaavat keskittyvät opetuksessaan lähinnä yhden instrumentin hallintaan ja teoreettisiin aineisiin. Musiikkiin erikoistuneissa lukioissa musiikkia opetetaan siten, että nuori oppii monia eri musiikin lajeja sekä taitaa vaikkapa perusteet bändisoitosta. Tärkeää on myös, että oppilas musiikinopiskelun ohessa suorittaa lukion oppimäärän. Musiikkiin erikoistuneet lukiot tuntuivat olevan arvostettuja, koska monet oppilaat perustelivat lukiovalintaansa saamallaan tiedolla lukioiden hyvästä musiikkitarjonnasta.

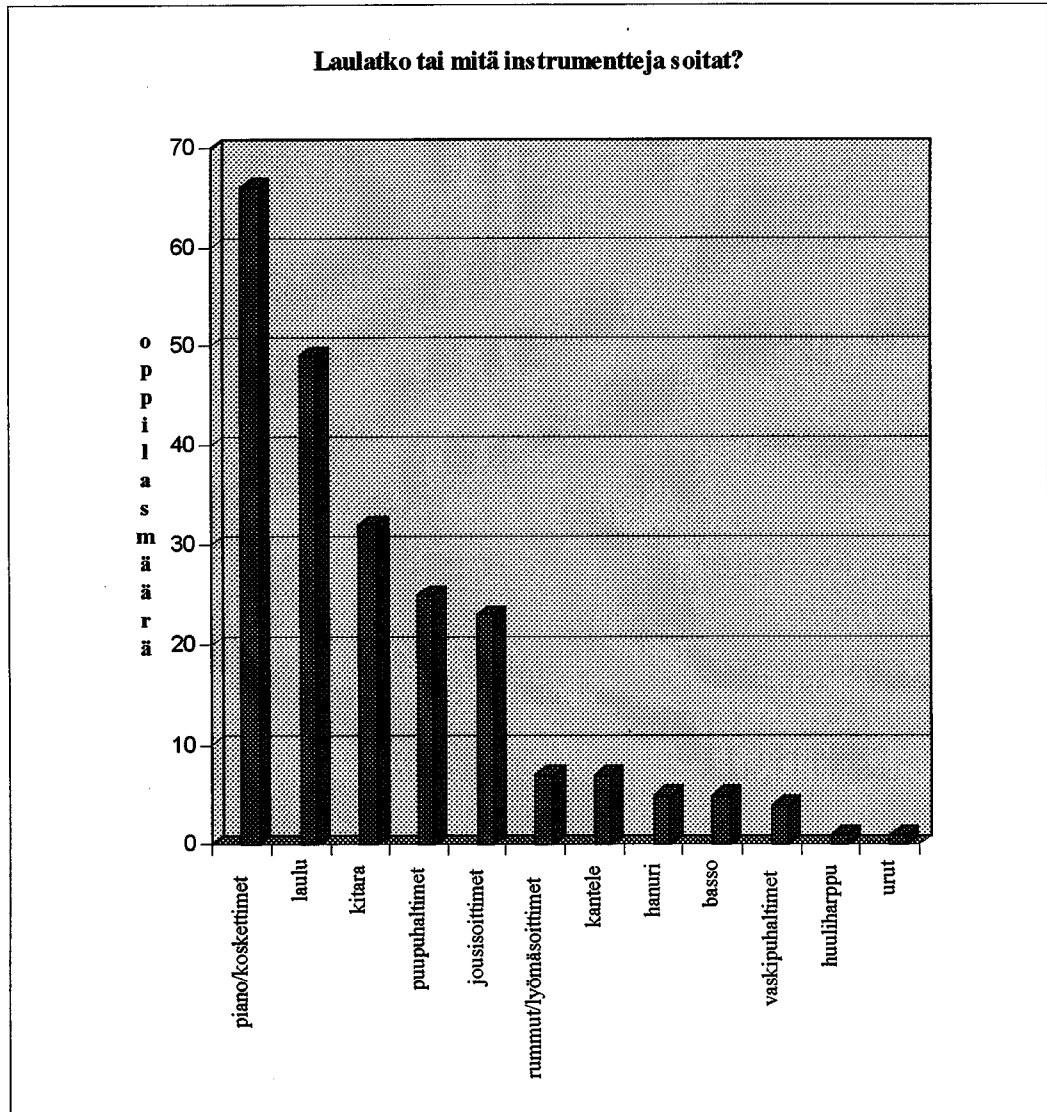
5.2.3 Instrumenttiopinnot

Musiikkiin erikoistuneiden lukioiden oppilaat harrastivat soittamista ja laulamista aktiivisesti. Tutkimuksestamme kävi ilmi, että 94 % musiikkiin erikoistuneiden lukioiden oppilaista soitti jotain instrumenttia tai lauloi. 6 % heistä oli jossain vaiheessa lopettanut instrumenttiopinnot. Tästä voimme havaita, että jokainen tutkimukseen osallistunut oppilas oli ainakin joskus soittanut tai laulanut.

Instrumenttivalinnoista kävi ilmi, että suosituin soitin oppilailla oli piano tai kosketinsoittimet. Kaksi kolmasosaa oppilaista ilmoitti soittaneensa tai edelleen soittavansa

kosketinsoittimia. Myös Kososen varhaisnuorille tehdyn kyselyn (1996) mukaan kosketinsoittimet olivat soitinryhmistä selvästi suosituin. Hänen mukaansa tämä saattaa johtua pianon yleisyydestä kotisoittimena. (Kosonen 1996, 75.) Laulua aktiivisesti harrasti puolet oppilaista. Noin kolmannes oppilaista oli innostunut kitaran soitosta. Tämä on ymmärrettävä siksi, että koulussa käytetään kitaroita musiikinopetuksessa jatkuvasti, ja oppilaat saavat kitaran perusopetuksen siellä. Tämän suuntainen tulos osoittaa koulun musiikinopetuksen olleen onnistunutta. Musiikinopetuksen tarkoituksenaahan on innostaa oppilaita harrastamaan musiikkia jatkossakin.

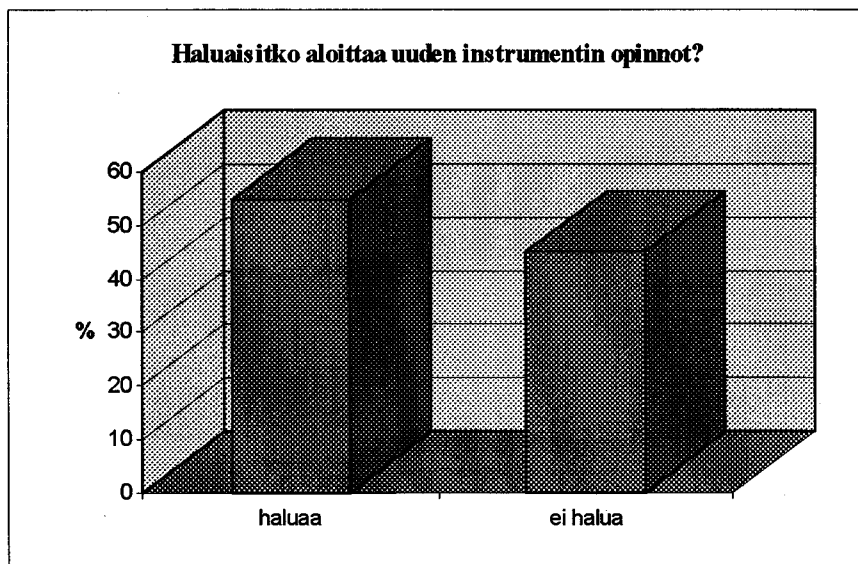
Jousisoittimet ja puupuhaltimet kiinnostivat oppilaita lähes yhtä paljon. Puupuhaltimista oppilaat mainitsivat huilun, nokkahuilun, klarinetin, saksofonin ja fagotin. Jousisoittimista herättivät myös kiinnostusta. Oppilaat mainitsivat soittavansa rumpuja tai lyömäsoittimia, kanteletta, hanuria, bassoa, vaskipuhaltimia, huuliharppua ja urkuja. Yllättävää oli, että vaskipuhaltimia soitti vain neljä oppilasta, kun taas esimerkiksi kanteletta soitti jopa seitsemän oppilasta.

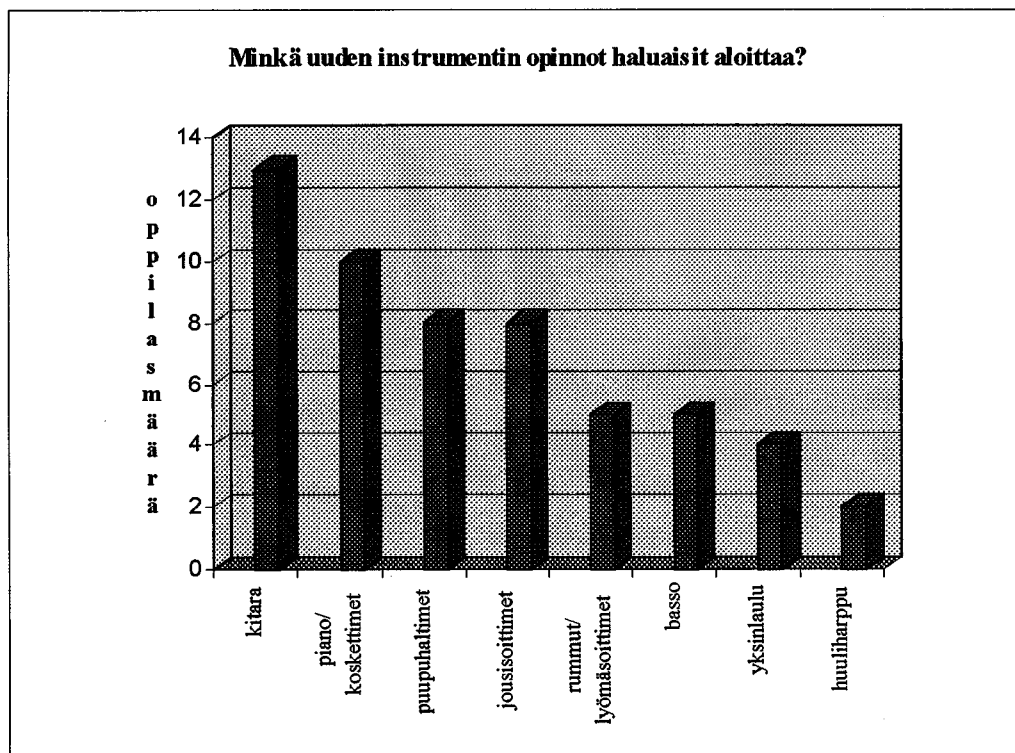
Kuvio 4. Instrumentit, joita oppilaat soittavat.

Siuralan Helsingissä (1991) suorittaman tutkimuksen mukaan klassisten instrumenttien soitto oli yleisempää kuin bändisoittimien soitto. Siuralan mukaan 11 % tutkituista peruskoulu- ja lukiolaisnuorista soitti yksikseen vähintään kaksi tai kolme kertaa kuukaudessa. Tutkimuksen mukaan 32 % oppilaista sitä vastoin oli klassisten instrumenttien soittajia. (Siurala 1991, 9.)

Musiikkiin erikoistuneiden lukioiden oppilaista 55 % haluaisi aloittaa uuden instrumentin opinnot. Mielenkiintoisimmaksi uudeksi instrumentiksi oppilaat olivat sijoittaneet kitaran. Kuten tutkimustuloksista kävi ilmi, kitaraa soitti kolmannes oppilaista. Kitaransoitto näytti kiinnostavan myös niitä, jotka eivät sitä vielä harrastaneet. Myös Kososen varhaisnuoria koskevan tutkimuksen (1996) mukaan kitara oli suosituin instrumentti kysyttäessä kiinnostusta uusiin soittimiin. (Kosonen 1996, 76.) Muiksi mielenkiintoa herättäviksi instrumenteiksi osoittautuivat piano tai kosketinsoitin. Puupuhaltimet ja jousisoittimet herättivät yhtä suurta kiinnostusta. Jopa niin erikoinen soitin kuin jouhikko ja crwth kiinnosti kahta oppilasta. Jouhikon soittoa haluaisi opetella kanteleen soittoa harrastava tyttö. Muutama oppilas haluaisi aloittaa rumpujen tai lyömäsoittimien, basson tai huuliharpun soittamisen tai opiskella yksinlaulua.

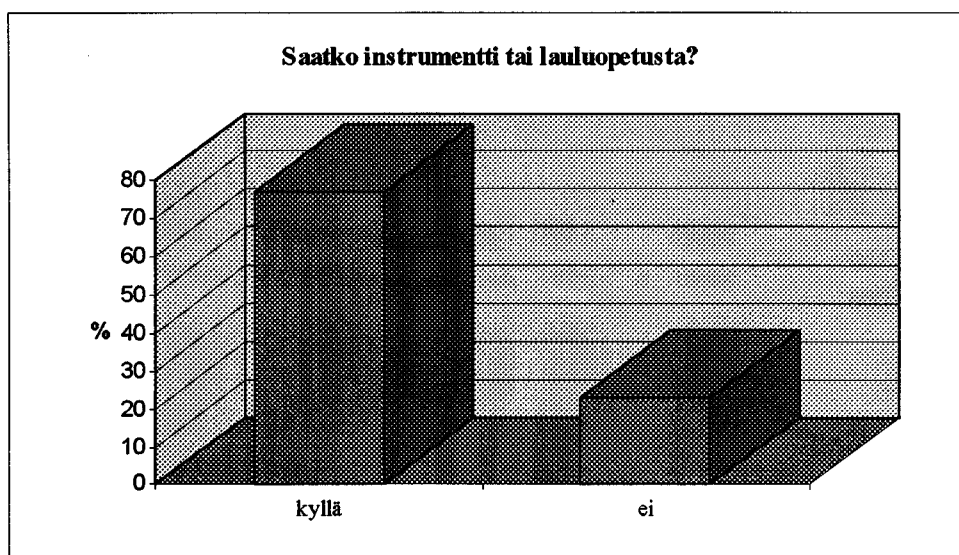

Kuvio 5. Oppilaiden kiinnostus uutta instrumenttia kohtaan

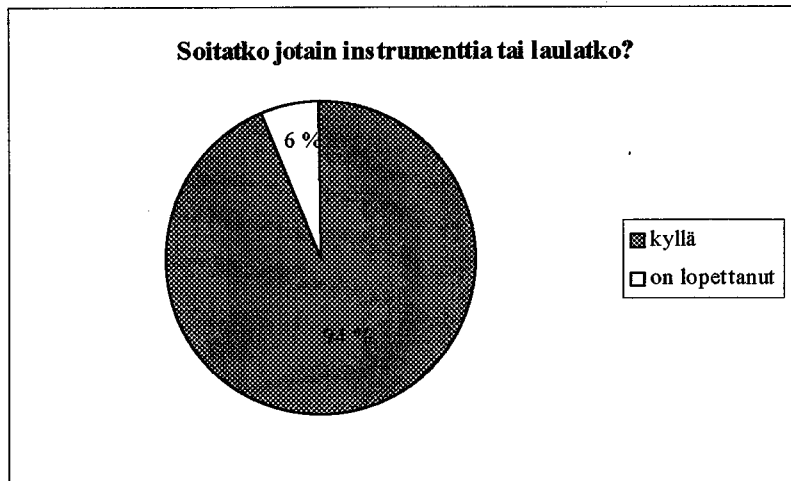

Kuvio 6. Uudet instrumentit, jotka kiinnostavat oppilaita

Tutkimuksemme oppilaista 77 % sai instrumenttiopetusta. 94 % tutkituista kuitenkin soitti jotain instrumenttia, vaikkei saanutkaan siinä opetusta.

Kuvio 7. Oppilaiden saama instrumentti- tai lauluopetus.

Kuvio 8. Oppilaiden soitto- ja lauluharrastukset.

6 % oppilaista oli lopettanut soittamisen tai laulamisen ja perusteli instrumenttiopintojen lopettamista seuraavasti.

"... aika ei riitä kaikkeen"

"...en pitänyt siitä"

"...koska oli niin paljon muita harrastuksia"

"...ei kiinnostanut"

"...koska en jaksanut"

"...koska olin soittanut niitä jo tarpeeksi"

"...kun menin lukioon, enkä halunnut jatkaa orkesterissa soittamista."

"...koska en pitänyt opettajasta, ja opettajat vaihtuivat liian usein."

"...rahan ja ajan puuttumisen vuoksi."

"...en pärjännyt siinä hyvin."

"...sillä en oppinut enää mitään uutta."

"...en ollut tarpeeksi motivoitunut, enkä ollut saanut erikseen opetusta nuottien lukemiseen."

"...kun en jaksanut harjoitella tarpeeksi."

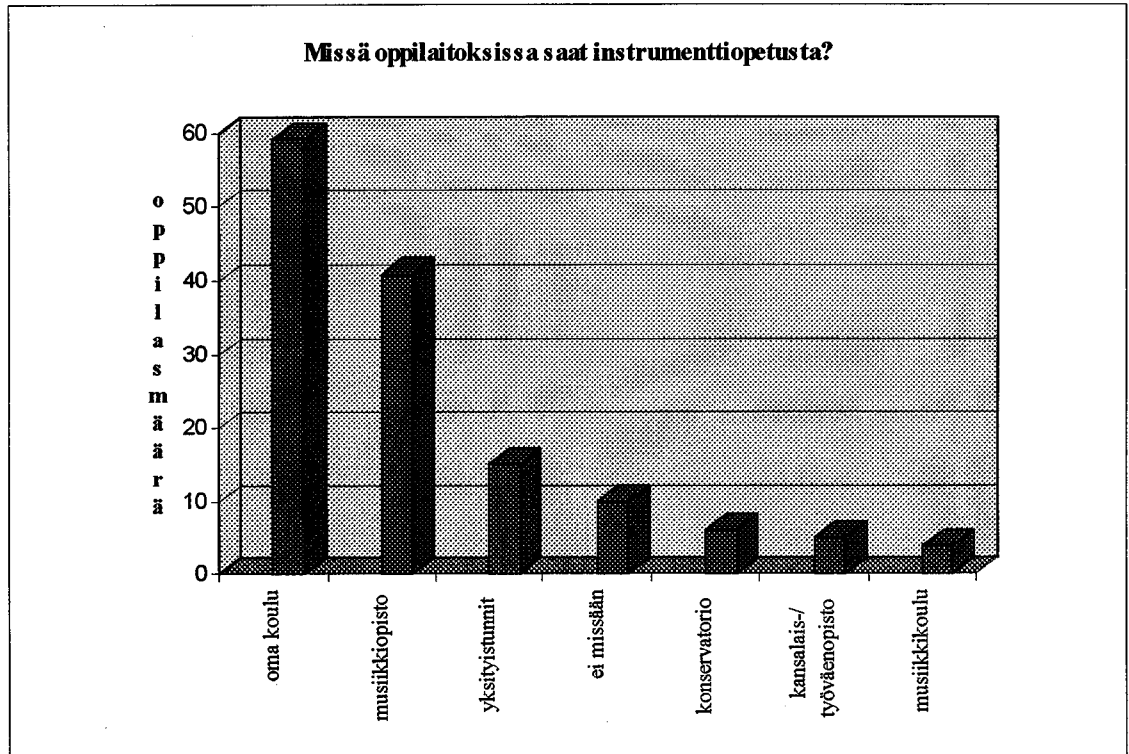
"...lopetin sen, kun menin yläasteelle...enkä löytänyt opettajaa."

"...toisen harrastuksen takia."

"...siirtyessäni toiselle paikkakunnalle."

Nuoret olivat lopettaneet soittamisen moninaisten syiden vuoksi. Joiltakin oli yksinkertaisesti loppunut aika, mikä on aivan ymmärrettävää yläasteelle tai lukioon tultaessa. Toisaalta oppilailla tuntui olevan paljon muitakin harrastuksia kuin musiikki. Lopettamisen saattoi aiheuttaa myös se, että oppilas ei enää pärjännyt kyseisen instrumentin opinnoissa, kun ei ollut aikaa tai innostusta harjoitella riittävästi. Joukosta löytyi tosin myös itsevarma oppilas, joka totesi, että oli täysinoppinut kyseisessä instrumentissa. Taloudelliset syyt ja toiselle paikkakunnalle muuttaminen saattoivat niin ikään tulla esteeksi opintojen jatkamiselle.

Ne oppilaat, jotka jatkoivat instrumenttiopintoja, saivat opetusta omassa koulussa, konservatoriossa, musiikkikoulussa, yksityistunneilla, musiikkiopistossa tai kansalais- tai työväenopistossa. Koska musiikkiin erikoistuneet lukiot tarjoavat oppilailleen soitonopetusta, on ymmärrettävää, että noin 60 % tutkimuksemme osallistuneista oppilaista kävi soittotunnilla juuri omalla koulullaan. Musiikkiopisto oli oman koulun jälkeen toiseksi suosituin oppilaitos soitonopetuksen saamiseksi.

Kuvio 9. Oppilaitokset, joissa oppilaat saavat instrumentti- ja lauluopetusta.

Musiikkiin erikoistunut lukio kasvattaa monipuolisuutensa vuoksi oppilaita toimimaan musiikin parissa myös yhdessä muiden kanssa. Monipuoliset musiikkiopinnot lukioaikana valmistavat nuorta ammattiin musiikin parissa. Muut musiikkioppilaitokset keskittyvät lähinnä oppilaan solististen valmiuksien parantamiseen. Lukio-opinnot on helpompi yhdistää musiikkiopintoihin, kun soitonopetusta saa samassa oppilaitoksessa. On ymmärrettävää että soitto- ja lauluharrastus oli näin suosittua musiikkiin erikoistuneiden lukioiden oppilaiden keskuudessa.

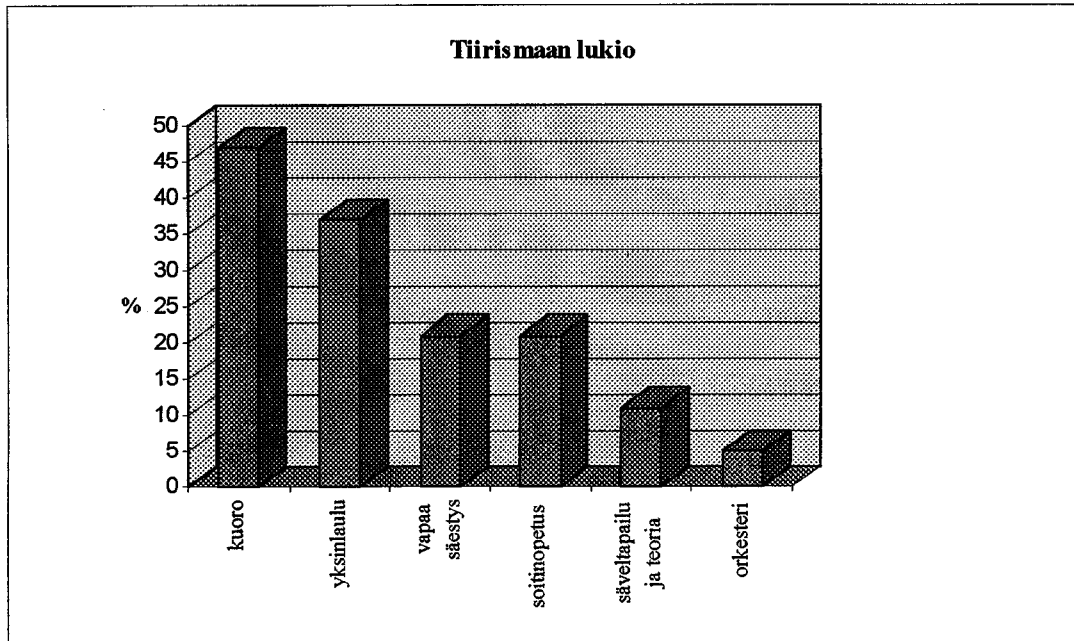
Tutkimuksemme osallistuneet nuoret olivat ennakkoluulottomasti valinneet eri instrumentteja. Mikäli jonkin instrumentin soittaminen oli jossain vaiheessa jäänyt, oli useimmissa tapauksissa silti jatkettu jonkin muun instrumentin harrastamista. Vaikka osa tutkimukseen osallistuneista oppilaista oli lopettanut soittoharrastuksen, ei se silti ollut

estänyt heitä tulemasta musiikkiin erikoistuneeseen lukioon. Koska omalla koululla annettiin myös soitonopetusta, ei oppilaiden tarvinnut välttämättä hakeutua ulkopuolisiin musiikkioppilaitoksiin. Varsinkin omalla koululla annettu yksinlauluopetus oli innostanut monia oppilaita harrastamaan laulua.

5.2.4 Osallistuminen koulun valinnaisille musiikkikursseille ja muuhun musiikki-toimintaan sekä toivomuksia niiden kehittämiseksi

Musiikkiin erikoistuneiden lukioiden oppilaista 98 % oli valinnut valinnaisia musiikin kursseja. Tämä on luonnollista, ovathan he tulleet kouluun nimenomaan laajentaakseen tietojaan ja taitojaan musiikissa. Koulujen opetussuunnitelmista voi havaita, että musiikkikurssit olivat niin kattavia ja monipuolisia, että jokainen löytää sieltä varmasti paljon itselleen sopivaa toimintaa.

Tiirismaan lukion tarjoamista musiikin valinnaiskursseista suosituimpia olivat kuorokurssit, joita oli valinnut 47 % oppilaista. Yksinlauluopinnot kiinnostivat 37 % oppilaista. Tämä tulos antaa olettaa, että kyseinen koulu suuntautuu voimakkaasti erilaiseen laulutoimintaan. Vapaan säestyksen ja soitinopetuksen kurssit olivat yhtä suosittuja eli molempia kursseja oli valinnut 21 % Tiirismaan lukion musiikkilinjan oppilaista. Oppilaiden kiinnostus vapaaseen säestykseen on merkki vapaan säestyksen arvostuksen noususta klassisen musiikin soittamisen rinnalle. Säveltapailun ja teorian kursseja mainitsi valinneensa 11 % tutkituista. Orkesteritoiminta kiinnosti 5 % oppilaista, ja tietokonemusiikkiopintoja ilmoitti harrastavansa yksi oppilas.

Kuvio 10. Koulun musiikin valinnaiskursseille osallistuminen.

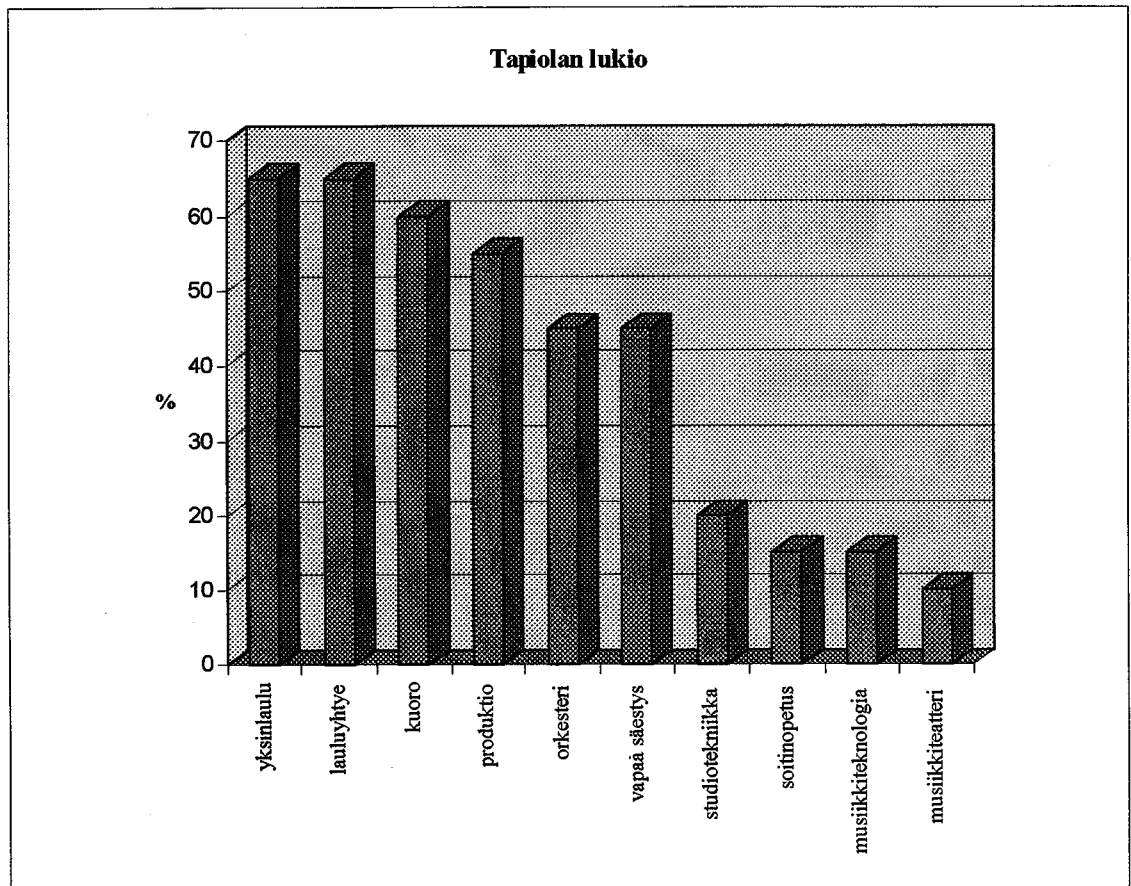
Tapiolan lukiossa ehdottomasti suosituimmaksi musiikin alaksi nousi laulaminen. Sen osaluista yksinlaulun valinnaisiksi valitsi 65 % oppilaista. Saman prosenttiluvun saavutti myös lauluyhtyeitoiminta. Laulun suuri suosio näkyi myös kuorotoiminnan kiinnostavuudessa; oppilaista 60 % kuului koulun kuoroon ja sai äänenmuodostusopetusta sen puitteissa.

Sosiaalinen kanssakäyminen kiinnosti nuoria. Koska instrumenttiharjoittelu tapahtuu yksin, antavat yhdessä toteutettavat produktiot vastapainoa ja piristystä musiikkiopintoihin. Tapiolan lukion tuloksista ilmeni, että 55 % oppilaista oli ottanut valinnaisiksi kurssiksi juuri musiikkiproduktiot, joissa toteutetaan yhteisiä tapahtumia. Tapiolan lukion opetussuunnitelman mukaan oppilaat tekevät musiikkiproduktiokurssilla yhdessä esimerkiksi lastenkonsertteja, rock-konsertteja tai vaikkapa tanssiteatteriesityksiä (Tapiolan lukio, 5). Lisäksi musiikkiteatterin valinnaiseksi kurssiksi oli ottanut 10 % tutkituista.

Näillä kursseilla pyritään opetussuunnitelman mukaan lisäämään oppilaiden yhteistyötä sekä keskenään että eri taidelaitosten kanssa (Tapiolan lukio, 5).

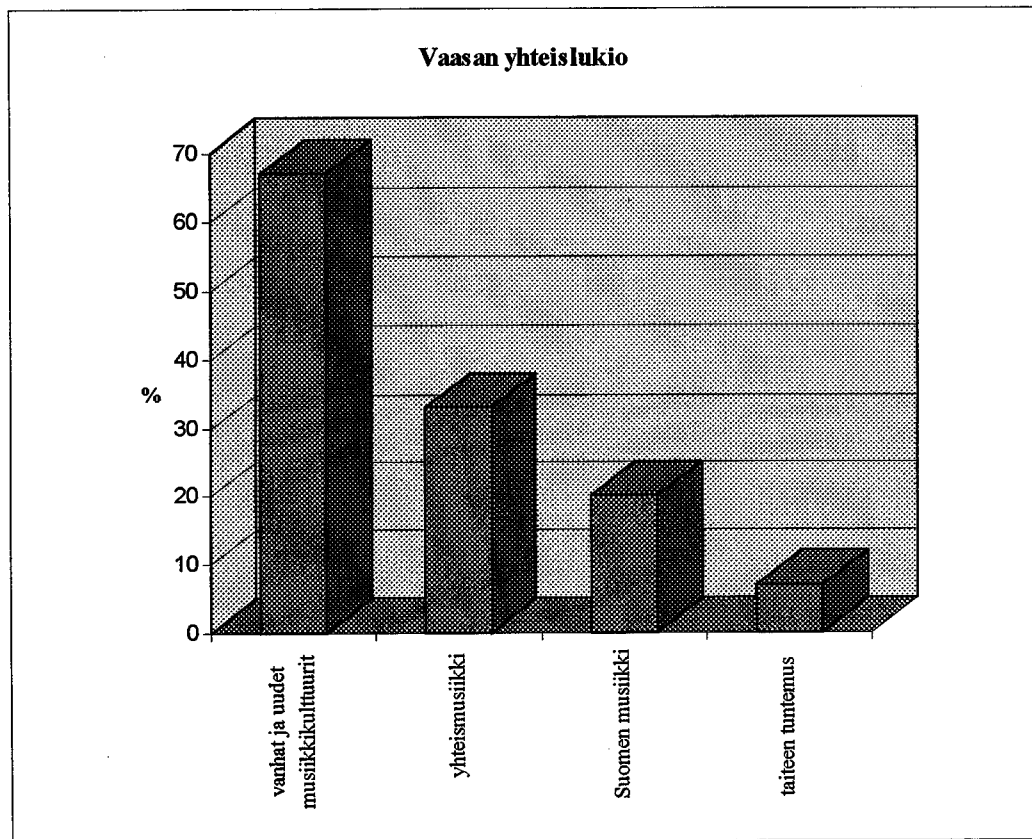
Vapaa säestys ja orkesteritoiminta kiinnosti Tapiolan lukion oppilaita yhtä paljon: musiikkilinjan oppilaista 45 % oli valinnut näitä kursseja. Tulevaisuuden aloista musiikin teknologia ja studiotekniikka kiinnosti viidesosaa oppilaista. On ymmärrettävää, että nuoret haluavat oppia käyttämään musiikin teossa tietokoneita, koska kotitietokoneisiin hankitaan yhä useammin myös musiikkiohjelmia sekä niiden käyttöön soveltuva syntetisaattori. Vaurulan mukaan (1997) syntetisaattori soveltuu kappaleiden nuotintamiseen siten, että kone merkitsee nuotit soiton mukaan. Musiikkiohjelmien pääasiallisena tarkoituksena on nuotinnosten, sanoitusten ja soinnutusten tekeminen. (Vaurula 1997.)

Muissa oppilaitoksissa saatavan instrumenttiopetuksen lisäksi omassa koulussa tapahtuvaa soitinopetusta sai 15 % musiikkilinjan oppilaista.

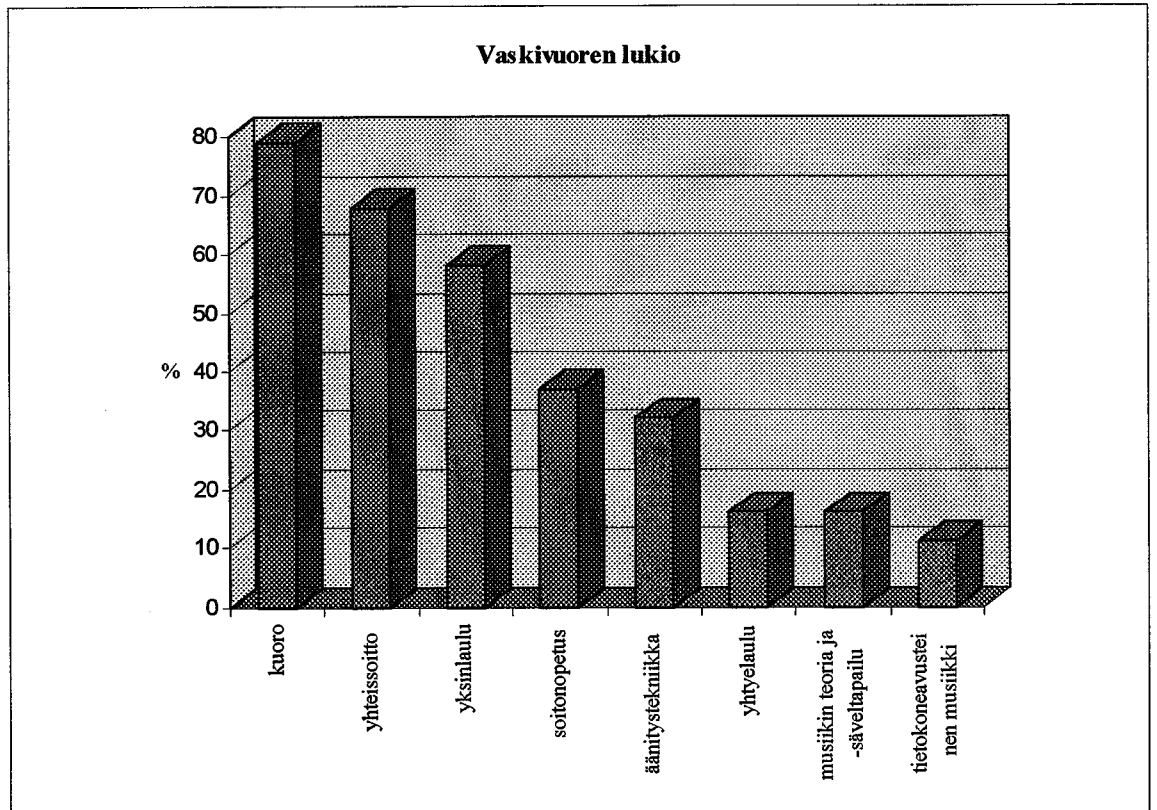
Kuvio 11. Koulun musiikin valinnaiskursseille osallistuminen.

Vaasan yhteislukion musiikin kahdeksasta vapaaehtoisesta kurssista oppilaiden valinnat olivat jakaantuneet neljälle kurssille: *Yhteismusiikki*, *Vanhat ja uudet musiikkikulttuurit*, *Taiteen tuntemus* ja *Suomen musiikki*. Kurseista suosituin oli *Vanhat ja uudet musiikkikulttuurit*, jota oli valinnut 67 % oppilaista. Kolmasosa oppilaista osallistui *Yhtyemusiikin* kursseille. Suomen musiikki kiinnosti 20 % tutkituista. Vaasan yhteislukion musiikin opetussuunnitelmassa selvitetään, että *Taiteen tuntemuksen* kurssilla suunnitellaan ja toteutetaan yhteistaideteos esimerkiksi kuvaamataidon, liikunnan, äidinkielen ja tekstiilitöiden kanssa (Vaasan yhteislukio, 75).

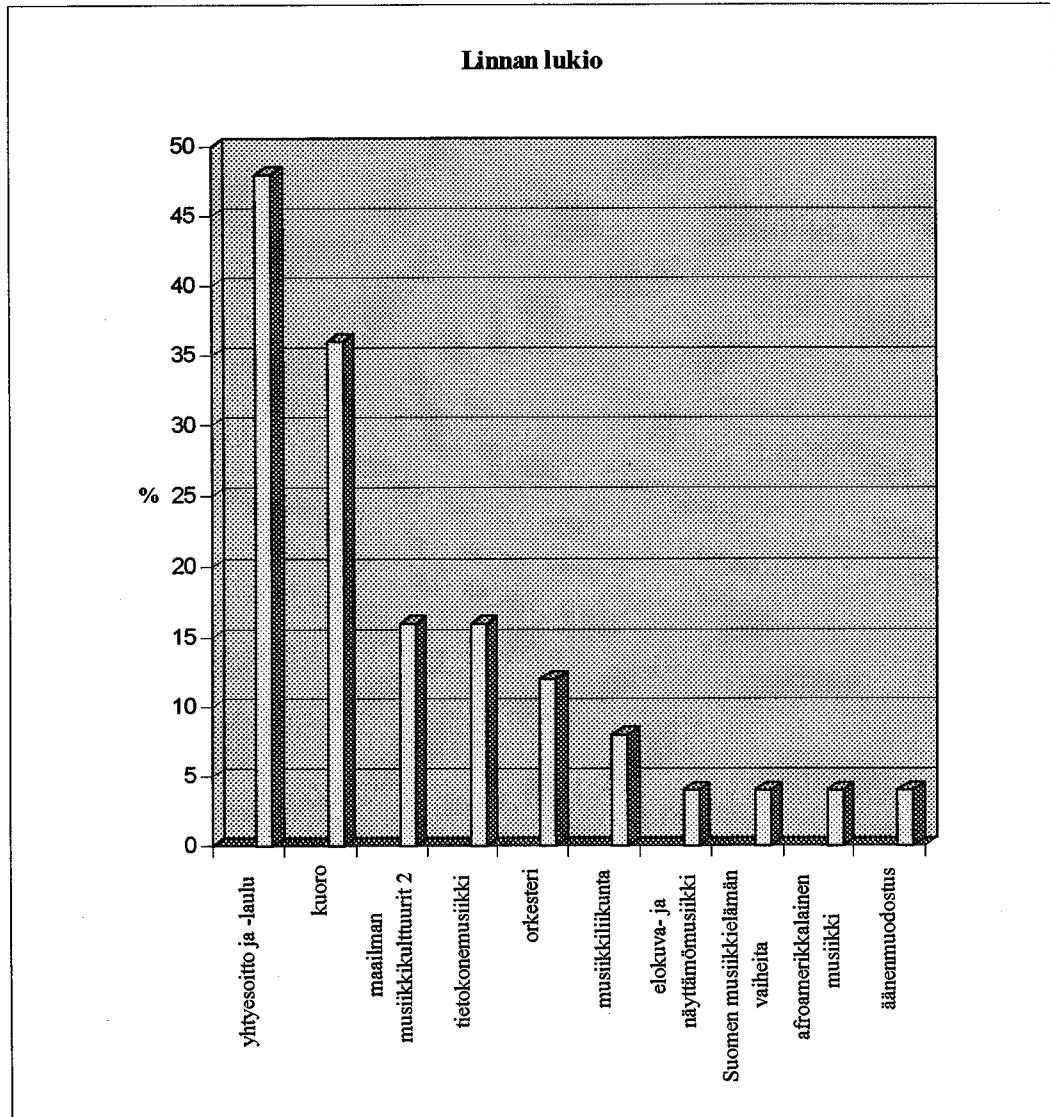
Kuvio 12. Koulun musiikin valinnaiskursseille osallistuminen.

Vaskivuoren lukiossa *Kuorolaulun* oli valinnut 79 % tutkituista. *Yhteissoitto* kiinnosti 68 % oppilaista. Koulussa annettavaa yksinlauluopetusta sai 58 % musiikkilinjalaisista. 37 % oppilaista oli valinnut soitinopetusta kurssivalikoimaansa. Kolmasosa oppilaista kiinnosti äänitystekniikka. *Yhtyelaulu-* sekä *Musiikinteoria ja säveltäminen*-kurssille osallistui 16 % oppilaista.

Kuvio 13. Koulun musiikin valinnaiskursseille osallistuminen

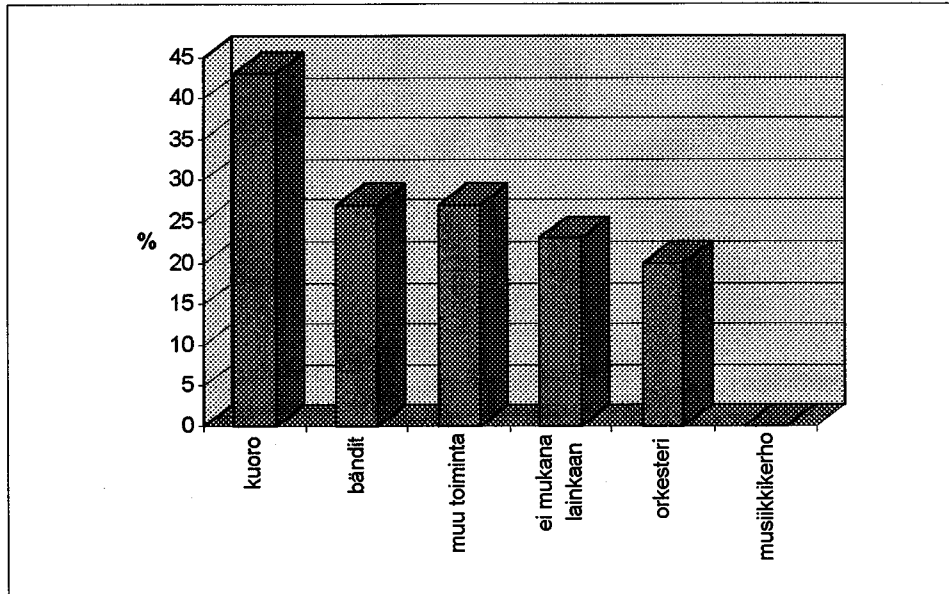
Linnan lukion musiikin valinnaiskursseista suosituin oli *Yhtyesoitto ja -laulu*. Sen olivat valinneet 48 % tutkimukseemme osallistuneista oppilaista. Seuraavaksi suosituin oli kuoro, jossa lauloi 36 % oppilaista. 16 % vastaajista oli ottanut valinnaisen *Maaailman musiikkikulttuurit*-kurssin. Myös *Tietokonemusiikkikurssin* oli valinnut 16 % tutkituista. 12 % oppilaista soitti orkesterissa. *Musiikkiliikunnan* kurssi oli tarjolla tutkimuskouluistamme ainoastaan Linnan lukiossa, ja sitä oli valinnut 8 % oppilaista. Vähäisen suosion eli 4 % oli saavuttanut *Elokuva- ja näyttämömusiikkikurssi*.

Kuvio 14. Koulun musiikin valinnaiskursseille osallistuminen

Koulun musiikkitoimintaan vapaa-aikana osallistui noin 80 % oppilaista. Kuorotoiminta oli kaikkein suosituinta, koska sitä harrasti 43 % vastaajista. Orkesterissa soitti viidennes tutkituista. Bänditoimintaan sen sijaan osallistuttiin hieman aktiivisemmin, sillä siinä oli mukana neljäsosa oppilaista.

Muuhun musiikkitoimintaan osallistui 27 % oppilaista. Niistä mainittakoon eri tilaisuuksissa esiintyminen, lauluyhtye-toiminta, lauluillat, musikaalit, ilmaisutaito (musiikkiteatteri), big band, kamarimusiikki ja kansanmusiikin soitto.

Kuvio 15. Osallistuminen koulun musiikkitoimintaan.

Koulujen musiikkitoiminnan kehittämistä tiedustellessamme kävi ilmi, että oppilaita kiinnosti musiikkikulttuurien opetus ja erityisesti irlantilainen musiikki vaikkapa workshopien muodossa. Vasekin on Opettaja -lehden artikkelissa (1997) todennut, että musiikilliset työpajat eli workshopit ovat antoisia opetustapahtumia. Workshopin tuloksena voidaan toteuttaa koululaiskonsertti, jonne vanhemmatkin voidaan kutsua. Mikäli workshopin opettajana toimii vieraan kulttuurin edustaja, on se samalla osa koulun suvaitsevaisuuskasvatusta. (Vase 1997.)

Kevyenmusiikinopetusta toivottiin lisää. Samalla toivottiin koulujen järjestävän lisää bändiharjoittelutiloja oppilaiden käyttöön. Bändisoitinnostuksesta kertoi sekin, että jazz- ja bluesmusiikkikursseille olisi kysyntää. Oppilaat halusivat myös lisää esiintymistilaisuuksia.

Oppilaiden toivomuslistalta musiikkitoiminnan laajentamiseksi ehdotettiin muun muassa enemmän musikaalien valmistamista. Yhteistoiminnallisista musiikin tekotavoista mainittiin bändi-ilta, disco, iltamat ja musiikkijuhlat. Ehkäpä edellä mainitut tilaisuudet voisivat olla oppilaskunnan järjestämiä.

Oppilaat toivoivat järjestettävän vierailevia bändiesiintymisiä sekä konsertteja yleensä. He halusivat myös itse lähteä tutustumaan eri kohteisiin sekä esiintymään. Yhteistoiminnallisten musiikkitapahtumien kuten musikaalien, konserttien sekä bändi-iltojen valmistamishalukkuus kuvastaa heidän kouluvalintaansa. Kuten jo aiemmin mainitsimme, oppilaat odottivat koululta, että he saisivat olla tekemisissä muiden muusikoiden kanssa tehden yhdessä erilaisia musiikkiproduktioita. Musiikinteorian opetus sekä yhteistyö musiikkiopiston kanssa olisi myös toivottavaa.

5.2.5 Musiikkituntiaiheiden ja työtapojen kiinnostavuus

Musiikintunneilla opettajat käyttävät mielisiään työtapoja, mutta ottavat silti huomioon myös oppilaiden toiveet. Halusimme selvittää kuinka musiikkiin erikoistuneissa lukioissa opettajien työtavat ja oppilaiden toiveet vastaavat toisiaan.

Musiikkitunneilla vähemmän kiinnostavaksi työtavaksi koettiin musiikkiliikunta. Tähän saattaa olla syynä se, että musiikkiliikunta ei ole kovin tavallinen työtapana koulun musiikinopetuksessa. Koska musiikkitunneilla on niin valtava määrä erilaisia asiakokonaisuuksia, on opettajan miltei mahdotonta käsitellä niitä kaikkia. Yli 27 % oppilaista ei piitannut musiikkiliikunnasta lainkaan. Suunnilleen saman verran oppilaita oli pitänyt siitä vähän. 12 % oppilaista piti musiikkiliikunnasta paljon.

Musiikin teoria ei saavuttanut suurta suosiota tutkittavien joukossa. Vain 3 % piti siitä erittäin paljon ja 41 % joko vähän tai ei ollenkaan. Neutraalisti musiikinteoriaan suhtautui vajaa 40 % vastaajista. Historia näytti olevan oppilaiden mielestä melko mielenkiintoista. Historia ja teoria kiinnostivat oppilaita suurin piirtein saman verran, mutta teoriaan suhtauduttiin hieman negatiivisemmin.

Säveltäminen ja sovittaminen ei kiinnostanut lainkaan 8 % oppilaista. Erittäin paljon säveltämisestä piti noin neljännes oppilaista. Sovittaminen sen sijaan ei miellyttänyt aivan yhtä useaa oppilasta. Ehkäpä sovittaminen koetaan vieraammaksi kuin säveltäminen.

Musiikkivideoiden katselemiseen oppilaat suhtautuivat erittäin myönteisesti. Vain 2 % heistä ei pitänyt musiikkitunneilla tapahtuvasta videoiden katselusta. 67 % vastaajista piti musiikkivideoista joko erittäin paljon tai paljon. Muuhun musiikin kuunteluun he suhtautuivat yhtä positiivisesti kuin videoiden katselemiseen. 21 % oppilaista piti musiikin kuuntelemisesta erittäin paljon, ja 45 % paljon.

Aktiivinen musiikin tekeminen näytti olevan kaikkein mieleisintä musiikintunneilla. Tulokset suuntautuivat selvästi siten, että sekä soittamisesta että laulamisesta pidettiin paljon. 46 % oppilaista piti soittamisesta erittäin paljon. Laulamisesta pidettiin suunnilleen yhtä paljon. Soittaminen oli hieman suositumpaa kuin laulaminen, koska 5 % oppilaista ei pitänyt laulamisesta ollenkaan. Vain 1 % vastaajista ei pitänyt soittamisesta lainkaan.

Näistä tuloksista voimme huomata, että oppilaiden ja opettajien tuntityöskentelytapamieltymykset vastaavat toisiaan. Oppilaat pitävät eniten soittamisesta, laulamisesta ja kuuntelusta. Näitä työtapoja myös opettajat painottivat opetuksissaan eniten.

5.2.6 Vapaa-ajan musiikkiharrastukset

Musiikinopetuksella pyritään tekemään oppilaista aktiivisia musiikin harrastajia. Jotta jokainen oppilas löytäisi oman musiikkiharrastuksen, olisi opetuksen oltava mahdollisimman monipuolista. Opetuksen tehtävänä on kannustaa oppilasta harrastamaan musiikkia jatkossa. Lehtosen mukaan (1983) myös kodin kannustavalla ilmapiirillä musiikkia kohtaan on tärkeä merkitys musiikkiharrastusten viriämiseen (Lehtonen 1983, 292 - 293).

Nyky-yhteiskunnassa media on hallitseva osa jokapäiväistä elämää, joten musiikkia kuulee radiosta ja televisiosta jatkuvasti. Radiota kuunnellaan usein passiivisesti, jolloin musiikki on eräänlaisena taustatekijänä. Musiikin aktiivinen kuunteleminen puolestaan painottuu lähinnä musiikkiohjelmiin, joita musiikin harrastaja keskittyy kuuntelemaan. Tässä tutkimuksessa emme kuitenkaan erotelleet aktiivista ja passiivista kuuntelua vaan tutkimme musiikin kuuntelua yleensä. Tutkimuksessamme tärkeimmäksi ja suosituimmaksi vapaa-ajan musiikin harrastukseksi osoittautui kuuntelu, jota harrasti joka päivä 91 % oppilaista. Saman suuntainen tulos ilmeni myös vuosi sitten tekemästämme proseminaarityöstä. Viikottain musiikkia ilmoitti kuuntelevansa 7 % oppilaista. Musiikin kuuntelua harrastivat kaikki jonkin verran.

Siuralan (1991) kaupunkinuorisoa koskevassa tutkimuksessa saatiin edellisen kaltaisia tutkimustuloksia, koska hänen mukaansa nuoriso harrastaa musiikin kuuntelua vähintään tunnin päivässä. Jopa 20 % nuorisosta viettää vapaa-ajastaan 3 - 4 tuntia musiikkia kuunnellen. (Siurala 1991, 58.)

Musiikkiliikunnan ja tanssin päivittäisiä harrastajia oli molempia noin 5 % oppilaista. Viikottain tanssia harrasti yli viidennes tutkituista ja musiikkiliikuntaa harrasti viikottain 18 % oppilaista. Tanssi on musiikkiliikuntaa hieman suosituampi, koska kaksi kolmesta

vastaajasta harrasti musiikkiliikuntaa harvemmin kuin kuukausittain tai ei koskaan. Sen sijaan vain viidennes oppilaista ei harrastanut tanssia koskaan.

Viikottainen laulun harrastaminen oli hyvin tavallista, sillä molempia musiikin muotoja harrasti noin 40 % vastaajista. Harvemmin kuin kuukausittain yhteyelaulua harrasti lähes viidennes ja kuorotoiminnassa oli mukana 27 % oppilaista. Yhteyelaulua harrastettiin muun muassa satunnaisesti esiintymistilaisuuksien tullen. Noin 30 % tutkituista ei harrastanut kyseisiä musiikinmuotoja lainkaan.

Bändisoittoa harrasti päivittäin 6 % oppilaista. Bändisoiton aktiiviset harrastajat olivat enimmäkseen poikia, jotka soittivat muutenkin bändi-instrumentteja. Kolmannes oppilaista soitti bändissä viikottain. 35 % tutkituista ei harrastanut bändisoittoa koskaan. Tuloksista ilmeni, että klassisen musiikin soittajista suurin osa ei soittanut bändissä koskaan, ja yleensä nämä oppilaat olivat tyttöjä.

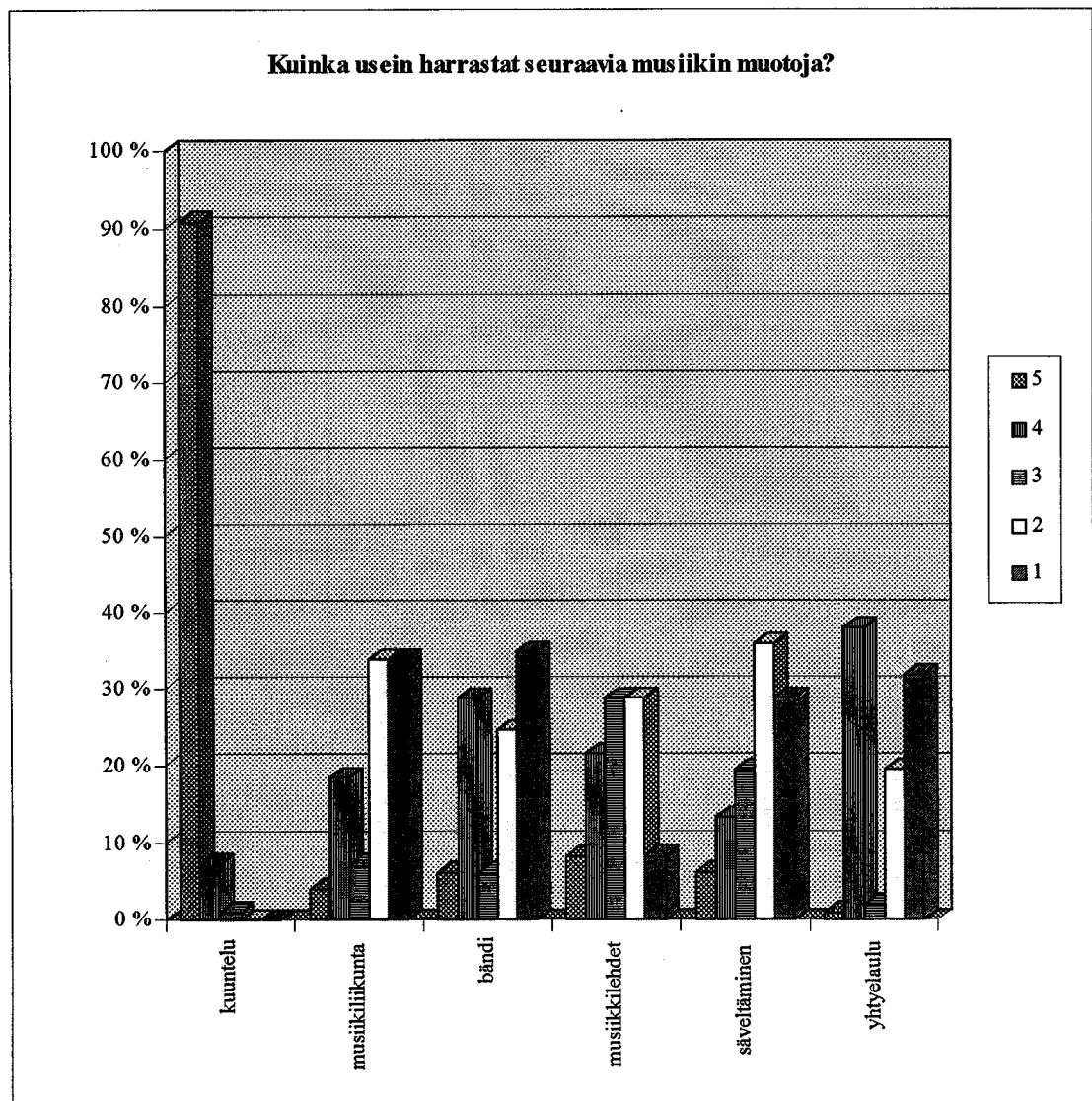
Musiikkilehtien lukeminen oli tavallisinta kuukausittain, jolloin niitä ilmoitti lukevansa noin 30 % vastaajista. Kolmasosa vastanneista harrasti musiikkilehtien lukemista harvemmin kuin kuukausittain. Ainoastaan 8 % luki musiikkilehtiä päivittäin ja vain viidennes viikottain ja vain 8 % ei lukenut lehtiä lainkaan.

Musiikkilehdistä Suosikkia ja Soundia luettiin useimmin. 82 % tutkituista luki Suosikkia ja 68 % luki Soundia. Suosikin suurempi suosio saattaa johtua sen sisällöstä: Musiikkiuutisten lisäksi lehdestä löytyy muita nuorisoa kiinnostavia artikkeleita sekä vakiopalstoja, joita nuoret seuraavat. Soundi sitä vastoin sisältää ainoastaan musiikkiartikkeleita ja -arvosteluja, joten on ymmärrettävää, että vain rajoitettu joukko on kiinnostunut pelkästään yhdestä aiheesta. Suosikkia luki kuukausittain tai useammin 29 % musiikkiin erikoistuneiden lukioiden oppilaista. Muut tutkimuksessa mukana olleet

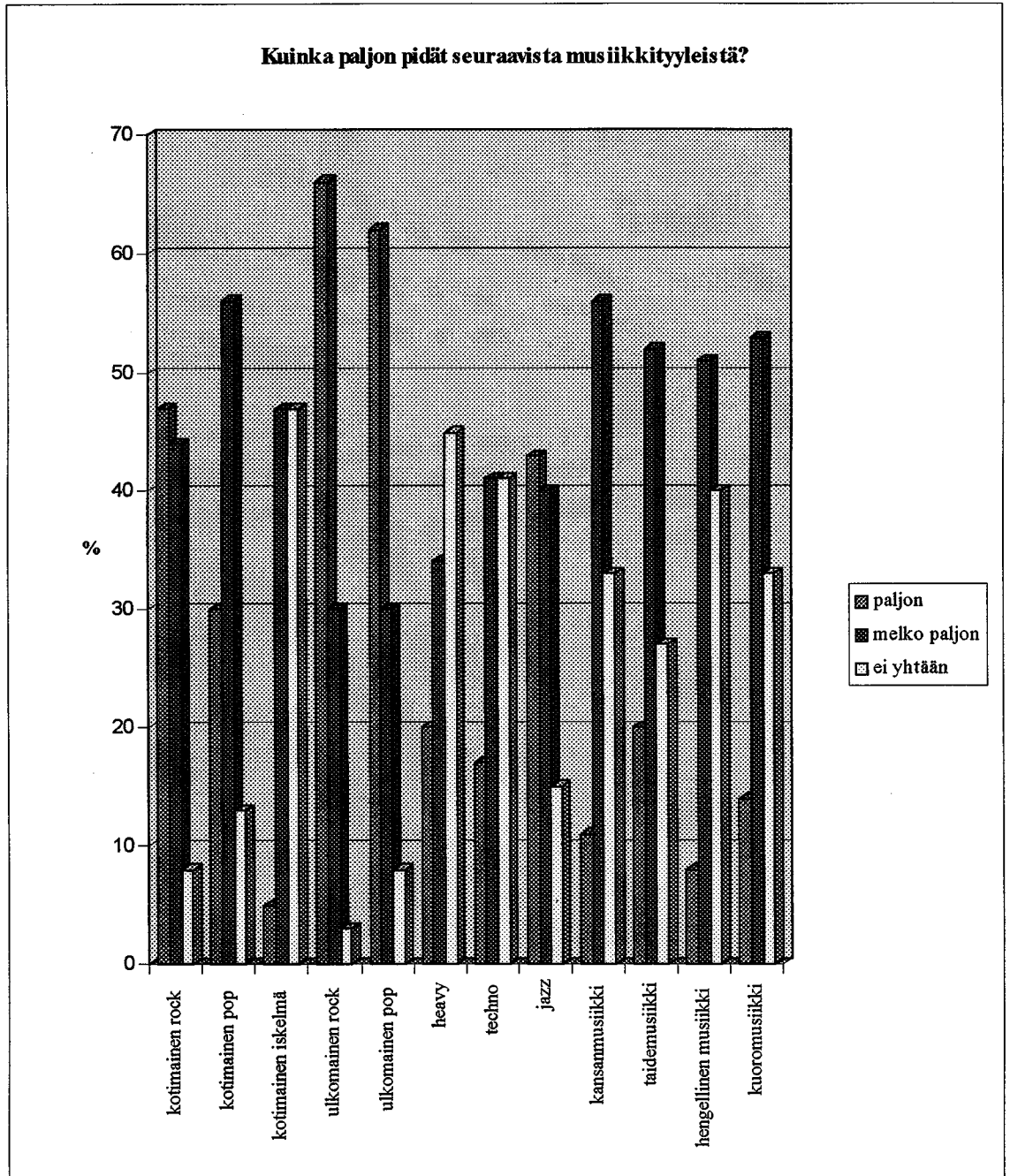
erikoislehdet muun muassa Guitar Player, Drummer ja Music Mission kiinnostivat vain pientä oppilasjoukkoa.

Säveltäminen ei tuntunut olevan kovin suosittua tutkimukseemme osallistuneiden oppilaiden keskuudessa. Viidennes heistä harrasti sitä kuukausittain, mutta jopa 36 % harvemmin ja 29 % ei harrasta säveltämistä koskaan. Päivittäin sävellystä harrastavia oli 6 %, ja 13 % oppilaista sävelsi viikottain.

Rockkonsertit olivat musiikkitilaisuuksista suosituimpia. 4 % vastaajista kävi niissä viikottain, kun taas klassisen musiikin konserteissa ei käyty yhtä usein. Pääosin konsertteja harrastettiin harvemmin kuin kuukausittain. Reilu kymmenes oppilaista ei käynyt koskaan konserteissa. Musiikkijuhlilla ja festareilla kävi reilu 80 % oppilaista silloin tällöin. Tosin 4 % kävi niissä kuukausittain. Noin kymmenes vastaajista ilmoitti, ettei käy lainkaan musiikkijuhlilla ja festareilla. Festareilla kävi kuitenkin hieman enemmän oppilaita kuin musiikkijuhlilla.

Kuvio 16. Oppilaiden vapaa-ajan musiikkiharrastukset. (5 = päivittäin, 4 = viikottain, 3 = kuukausittain, 2 = harvemmin, 1 = ei koskaan)

Kuvio 17. Oppilaiden musiikkimaku

5.2.7 Oppilaiden mieltymykset eri musiikkityylejä kohtaan

Ulkomainen rockmusiikki näytti tutkimuksen mukaan olevan suosituin musiikkityyli. Kaksi kolmasosaa oppilaista ilmoitti pitävänsä siitä paljon. Vain 3 % oppilaista ei pitänyt ulkomaisesta rockmusiikista ollenkaan. Ulkomaisen musiikin suosio näkyi myös ulkomaisen popmusiikin mieltymyksessä: 62 % oppilaista piti siitä paljon.

Melkein puolet oppilaista piti kotimaisesta rockmusiikista paljon. 8 % oppilaista ilmoitti, että ei pidä siitä lainkaan. Oppilaista noin puolet piti kotimaisesta iskelmästä vähän, ja saman verran oppilaita ilmoitti, ettei pidä siitä lainkaan. Vain 5 % oppilaista piti siitä paljon. Tämä tulos voi selittyä sillä, että nuoriso kokee iskelmämusiikin olevan aikuisille suunnattua musiikkia. Tämä ilmeni myös muiden vastausten perusteella, koska muutama oppilas nimesi vanhempiensa musiikilliseksi harrastukseksi muun muassa iskelmien kuuntelemisen. Kotimainen popmusiikki ei kiinnostanut heitä kovinkaan paljon. 56 % ilmoitti pitävänsä siitä vain vähän.

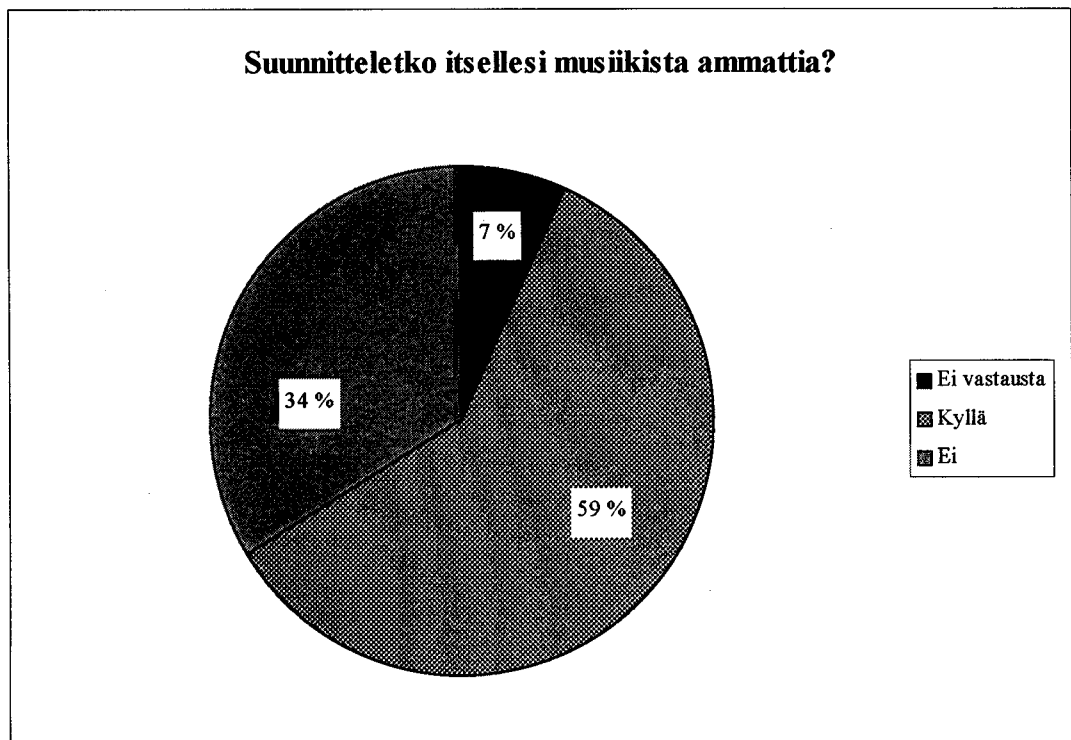
Hevymusiikista oppilaat pitivät vaihtelevasti. Viidesosa heistä piti siitä paljon, mutta noin puolet suhtautui hevyyn negatiivisesti. Technomusiikki miellytti yli puolta tutkituista. Myös muut "konemusiikin" lajit kuten esimerkiksi jungle, triphop ja housemusic olivat joidenkin oppilaiden mielimusiikkia.

15 % oppilaista ilmoitti, ettei pidä jazzista lainkaan. Jazzista piti paljon 43 % oppilaista ja 40 % oppilaista se miellytti vähän. Kansanmusiikista tutkimuksemme osallistuneet oppilaat pitivät melko paljon. Kolmasosa tutkimuksemme oppilaista ei pitänyt kansanmusiikista ollenkaan. Taidemusiikki miellytti paljon viidesosaa oppilaista. Noin neljäsosa oppilaista sitä vastoin ei pitänyt tästä musiikin muodosta ollenkaan.

Hengellisestä musiikista piti paljon 8 % tutkituista oppilaista. Puolet heistä suhtautui siihen neutraalisti, ja 40 % ei pitänyt hengellisestä musiikista lainkaan. Kuoromusiikin harrastuneisuus näkyi myös siinä, että 14 % oppilaista suhtautui kuoromusiikkiin erittäin myönteisesti. Kuten jo aikaisemmin mainitsimme, oppilaat olivat hyvin mukana kuorotoiminnassa sekä koulussa että vapaa-aikanaan. On siis hyvin ymmärrettävää, että oppilaat pitivät kuoromusiikista näin paljon.

5.2.8 Tulevaisuuden suunnitelmat musiikin suhteen

Musiikista ammattia itselleen suunnittelee 59 % tutkimukseemme osallistuneista oppilaista. 34 % on jo tässä vaiheessa varma, ettei musiikista muodostu heille ammattia. 7 % vastanneista eivät vastanneet lainkaan kysymykseemme. Tästä voidaan olettaa, ettei kaikille ole vielä selkeytynyt tulevaisuuden suunnitelmat ammatin suhteen.

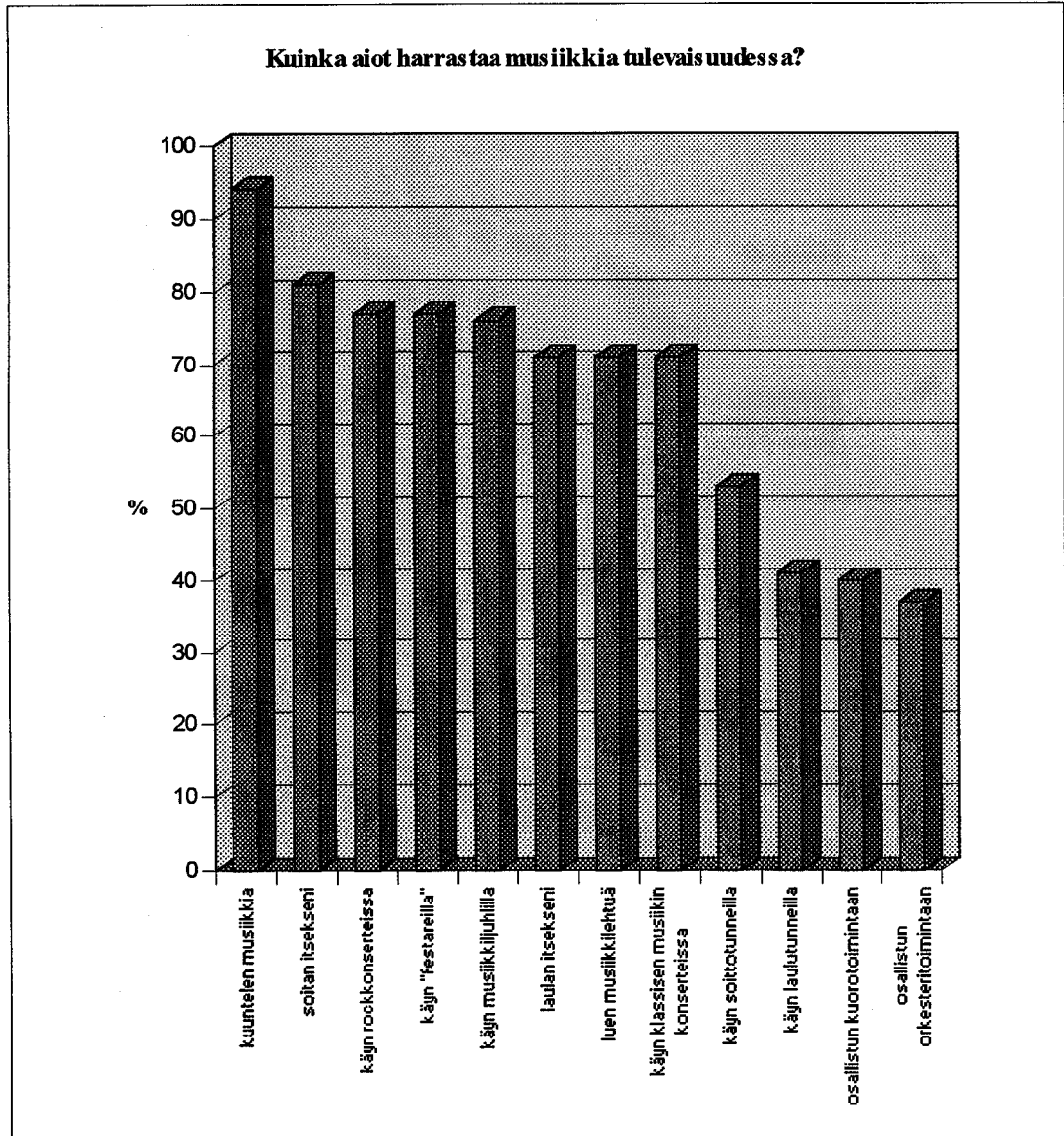

Kuvio 18. Oppilaiden suunnitelmat musiikkiammattia kohtaan.

Mahdollisiksi tulevaisuuden musiikkiammatteiksi oppilaat mainitsivat monenlaisia vaihtoehtoja. Muusikon ammatti tuntui kiinnostavan monia. Varsinkin laulajan sekä ammatisoittajan urat herättivät mielenkiintoa. Opetusala musiikin parissa kiinnosti tutkimuksemme nuorista useita. Opetusalalta löytyy paljon erilaisia muusikoille sopivia ammatteja. Oppilaat mainitsivat näistä musiikinopettajan, soitonopettajan, teorianopettajan, musiikkileikkikoulun- ja lastentarhanopettajan alat. Muista musiikkiin liittyvistä toimista oppilaat mainitsivat musiikkituottajan, radiotoimittajan, studioteknikon ja musiikkiterapeutin sekä säveltäjän ammatit.

Tulevaisuudessa tutkimuksemme oppilaat ilmoittivat aikovansa harrastaa musiikkia monin eri tavoin. Kuten tämänkin hetken suosituimpana musiikin harrastuksen muotona, oli kuunteleminen ykkössijalla myös tulevaisuuden harrastuksia kartoitettaessa. Soittoharrastus näyttäisi niin ikään jatkuvan. Jopa 54 % soittoharrastajista aikoo ottaa soittotunteja tulevaisuudessakin. Moni halusi myös aloittaa uuden instrumentin opinnot. 38 % oppilaista haluaa olla mukana orkesteritoiminnassa. Kuorotoiminta osoittautui hieman suositummaksi kuin orkesteritoiminta.

Oppilaat aikovat tulevaisuudessa käydä rockkonserteissa, musiikkijuhlilla sekä "festareilla" aktiivisesti. Lähes 80 % vastanneista ilmoitti tulevaisuudessa käyvänsä edellä mainituissa musiikkitapahtumissa. Klassisen musiikin konserteissa aikoo käydä 72 % oppilaista. Kolme neljäsosaa oppilaista aikoi harrastaa musiikkilehtien lukemista sekä yksinlaulua. Laulutunneilla aikoi käydä noin 40 % oppilaista.

Kuvio 19. Oppilaiden musiikilliset harrastukset koulun jälkeen.

Tutkimustuloksista voidaan päätellä, että erittäin moni musiikkiin erikoistuneen lukio oppilas harrastaa musiikkia vakavasti. Sitä kuvastaa se, että heidän tulevaisuuden suunnitelmiin kuuluu musiikin harrastamista ja että runsaat puolet oppilaista suunnittelee musiikista ammattia. Tämä on ymmärrettävää, koska musiikkiin erikoistuneet lukio antaa erinomaiset mahdollisuudet ja valmiudet musiikin parissa työskentelemiseen myös tulevaisuudessa.

6 TULOSTEN TARKASTELU

Musiikkiin erikoistuneet lukiot olivat tutkimuksen mukaan monipuolisesti toimivia oppilaitoksia. Oppilaiden vastauksista voimme päätellä, että he olivat kohtuullisen tyytyväisiä lukiovalintaansa. Se ilmeni varsinkin heidän lukiovalintaan vaikuttaneista odotuksista, jotka olivat suurimmalla osalla oppilaista toteutuneet. Tosin joukosta löytyi myös oppilaita, jotka kritisoivat koulunsa musiikkitoimintaa.

Opettajat olivat tyytyväisiä musiikkiin erikoistuneiden lukioiden oppilaisiin. Heidän mielestään oppilaat olivat erittäin motivoituneita ja innostuneita. Varsinkin opettajat, jotka olivat työskennelleet myös yleislukiossa, pitivät musiikkiin erikoistuneen lukion oppilaita vastaanottavaisina ja vakavammin musiikkiin suhtautuvina kuin yleislukion oppilaita.

Tutkimustuloksista havaitsimme, että musiikkiin erikoistuneet lukiot olivat ajanmukaisia ja ne ottivat huomioon tämänhetkiset suuntaukset opetuksessaan. Opetusuunnitelmissa on huomioitu viimeaikojen tietotekninen kehitys musiikin alalla. Kursseihin sisältyikin musiikkiteknologian opetusta, joka on tärkeää oppilaille, jotka suuntautuvat tulevaisuudessa musiikillisille aloille. Toinen tärkeä seikka koulujen opetusohjelmissa oli yhteistoiminnallisuuden korostaminen kurssisisällöissä. Varsinkin lukuisat musiikkiproduktiokurssit tarjoavat oppilaille mahdollisuuden työskennellä suuressa joukossa ja oppia siten tulevaisuuden työelämässä tarvittavia tiimityöskentelymuotoja.

Koulujen varustetaso oli hyvä ja melko monipuolinen. Mitään erikoisempia instrumentteja ei kouluilta kuitenkaan löytynyt. Keskimääräisesti soittimien kunto oli hyvä. Yhdessä tutkimuskouluista kaikki opetusvälineet olivat erinomaiset. Tämä johtui todennäköisesti siitä, että kyseinen koulu oli uusi, ja laitteet vastasivat siksi viimeisintä tekniikkaa. Tutkimustuloksista ilmeni että, kaikki musiikkiin erikoistuneet lukiot olivat melko hyvin varustettuja, joten puitteet musiikinopettajan mielekkäälle työlle olivat olemassa.

Musiikinopettajien aktiivinen ja monipuolinen opetustapa näkyi instrumenttien käytössä. Useampia soittimia opettajat käyttivät päivittäin. Opettajat eivät juurikaan hyödyntäneet opetuksessaan musiikkivideoita. Soittimista eniten käytössä oli piano, jota jokaisessa koulussa käytettiin miltei joka tunti. Vahvistimet, PA-laitteet ja sähkösoittimet olivat myös ahkerassa käytössä. Harvemmin käytettäviä soittimia olivat laattasoittimet ja nokkahuilut. Percussioiden hyödyntäminen opetuksessa tuntui olevan aika yleistä.

Musiikkiin erikoistuneissa lukioissa suhtauduttiin integraatioon myönteisesti. Sitä oli toteutettu useiden eri oppiaineiden kanssa. Varsinkin koulujen juhlat olivat hyviä integraation toteuttamistilanteita. Oppilaat tuntuivat pitävän yhteisistä produktioista, joten integraatio toimi hyvin tutkimuskouluissamme. Yhteisten produktioiden toteuttaminen oli sikäläkin perusteltua, että oppilaat olivat hakeutuneet musiikkiin erikoistuneisiin lukioihin juuri toivoen saavansa samanhenkisiä ystäviä.

Tutkimukseemme osallistuneet musiikinopettajat pitivät tärkeinä musiikinopetuksen osa-alueina miltei samoja asioita. He painottivat opetuksessaan soittamista ja laulamista, koska halusivat aktivoida oppilaita tuottamaan musiikkia. Kuuntelun avulla opettajat halusivat syventää oppilaiden musiikintuntemusta ja opettaa heitä hyväksymään erilaista musiikkia. Oppilaatkin hakivat musiikintunneilta nimenomaan aktiivista toimintaa musiikin parissa. Kuorotoiminta kiinnosti monia oppilaita, ja koska osassa kouluista oli aktiivinen kuorotoiminta sekä kuorotoiminnasta kiinnostunut opettaja, oli luonnollista, että oppilaiden kuorolaulukiinnostus kasvoi opettajan vaikutuksesta.

Opettajien vapaa-ajan musiikkiharrastukset vaikuttivat osittain heidän musiikkituntiansa suunnitteluun. Onhan ymmärrettävää, että opettaja haluaa käsitellä tunteillaan asioita, jotka ovat hänelle itselleen mieluisia. Yllättävänä tutkimustuloksena pidimme sitä, että

joidenkin opettajien vapaa-aikaan ei kuulunut musiikkia lähes ollenkaan. Mahdollisesti he hakevat muilta vapaa-ajan harrastustoiminnoilta vastapainoa musiikinopettajan arkeen.

Oppilaiden vanhempien musiikkiharrastukset keskittyivät kuunteluun, mutta heillä oli yleisesti ottaen monipuolisia musiikkiin liittyviä harrastuksia. Tutkimuksestamme havaitimme melko suuria eroja isien ja äitien musiikkiharrastuksissa. Isät olivat aktiivisia ja tekivät jopa soittokeikkoja. Äitien musiikkiharrastukset keskittyivät lähinnä kotona itsekseen musisoimiseen. Laulutoiminta sekä kuorossa että solistisesti oli hyvin yleistä äitien keskuudessa. Vanhempien yhteisinä harrastuksina olivat muun muassa tanssiminen sekä konserteissa käyminen.

Lastensa musiikillisia harrastuksia vanhemmat tukivat osallistumalla koulussa järjestettyihin musiikkitapahtumiin ja seuraamalla innokkaasti heidän musiikkiharrastuksiaan. Joidenkin oppilaiden kohdalla vanhempien musiikillinen esimerkki oli selvästi vaikuttanut lasten musiikkitoimintaan, mutta tutkimuksen mukaan ei voida osoittaa, että vanhemmilla olisi merkittävä vaikutus lasten musiikkiharrastuksiin.

Vanhempien ammatteja tarkasteltaessa syntyi vaikutelma, että joidenkin oppilaiden kohdalla vanhempien ammatilla oli ollut vaikutusta lapsen ammattihaaveisiin. Vanhempien musiikillisen ammatin ei kuitenkaan voida katsoa pääsääntöisesti vaikuttavan lasten tulevaisuuden suunnitelmiin. Joissain tapauksissa sisarusten myönteiset kokemukset musiikkialalta rohkaisevat oppilasta hakeutumaan musiikkialalle. Tutkimuksesta havaitimme, että monille oppilaille tuleva ammatti oli vielä epäselvä.

Musiikkiin erikoistuneissa lukioissa pakollisten musiikkikurssien määrä vaihteli kahdesta kahteentoista. Kaikissa kouluissa oli pakollisina kursseina *Musiikin työpaja* ja *Suomalaisena musiikin maailmassa* lukuunottamatta Vaasan yhteislukiota. Siellä pakolliset kurssit olivat *Musiikki ja me* sekä *Musiikin aikakaudet*. Vaikka kurssien nimet eivät olleet

samanlaiset, olivat ne silti sisällöltään yhteneväiset ja myötäilivät lukion opetussuunnitelmauudistuksen periaatteita. Pakollisilla kursseilla pyrittiin kertaamaan peruskoulussa opittuja asioita sekä luomaan katsaus lukion musiikinopetukseen.

Kaikissa tutkimukseen osallistuneissa lukioissa oli mahdollisuus opiskella vieraiden musiikkikulttuurien tuntemusta. Vaasan yhteislukiossa *Musiikkikulttuurikurssi* kuului syventäviin kursseihin, muissa kouluissa se oli pakollisena oppijaksona. Kaikkien kurssien tarkoituksena on tutustuttaa oppilaat monipuolisesti vieraiden alueiden musiikkikulttuureihin.

Näyttämömusiikin opetuksen yhteydessä kurssinimikkeet vaihtelivat. Joissain kouluissa oli näyttämömusiikille varattu oma kurssi opetussuunnitelmassa. Toisissa kouluissa sen sijaan vain sivuttiin aihetta jonkin muun kurssin yhteydessä. Esimerkiksi Tapiolan lukiossa näyttämömusiikkia käsiteltiin *Musiikki taiteiden välisessä vuorovaikutuksessa* -oppijaksoilla. Kaikissa kouluissa näyttämömusiikki kuitenkin kuului opinto-ohjelmaan.

Musiikin teorian ja säveltapailun opetusta ei annettu kaikissa kouluissa. Ne oli kuitenkin sisällytetty muihin kursseihin. Kuten jo opettajien vastauksista kävi ilmi, painottivat he laulamista ja soittamista käytännönläheisinä työtapoina enemmän kuin teorian opiskelua. Sen sijaan musiikin historian opetusta pidettiin merkittävänä osa-alueena. Jokaisessa koulussa historiaa käsiteltiin useampien kurssien aikana, ja ne muodostivat kokonaisia kursseja.

Lauluopetus oli tutkimuskouluissamme monipuolista. Oppilaat saivat ohjausta äänenkäytössä sekä yksin että ryhmissä. Kuorolaulua harjoitettiin aktiivisesti kaikissa tutkimuskouluissa. Kuorotoiminnan monipuolisuus näkyi oppilaiden kurssivalinnoissa. Mikäli koulussa toimi useita eri kuoroja, olivat oppilaat aktiivisesti osallistuneet kuorolauluun. Käytännön musiikkitoiminta oli muutenkin aktiivista kaikissa kouluissa. Kurssivalikoi-

maan sisältyi monenlaisia soittoon ja lauluun keskittyviä kokonaisuuksia. Joistain oli mahdollisuus valita myös jatkokursseja.

Musiikkiin erikoistuneiden lukioiden yhtenä pääasiallisena oppimisen muotona olivat erilaisten projektien tuottamiset. Tiirismaan lukion opetussuunnitelmasta ilmeni, ettei sen kurssivalikoimaan varsinaisesti kuulu projektityöskentelyä. Vaskivuoren lukiossa voi valita *Musiikkia konserttiin* -kurssin, jonka aikana valmistetaan konsertti poikkitaiteellisin teemoin. Tapiolan lukiossa projekteja toteutettiin myös osittain konserttien muodossa *Produktio* -kurssilla.

Koulujen valikoimista uusimpia kokonaisuuksia olivat erilaiset musiikkiteknologiset kurssit. On erittäin myönteistä, että musiikinopettajat huomioivat teknisen kehityksen musiikin alalla, jotta oppilaat voivat tulevaisuudessa hyödyntää tietokonetta myös musiikkiharrastuksissaan. Koulut käyttivät tietokonetta esimerkiksi *Studio- ja Tietokonekursseilla* sekä *Äänitystekniikassa*.

Monipuolisina kouluina musiikkiin erikoistuneet lukiot antavat oppilaalle hyvät valmiudet musiikin jatko-opintoihin. Ne täydentävät maamme musiikkikoulutusorganisaatiota antamalla oppilaille soitinopetuksen lisäksi muuta musiikinohjausta. Nuoria opetetaan kuuntelemaan musiikkia, tekemään musiikkia sovittaen ja säveltäen. Koulussa opitaan käyttämään tietokoneita musiikin työvälineenä sekä harjoitellaan tulevaisuudessa tärkeitä ryhmätyötaitoja.

7 POHDINTA

Musiikkiin erikoistuneiden lukioiden tunnusmerkkeinä havaitsimme musiikinopetuksen monipuolisuuden ja opettajien hyvän ammattitaidon. Musiikinopettajat tuntuivat olevan tyytyväisiä oppilaisiin ja työhönsä. Musiikinopettajat olivat halukkaita edelleen kehittämään koulun musiikkitoimintaa. Musiikkiin erikoistuneiden lukioiden opetussuunnitelmat vaikuttivat ajanmukaisilta ja monipuolisilta.

Kurssitarjonta oli laaja ja kattoi miltei kaikki musiikin osa-alueet. Musiikkipainotteinen lukio ja musiikkilukio erosivat toisistaan kurssimäärien suhteen. Tutkimuksen mukaan musiikkipainotteisen lukion musiikin opetussuunnitelma oli kuitenkin erittäin monipuolinen. Oppilaat saivat melko vapaasti rakentaa omia opintokokonaisuuksia. Kouluissa oli huomioitu tekninen kehitys sekä opetusvälineiden että instrumenttien osalta. Tämä vaikutelma syntyi tarkasteltaessa soittimien laatua, joka oli kaikissa kouluissa hyvä. Havaitsimme, että opettajat olivat huomioineet soitinhankinnoissa yhä kasvavan kiinnostuksen bändisoittoa kohtaan.

Tutkimuksen toteuttaminen onnistui hyvin, ja sekä opettajat että oppilaat tunsivat todennäköisesti aihepiirin läheiseksi ja mielenkiintoiseksi, koska he olivat vastanneet kysymyksiin perusteellisesti.

Tutkimalla kyseisten koulujen musiikinopetussuunnitelmia, musiikinopettajia ja oppilaita saimme monipuolisen näkökulman musiikkiin erikoistuneen lukion toimintaperiaatteista. Saimme siis vastaukset kaikkiin tutkimusongelmiin.

Tämä tutkimus antoi yleiskuvan musiikkiin erikoistuneista lukioista, joten jatkotutkimuksessa voitaisiin perehtyä esimerkiksi yhteen ilmiöön näissä lukioissa. Mielenkiintoista olisi ottaa tarkasteltavaksi musiikinopettajien työviihtyvyyden erot yleislukiossa

ja musiikkiin erikoistuneissa lukioissa. Jatkotutkimuksen oppilaiden lukion jälkeisistä opinnoista sekä sijoittumisesta työelämään voisi suorittaa muutaman vuoden kuluttua. Olisi myös hyvä kartoittaa musiikkiin erikoistuneiden lukioiden opetussuunnitelmien kehittymistä viime vuosikymmenien aikana.

Tutkimuksesta olisi hyötyä musiikinopettajiksi opiskeleville, juuri valmistuneille musiikinopettajille sekä musiikinopettajille, jotka miettivät itselleen uutta työpaikkaa tai ovat vain muuten kiinnostuneita musiikkilukioiden toimintatavoista ja erityispiirteistä. Opiskelijat voisivat yleislukioiden opetussuunnitelmien lisäksi tutustua tutkimuksemme erikoislukioiden musiikinopetussuunnitelmiin ja vertailla niitä keskenään. Uudet musiikinopettajat saattavat hakiessaan työpaikkaa tarvita tietoa musiikkiin erikoistuneista lukioista.

Tutkimuskoulujemme musiikinopetus oli hyvin järjestetty ja oppilaat tuntuivat olevan tyytyväisiä kouluihin. He pitivät kouluaan erinomaisena paikkana jatko-opintoja ajatellen. Lukio-opinnot yhdessä musiikinopiskelun kanssa antavat nuorille vapaa-aikana mahdollisuuden harrastaa muutakin kuin musiikkia, vaikkakin musiikki näytti vievän suuren osan heidän vapaa-ajastaan. Musiikkiin erikoistunut lukio antaa oppilaalle mahdollisuuden toimia yhdessä muiden muusikoiden kanssa. Tutkimuksesta kävi ilmi, että musiikkiin erikoistuneet lukiot puoltavat paikkansa musiikkioppilaitosten joukossa.

LÄHTEET

Alasuutari, P. 1994. Laadullinen tutkimus. 2., uudistettu painos. Jyväskylä: Vastapaino.

Apajalahti, M. (toim.) 1994. Uudistuva lukio. Lukion opetussuunnitelman laadinta. Helsinki: Opetushallitus.

Heinonen, V 1976. Peruskoulumme oppilaat. Jyväskylä: Oy Keskisuomalainen.

Hirsjärvi, S., Liikanen, P., Remes, P. & Sajavaara, P. 1992. Tutkimus ja sen raportointi. Jyväskylä: Kirjayhtymä.

Kokkonen, K. & Nissinen, I. 1996. Musiikkipainotteisen ja yleislukion toisen vuosikurssin oppilaiden musiikin opetuksessa ja musiikkiharrastuksissa ilmenevät erot ja yhtäläisyydet. Proseminarityö. Jyväskylän yliopisto. Musiikkitieteen laitos.

Koppinen, M-L & Pollari, J. 1993. Yhteistoiminnallinen oppiminen. Juva: WSOY.

Kosonen, E. 1996. Soittamisen motivaatio varhaisnuorilla. Lisensiaattityö. Jyväskylän yliopisto. Musiikkitieteen laitos.

Lahdes, E. 1986. Peruskoulun didaktiikka. Keuruu: Otava.

Lehtonen, K. 1983. Harrastuneisuus musiikinopetuksen tavoitteena. Kasvatus 14(4).

Linnan lukio, Kajaani 1995. Musiikin opetussuunnitelma.

- Lintula, R M 1995. Opetussuunnitelma 1994 - tavoitteiden toteutuvuus musiikinopettajien arvioimana yläasteella ja lukiossa. Pro gradu -tutkielma Jyväskylän yliopisto. Musiikkitieteen laitos.
- Luhtanen, R. 1994. Koulusäädökset. Lakikokoelma 1994. Laki taiteen perusopetuksesta 15.5.1992/424. Helsinki: Painatuskeskus Oy.
- Metsämuuronen, J. 1995. Harrastukset ja omaehtoinen oppiminen. Sitoutuminen, motivaatio ja coping. Teoreettinen tausta, rakenneanalyysi ja sitoutuminen. Väitöskirja. Helsingin yliopisto. Opettajankoulutuslaitos.
- Musiikinopettajan lausunto Tapiolan lukion musiikkilinjalle pyrkivästä oppilaasta. Tapiolan lukio. Espoo.
- Mäkelä, K. (toim.) 1990. Kvalitatiivisen aineiston analyysi ja tulkinta. Helsinki: Gaudeamus.
- Opetushallitus 1994. Lukion opetussuunnitelman perusteet 1994. Helsinki: Opetushallitus.
- Ranta, H. (toim.) 1994. Opetustoimen lainsäädäntö 1994. Lukiolaki 27.5.1983/477. Jyväskylä: Lakimiesliiton kustannus.
- Ruismäki, H. 1991. Musiikinopettajien työtyytyväisyys, ammatillinen minäkäsitys sekä uranvalinta. Jyväskylän yliopisto.
- Siurala, L. 1991. Urbanin nuoren vapaa-aika. Helsingin koululaisten vapaa-ajan vietto 1982 ja 1990. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.

Tapiolan lukio, Espoo. Musiikkipainotteisen linjan opetussuunnitelma.

Tiirismaan lukio, Lahti 1996/2. Kurssiesite. Lahti.

Tiitta, J. 1995. Opetussuunnitelmaudistus musiikinopettajan näkökulmasta. Pro gradu -
tutkielma Jyväskylän yliopisto. Musiikkitieteen laitos.

Uusitalo, H. 1995. Tiede, tutkimus ja tutkielma. Johdatus tutkielman maailmaan. Juva:
WSOY.

Vaasan yhteislukio, Vaasa. Vaasan yhteislukion musiikin opetussuunnitelma.

Vaattovaara, L. 1988. Musiikinopetuksen integrointi äidinkielen-, kuvaamataidon- ja
liikunnanopetuksen kanssa peruskoulun yläasteella. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän
yliopisto. Musiikkitieteen laitos.

Vase, K. 1997. Elämyksiä koulukonserteista. Opettaja 21.2. 1997.

Vaskivuoren lukio, Vantaa. Musiikin opetussuunnitelma.

Vaurula, R. 1997. Tietokone helpottaa musiikinopetusta. Opettaja 14.3.1997.

Viljanen, E. 1986. Tutkielman tekeminen. Keuruu: Otava.

HYVÄ MUSIIKKIPAINOTTEISEN LUKION MUSIIKINOPETTAJA,

Teemme Jyväskylän yliopistossa pro gradu -tutkielmaa musiikkipainotteisista lukioista. Tarkoituksemme on kartoittaa sekä oppilaiden musiikkiharrastuksia että opettajien painotusalueita musiikinopetuksessa. Samalla selvitämme minkälaiset resurssit koululla on musiikinopetukseen, ja kuinka oppilaat kokevat musiikkipainotteisen lukion. Erityisen keskeistä tutkimuksessamme on saada selville, minkälaisia oppilaita hakeutuu musiikkipainotteiseen lukioon ja mikä asema musiikilla on heidän elämässään.

Tutkimukseen osallistuvien oppilaiden tulisi vastata lukion toista vuosikurssia, jotta heille olisi jo muodostunut käsitys musiikkipainotteisesta lukiosta. Mikäli kyseistä ryhmää ei tällä hetkellä opetettavista luokistanne löydy, on tutkimus mahdollista suorittaa myös lukion ensimmäisen vuosikurssin oppilailta. Tehkää tällöin asiasta maininta omaan kaavakkeeseen. Toivomuksemme olisi, että ryhmään kuuluisi 15-20 oppilasta. Mikäli mahdollista kaavakkeet tulisi täyttää opettajan valvonnassa, jotta kaikki oppilaat palauttaisivat lomakkeet.

Palauttakaa lomakkeet oheisessa vastauskuoressa 9.5.1997 mennessä. Vastaamme mielellämme tutkimusta koskeviin kysymyksiin. Ystävällisin terveisin:

Kirsi Kokkonen
(p. 014-667 172)

Inka Nissinen
(p. 014-614 618)

OPETTAJAN VASTAUSLOMAKE

1. Koulu _____

2. Sukupuoli nainen mies

3. Koulutus _____

4.a) Merkitkää, mitkä seuraavista opetusvälineistä on luokassanne ja arvioikaa niiden tämän hetkistä kuntoa seuraavan asteikon mukaan.

	erittäin hyvä	hyvä	tydyttävä	huono	erittäin huono
piano	5	4	3	2	1
sähkökitara	5	4	3	2	1
laattasoittimet	5	4	3	2	1
stereot	5	4	3	2	1
mikrofonit	5	4	3	2	1
syntetisaattori	5	4	3	2	1
sähköbasso	5	4	3	2	1
nokkahuilut	5	4	3	2	1
kanteleet	5	4	3	2	1
pa-laitteet	5	4	3	2	1
vahvistimet	5	4	3	2	1
rummut	5	4	3	2	1
akustiset kitarat	5	4	3	2	1
laattasoittimet	5	4	3	2	1
midilaitteisto	5	4	3	2	1
TV/videot	5	4	3	2	1
percussiot	5	4	3	2	1
_____	5	4	3	2	1
_____	5	4	3	2	1

5. Kuinka usein käytätte seuraavia opetusvälineitä tunneillanne? Rastittakaa seuraavista vaihtoehdoista.

joka tunti joka päivä kerran viikossa harvemmin ei koskaan

- piano
- sähkökitara
- sähköbasso
- syntetisaattori
- rummut
- akustiset kitarat
- laattasoittimet
- kanteleet
- nokkahuilut
- TV/videot
- pa-laitteet
- stereot
- midilaitteet
- mikrofonit
- vahvistimet
- percussiot_____
- _____

6. a) Kuinka usein koulussanne toteutetaan integrointia musiikin ja muiden oppiaineiden välillä? Tässä yhteydessä integroinnilla tarkoitetaan sekä oppituntien että yhteisten tapahtumien järjestämistä yhdessä muiden opettajien kanssa.

viikottain kuukausittain vuosittain harvemmin ei koskaan

6. b) Jos koulussanne on toteutettu integrointia musiikin ja muiden oppiaineiden välillä, kertokaa siitä lyhyesti ja arvioikaa kuinka integrointi on onnistunut.

7. a) Kuinka paljon painotatte musiikkitunneilla seuraavia aiheita ja työtapoja? Ympyröikää seuraavista vaihtoehdoista.

	erittäin paljon	paljon	jonkin verran	vähän	en ollenkaan
soittaminen	5	4	3	2	1
laulaminen	5	4	3	2	1
historia	5	4	3	2	1
teoria	5	4	3	2	1
kuuntelu	5	4	3	2	1
videot	5	4	3	2	1
musiikki- liikunta	5	4	3	2	1
muu, mikä?	5	4	3	2	1

7. b) Valitkaa edellisistä kolme mielestänne tärkeintä aihetta ja työtapaa sekä perustelkaa valintojanne.

8. Jos olette työskennellyt yleislukioissa musiikin opettajana, niin millaisia eroja olette huomannut oppilaissa ja musiikin opetuksessa verrattuna musiikkipainotteiseen lukioon? (esim. oppilaiden motivaatio, koulun antamat resurssit musiikin opetukseen)

9. Kuinka usein harrastatte vapaa-aikananne seuraavia musiikin osa-alueita?

	päivittäin	viikottain	kuukausittain	harvemmin	ei koskaan
kuuntelu (aktiivinen)	5	4	3	2	1
bändisoitto	5	4	3	2	1
orkesterisoitto	5	4	3	2	1
laulu	5	4	3	2	1
kuorotoiminta	5	4	3	2	1
konsertit	5	4	3	2	1
ooppera	5	4	3	2	1
festarit	5	4	3	2	1
musiikkilehdet	5	4	3	2	1
musiikkivideot	5	4	3	2	1
tanssi	5	4	3	2	1
muu, mikä? _____	5	4	3	2	1

10. Mitä musiikkitoimintoja ja -paikkoja löytyy paikkakunnaltanne?

kansalaisopisto
 musiikkikoulu/-opisto
 nuorison bänditilat
 ooppera/musikaali tms.

musiikkikirjasto
 konserttisali
 tanssikouluja
 muita, mitä? _____

Kiitos vaivannäöstänne!

7. Oletko valinnut koulun valinnaisia musiikinkursseja?

en
kyllä, mitä? _____

8. Osallistutko koulusi musiikkikerhoon orkesteriin muuhun toimintaan,
kuoroon bändeihin mihin? _____

9. Millaista muuta musiikkitoimintaa toivoisit koulusi järjestävän?

10. Kuinka paljon seuraavat musiikin aiheet ja työtavat kiinnostavat sinua musiikkitunneilla? Ympyröi kiinnostuksesi mukaan.

	erittäin paljon	paljon	jonkin verran	vähän	ei ollenkaan
soittaminen	5	4	3	2	1
laulaminen	5	4	3	2	1
historia	5	4	3	2	1
teoria	5	4	3	2	1
kuunteleminen	5	4	3	2	1
musiikkiliikunta	5	4	3	2	1
musiikkivideot	5	4	3	2	1
säveltäminen	5	4	3	2	1
sovittaminen	5	4	3	2	1
_____	5	4	3	2	1
_____	5	4	3	2	1

11. Miksi valitsit musiikkipainotteisen lukion?

12. Kuinka usein harrastat vapaa-aikanasi seuraavia musiikin osa-alueita?

	päivittäin	viikottain	kuukausittain	harvemmin	en koskaan
kuuntelu	5	4	3	2	1
yhtyelaulu	5	4	3	2	1
tanssi	5	4	3	2	1
musiikkiliikunta	5	4	3	2	1
festarit	5	4	3	2	1
musiikkijuhlat	5	4	3	2	1
konsertit(rock)	5	4	3	2	1
konsertit(klassinen)	5	4	3	2	1
bändisoitto	5	4	3	2	1
kuorolaulu	5	4	3	2	1
musiikkilehdet	5	4	3	2	1
säveltäminen	5	4	3	2	1
<hr/>	5	4	3	2	1
<hr/>	5	4	3	2	1

13. Kuinka usein luet seuraavia musiikkilehtiä?

	päivittäin	viikottain	kuukausittain	harvemmin	en koskaan
Rondo	5	4	3	2	1
Sulasol	5	4	3	2	1
Musiikin suunta	5	4	3	2	1
Music Mission	5	4	3	2	1
Suosikki	5	4	3	2	1
Soundi	5	4	3	2	1
Guitar World	5	4	3	2	1
Drummer	5	4	3	2	1
Rytmimusiikki	5	4	3	2	1
<hr/>	5	4	3	2	1
<hr/>	5	4	3	2	1

14. Kuinka paljon pidät seuraavista musiikkityyleistä?

	paljon	vähän	en ollenkaan
kotimainen rock	3	2	1
kotimainen pop	3	2	1
kotimainen iskelmä	3	2	1
ulkomainen rock	3	2	1
ulkomainen pop	3	2	1
heavy	3	2	1
techno	3	2	1
jazz	3	2	1
kansanmusiikki	3	2	1
taidemusiikki	3	2	1
hengellinen musiikki	3	2	1
kuoromusiikki	3	2	1
muu, mikä? _____	3	2	1

15. Suunnitteletko itsellesi musiikista ammattia?

kyllä, mitä? _____
en

16. Kuinka aiot harrastaa musiikkia tulevaisuudessa? (Jos esim. vain laulat yliviiavaa soitto.)

soitan/laulan itsekseni	kuuntelen musiikkia
käyn soitto-/laulu tunneilla	käyn rock-/klassisen konserteissa
osallistun kuoro-/orkesteritoimintaan	käyn musiikkijuhlilla/"festareilla"
luen musiikkilehtiä	muuten, miten? _____

17. Ovatko vanhempasi musiikkialalla?

kyllä, millä? _____
eivät

18. Kuinka vanhempasi harrastavat musiikkia vapaa-aikana? _____

19. Mitä soittimia kotonasi on?

Kiitos vaivannäöstäsi!

Kirsi Kokkonen

Inka Nissinen

ARVOISA OPETTAJA,

19.5.1997

Kiitämme saamistamme kyselykaavakkeista. Jostakin syystä opettajan kaavake oli jäänyt lähettämättä. Voisitteko vielä täyttää oheisen kaavakkeen ja postittaa sen vastauskuoresa.

Ystävällisin terveisin

Kirsi Kokkonen

p. 014-667 172

Inka Nissinen

p. 014-614 618